

Program Rewitalizacji gminy Pomiechówek
na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023
wersja 3.0

Pomiechówek 2016

Zespół opracowujący:

Akademia Sztuki Architektury Krajobrazu

ul. Wołoska 80/20, 02-507 Warszawa

KRS: 0000277591

dr inż. Michał Skrobot

(Akademia Sztuki Architektury Krajobrazu)

mgr inż. Beata Rothimel

(Akademia Sztuki Architektury Krajobrazu; Katedra Sztuki Krajobrazu, Wydział Ogrodnictwa, Biotechnologii i Architektury Krajobrazu Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie)

mgr inż. Karolina Wlazło-Malinowska

(Akademia Sztuki Architektury Krajobrazu; Katedra Sztuki Krajobrazu, Wydział Ogrodnictwa, Biotechnologii i Architektury Krajobrazu Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie)

mgr Anna Kalina-Gagnelid – antropolożka kultury

Konsultacje:

mgr Marta Ostrowska – socjolożka, konsultantka merytoryczna ds. partycypacji społecznej

(Fundacja Pole Dialogu)

Eksperti:

dr hab. inż. arch. Jeremi T. Królikowski, prof. SGGW

(Katedra Sztuki Krajobrazu, Wydział Ogrodnictwa, Biotechnologii i Architektury Krajobrazu Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie)

dr hab. inż. Beata J. Gawryszewska

(Katedra Sztuki Krajobrazu, Wydział Ogrodnictwa, Biotechnologii i Architektury Krajobrazu Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie)

Zespół Urzędu gminy Pomiechówek:

Mariusz Łempicki – koordynator

Bożena Śliwińska

Agnieszka Kleniewska

Katarzyna Tybuchowska

Agnieszka Szajna

Ewa Drzazgowska

Monika Piłkowska - Końska

Nadzór nad pracami zespołu sprawuje wójt Dariusz Bielecki

Skróty stosowane w opracowaniu:

OZ	Obszar Zdegradowany
OR	Obszar Rewitalizacji
PR	Program Rewitalizacji
JST	jednostka samorządu terytorialnego
KSRR	Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie
Strategia	Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020
Studium	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Pomiechówek
Ustawa o rewitalizacji	Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. Z 2015r. poz. 1777)
Ustawa o samorządzie gminnym...	Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.)
WOChK	Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu
Wytyczne w zakresie rewitalizacji...	Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020
ZPORR	Podręcznik procedur wdrażania Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego

Spis treści

1. Wstęp	6
1.1 Wprowadzenie do problematyki rewitalizacji struktur wiejskich	6
1.2 Pojęcie rewitalizacji	7
1.3 Cele rewitalizacji	8
2 Tryb postępowania w opracowaniu Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek	9
3 Dokumenty planistyczne i strategiczne dotyczące problemów rewitalizacji gminy Pomiechówek	11
3.1 Poziom europejski	11
3.2 Poziom krajowy	11
3.3 Poziom regionalny	13
3.4 Poziom lokalny	15
3.5 Podsumowanie	17
4 Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych gminy Pomiechówek	19
4.1 Syntetyczna charakterystyka gminy	19
4.1.1 Ład przestrzenny	20
4.1.2 Zasoby środowiska naturalnego, zagadnienia z zakresu ochrony środowiska	24
4.1.3 Ochrona zabytków	28
4.1.4 Demografia	29
4.1.5 Kapitał społeczny i ludzki. Korzystanie z usług społecznych	30
4.1.6 Pomoc społeczna	33
4.1.7 Bezpieczeństwo	33
4.1.8 Kultura	35
4.1.9 Turystyka i rekreacja	35
4.1.10 Rynek pracy	37
4.1.11 Aspekty gospodarcze i infrastrukturalne	38
4.1.12 Podsumowanie	39
4.2 Diagnoza – część właściwa	41
4.2.1 Metoda delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji	42
4.2.2 Analiza rozmieszczenia negatywnych zjawisk społecznych	45
4.2.3 Diagnoza czynników przestrzennych i gospodarczych	56
4.2.4 Analiza pogłębiona. Wyznaczenie i typologia Obszaru Rewitalizacji	64
4.3. Podsumowanie diagnozy. Wytyczne do programu rewitalizacji	79
5 Podsumowanie przeprowadzonych konsultacji społecznych	81
6 Wizja rewitalizacji w gminie Pomiechówek. Cel strategiczny i cele szczegółowe rewitalizacji gminy Pomiechówek	84
6.1 Wizja rewitalizacji	84
6.2 Cele rewitalizacji	84
7 Identyfikacja przedsięwzięć do realizacji w Programie Rewitalizacji gminy Pomiechówek	91
7.1 Przedsięwzięcia podstawowe i uzupełniające w Programie Rewitalizacji gminy Pomiechówek. Charakter przedsięwzięć	91
8 Mechanizmy zapewnienia komplementarności pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	103

8.1 Komplementarność przestrzenna	103
8.2 Komplementarność problemowa	103
8.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	104
8.4 Komplementarność międzyokresowa	104
8.5 Komplementarność źródeł finansowania	105
9 Plan finansowy realizacji Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek	106
10 System wdrażania, monitoringu i nadzoru nad realizacją programu	111
10.1 System wdrażania	111
10.2 System monitorowania i oceny skuteczności działań	112
10.2.1 Lista wskaźników w ramach PR	113
10.3 Upowszechnienie realizacji i mechanizmy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji	115
10.4 Analiza ryzyka	116

1. Wstęp

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne, przedstawiającym cele i założenia, programy i projekty, a także zarysującym reguły koordynacji działań rewitalizacyjnych na obszarze gminy jest program rewitalizacji opracowywany oraz przyjmowany przez samorząd lokalny w drodze uchwały na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 *Ustawy o samorządzie gminnym*.... Stanowi on dokument zawierający wieloletni program działań, których efektem jest wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu, a także zapewnienie ciągłości dalszego ich rozwoju dzięki wykorzystaniu kapitału społecznego, gospodarczego, przestrzennego oraz/lub środowiskowego tych terenów. Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowi zadanie własne gminy.

PR Gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023 jest dokumentem strategicznym, którego celem jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów rewitalizacji gminy poprzez przedsięwzięcia kompleksowe, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone w sposób zaplanowany i zintegrowany. Niniejszy Program opracowany został zgodnie z zasadami zawartymi w *Instrukcji dotyczącej przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego*¹, a także dokumentu – Wymogi wobec Programów Rewitalizacji pod kątem ich zgodności z wymogami ZPORR².

Opracowanie składa się z trzech części – części wstępnej, diagnostyczno-analitycznej oraz programowej. W części wstępnej zarysowano metodologię opracowania PR gminy Pomiechówek, w tym opis przeprowadzonych działań partycypacji społecznej, włączającej różne grupy interesariuszy w ten proces. W części tej omówiono także uwarunkowania zewnętrzne opracowania.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje przedstawienie aktualnego stanu gminy Pomiechówek w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym. Część właściwa diagnozy przedstawia czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na poszczególnych obszarach gminy, poddane analizie w formie obiektywnych, mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników. Diagnoza zawiera delimitację obszarów zdegradowanych oraz obszarów rewitalizacji gminy Pomiechówek. W podsumowaniu przedstawia wnioski płynące z założeń procesu rewitalizacji w ujęciu skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Część programowa przedstawia najistotniejsze założenia procesu rewitalizacji obszarów rewitalizacji Gminy Pomiechówek w latach 2016-2020 z perspektywą do 2023, tj.: cel strategiczny rewitalizacji, horyzont czasowy przedsięwzięć rewitalizacji, obszary problemowe określone przestrzennie wraz z celami głównymi i celami szczegółowymi. Wskazano także projekty kluczowe i uzupełniające oraz system ich wdrażania. W części programowej zawarto również przedstawienie systemu monitoringu wdrożenia działań rewitalizacyjnych, a także systemu ewaluacji i komunikacji społecznej dokumentu.

1.1 Wprowadzenie do problematyki rewitalizacji struktur wiejskich

Proces rewitalizacji jest utożsamiany przede wszystkim z terenami miejskimi, zwłaszcza dużymi miastami i aglomeracjami, obszarami przemysłowymi czy powojskowymi. Tymczasem analiza czynników wskazujących na postępowanie degradacji społeczno-gospodarczej, wymagającej kompleksowych działań naprawczych o cechach rewitalizacji – takich jak wysoki stopień ubóstwa, wysoki stopień bezrobocia, zwłaszcza bezrobocia długotrwałego, niekorzystne trendy demograficzne, niski wskaźnik przedsiębiorczości,

- 1 Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego, Wersja 1.1; Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Warszawa 2016.
- 2 ZPORR – Podręcznik wdrażania Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego; Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa 2004.

niski stopień aktywizacji społecznej, wzmożenie zdarzeń przestępczych czy też zaniżony poziom wykształcenia – wskazywałaby, że także obszary wiejskie w Polsce są terenami istotnie narażonymi na postępowanie zjawiska trwałej marginalizacji społecznej oraz ekonomicznej.

Proces globalizacji, niekorzystne efekty urbanizacji oraz transformacja ustrojowa i związane z nią przemiany gospodarki wolnorynkowej przyczyniły się do powstania i wzmocnienia znaczenia szeregu niekorzystnych zjawisk na obszarach zarówno miast, jak i wsi. Wśród nich wymienić można by chociażby degradację tkanki materialnej, narastające problemy w sferze społeczno-gospodarczej. W terenach wiejskich zauważalnym jest częsty brak integracji lokalnych społeczności i obniżenie stopnia aktywności społecznej. Co prawda zauważa się, że postęp cywilizacyjny powoduje zwiększenie standardów zamieszkiwania i wyposażenia obszarów wsi, niemniej jednak działania za nimi stojące stanowią najczęściej procesy infrastrukturalne bądź techniczne, niedotykające bezpośrednio procesów wzmacniających więzi społeczne. Zmiany odbywają się „według paradygmatu wzrostu z pominięciem paradygmatu rewitalizacji i rozwoju wewnętrznego miejscowości”³. Wzrastający stopień zadowolenia z jakości życia nie dotyka sfery kreatywności społecznej lokalnych społeczności. Zauważyć także trzeba nierównomierność w dostępie do zaopatrzenia czy usług w związku z centralizacją ośrodków publicznych – centra globalne wsi czy gmin są silniej reprezentowane od tworzenia centrów lokalnych.

Innym niekorzystnym trendem zarysowującym się w procesie przekształceń terenów wiejskich jest bardzo częsty brak dbałości o zagospodarowanie przestrzenne obszarów centralnych wsi i niedobór przestrzeni publicznych. Dostęp do przestrzeni wspólnej i jej wysoka jakość służy zaś integracji, aktywizacji i budowaniu więzi lokalnych społeczności, które bez dostępu do niej ulegają rozluźnieniu czy wręcz zanikowi. Wynika to często ze skupienia na produkcyjnej, rolniczej funkcji terenów wiejskich. Dodatkowym negatywnym aspektem często dotyczącym obszary wiejskie jest dowolność w lokalizowaniu, a także doborze wielkości i form architektonicznych obiektów użyteczności publicznej, które nie odnoszą się do lokalnych uwarunkowań. Tym samym nie zachęcają, a wręcz odstraszały mieszkańców od korzystania z nich. Brak uznania miejsca za przeznaczone dla lokalnej społeczności jest bowiem czynnikiem negatywnym z punktu widzenia budowania więzi lokalnych.

Powyższe sytuacje wskazują, iż szczególnie istotnym z punktu prawidłowego funkcjonowania gmin wiejskich jest planowanie oraz realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, obejmujących aspekty społeczne, gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe oraz kulturowe, dotyczące przede wszystkim obszary kryzysowe, a nie tylko obszary centralne gmin. Ważnym jest również odnalezienie w projektowaniu działań wewnętrznych potencjałów, ich aktywizacja i rozwój. Stanowi to podstawowy czynnik motoryczny rozwoju obszarów wiejskich⁴.

1.2 Pojęcie rewitalizacji

Według art. 2.1 Ustawy o rewitalizacji... „rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji (...)”. Wspomniany w definicji stan kryzysowy uniemożliwia prawidłowe funkcjonowanie zarówno przestrzeni, jak i zamieszkującej ją społeczności oraz innych podmiotów w niej funkcjonujących. Degradacja społeczna jest w obszarze zdegradowanym powiązana z degradacją o charakterze funkcjonalnym, ekonomicznym, technicznym lub środowiskowym – obszar zdegradowany to taka przestrzeń, w której kumulacji uległo szereg problemów o zróżnicowanym charakterze, mających we wspólnym mianowniku zaburzenie funkcjonowania społecznego. W efekcie zaburzony jest proces prawidłowego, zrównoważonego rozwoju struktury urbanistycznej.

Rewitalizacja, jako proces kompleksowych i komplementarnych działań angażujących wszystkich lokalnych interesariuszy dąży do ponownego ożywienia zarówno przestrzeni, jak i społeczności. Interesariusze to przede wszystkim:

3 Wilczyński R. (red.) *Przestrzeń wiejska*. [w:] Sepiół J. (red.) 2014. Raport Przestrzeń Życia Polaków, Warszawa, s. 37-65.

4 Kożuch A. 2010. *Rewitalizacja a zrównoważony rozwój obszarów wiejskich*. [w:] Zarządzanie publiczne. 1-2(9-10)/2010, Zeszyty Naukowe Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 77-90.

- mieszkańcy obszarów rewitalizacji,
- właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tych obszarach,
- pozostali mieszkańcy gminy,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- jednostki samorządu terytorialnego⁵ i ich jednostki organizacyjne,
- organy władzy publicznej.

1.3 Cele rewitalizacji

Głównymi celami rewitalizacji, które zostały uwzględnione w poniższym dokumencie, a wynikającymi między innymi z Wytycznych w zakresie rewitalizacji..., ZOPRR i jego Uzupełnienia są:

- poprawa warunków życia i pobudzanie rozwoju potencjału społecznego obszarów rewitalizacji gminy Pomiechówek,
- rozwój i wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy poprzez tworzenie bodźców dla wzrostu aktywności gospodarczej i tworzenia nowych miejsc pracy,
- zwiększenie potencjału turystycznego i kulturowego oraz poprawa jakości przestrzeni kluczowych dla odnowy struktury społecznej.

Procesy planowanej rewitalizacji mają doprowadzić do poprawy funkcjonowania terenów zdegradowanych w trzech kierunkach: przestrzenno-funkcjonalnym, społecznym i gospodarczym. Poprawa układu urbanistycznego i jakości przestrzeni publicznej stworzy miejsca do nawiązywania relacji społecznych, pozwoli na rozwój inicjatyw gospodarczych w zakresie usług i podniesie atrakcyjność turystyczną gminy. Rozwój terenów pod nowe osadnictwo powinno odmienić malejący trend demograficzny i dać możliwości osiedlania się nowym mieszkańcom. Nowi osadnicy będą mogli znaleźć zatrudnienie w rozwijającej się gospodarczo strefie w Nowym Modlinie i uzyskać wsparcie w rozwoju gospodarczym. Rozwój sieci osadniczej, infrastruktury pod rekreację i turystykę, terenów zieleni oraz oferta dla nowych podmiotów gospodarczych pozwoli stworzyć potencjał do aktywizacji społeczno-gospodarczej mieszkańców. Pozwoli to na realizację projektów społecznych uwzględniających wszystkie grupy wiekowe oraz zapobiegających wykluczeniom i patologiom społecznym.

⁵ Samorząd jest naturalnym liderem procesu, ustawowo odpowiedzialny za sprawy związane z zaspokajaniem podstawowych potrzeb wspólnoty samorządowej

2 Tryb postępowania w opracowaniu Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek

PR gminy Pomiechówek został przygotowany i opracowany z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego. Z jednej strony schemat działania polegał na jak największym uspołecznieniu prac nad Programem. Z drugiej – wsparciem merytorycznym dla interesariuszy niezaznajomionych ze skomplikowanym procesem rewitalizacyjnym, a jednocześnie profesjonalizacją opracowywanego dokumentu, zajęli się zaangażowani w proces eksperci zewnętrzni pochodzący z jednostki naukowej – Katedry Sztuki Krajobrazu SGGW w Warszawie, zajmujący się między innymi tematyką rewitalizacji. Działaniami koncepcyjno-projektowymi zajęło się stowarzyszenie Akademia Sztuki Architektury Krajobrazu wraz ze wsparciem socjologicznym. Metodologia prac nad PR obejmowała etapy:

1. Zainicjowanie działań włączających lokalną społeczność w proces opracowania PR – czerwiec 2016 – w ramach organizacji działań związanych z obchodami Dnia Dziecka:
 1. konkurs plastyczny dla dzieci „Co pokazałbym Stasiowi i Nel w Pomiechówku?” – 29 maja 2016
 2. warsztaty dla osób w każdym wieku „W moim Pomiechówku – mapa” – 29 maja 2016
2. Oficjalna inauguracja procesu przygotowywania PR gminy Pomiechówek w ramach Uroczystej XVIII Sesji Rady Gminy Pomiechówek w dniu 31 maja 2016 r. w sali konferencyjnej Centrum Integracji Społecznej w Pomiechówku. Podczas sesji zaproszeni goście (w tym m.in. sołtysi wszystkich 26 sołectw i dyrektorzy gminnych jednostek oświatowych) oraz przybyli na nią mieszkańcy i przedstawiciele organizacji pozarządowych mieli możliwość zapoznać się ze znaczeniem procesu rewitalizacji w rozwoju gminy.
3. Dokonanie przeglądu zapisów dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym.
4. Przeprowadzenie kompleksowej diagnozy aktualnego stanu gminy Pomiechówek w celu wyznaczenia **Obszaru Zdegradowanego** i **Obszaru Rewitalizacji**, określenia obszarów problemowych istniejących w gminie kryzysów oraz wskazania działań mających na celu pobudzenie między innymi społeczne oraz gospodarcze. Diagnozę przeprowadzono dwukierunkowo – poprzez pozyskanie danych statystycznych i rejestrowych oraz poprzez wywiady.
5. Zorganizowanie i przeprowadzenie 02 września 2016 spotkania otwartego prezentującego wyniki pracy nad Diagnozą oraz Obszar Zdegradowany i Obszar Rewitalizacji. Spotkanie stanowiło kolejny punkt w aktywizacji lokalnych interesariuszy w budowaniu założeń PR z udziałem różnych grup lokalnej społeczności.
6. Analizę pogłębiono dodatkowo na podstawie 14 spotkań eksperckich przeprowadzonych we wrześniu 2016 między innymi na terenach sołectw zawierających wyznaczone obszary rewitalizacji oraz spotkań dodatkowych.
7. Przeprowadzenie wywiadów z potencjalnymi, lokalnymi Liderami rewitalizacji.
8. Włączenie interesariuszy rewitalizacji w proces demokratycznego współdecydowania o planowanych działaniach, poprzez stworzenie bazy pomysłów na projekty bazującej na składanych przez interesariuszy wnioskach fiskach projektowych z propozycjami projektów do realizacji na terenie obszarów rewitalizacji gminy.
9. Zorganizowanie i przeprowadzenie 05 października 2016 spotkania otwartego z ekspertami rewitalizacji, prezentującego wyniki dotychczasowo przeprowadzonych działań partycypacyjnych, w tym wyniku uwzględnienia w PR składanych przez interesariuszy wniosków i fiszek projektowych.
10. Opracowanie i zredagowanie projektu 1.0 PR gminy Pomiechówek przez ekspertów zewnętrznych.
11. Przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu 1.0 dokumentu w formie zamieszczenia dokumentu na stronie internetowej gminy oraz przeprowadzenie procedury zgłaszania uwag.
12. Zredagowanie projektu 2.0 PR gminy Pomiechówek zgodnie ze zgłoszonymi podczas konsultacji społecznych uwagami i wypracowanymi ustaleniami przez ekspertów zewnętrznych.

13. Uchwalenie Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023 na sesji Rady Gminy w dniu 15 listopada 2016.
14. Aktualizacja Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023 styczeń/luty 2017 (zredagowanie projektu 3.0).
15. Uchwalenie zaktualizowanego Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023 na sesji Rady Gminy w 13 luty 2017r.

3 Dokumenty planistyczne i strategiczne dotyczące problemów rewitalizacji gminy Pomiechówek

PR gminy Pomiechówek uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym⁶. Omówiono oprócz tego także dokumenty regulujące działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu regionalnym oraz krajowym i zgodność z nimi powstającego opracowania. Komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wynikającymi z poszczególnych dokumentów, w zamierzeniu ma pozytywnie wpłynąć na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji. W poniższych podrozdziałach przedstawiono zapisy podstawowych dokumentów szczebla krajowego, regionalnego i miejskiego mającego wpływ na kształt zapisów dokumentu PR gminy Pomiechówek.

3.1 Poziom europejski

Na poziomie europejskim przeanalizowano priorytety i cele wytyczone przez szeroko zakrojony program Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, w odniesieniu do sytuacji Polski.

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie PR do zapisów dokumentu ⁷	Uwagi
1.	Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	Priorytety (2 z 3): Priorytet II. Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Priorytet III. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Cele (3 z 5): CEL 1. Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75%. CEL 4. Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez darzenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% osób w wieku 30-34 lat mających wykształcenie wyższe. CEL 5. Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwigniecie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.	

3.2 Poziom krajowy

Na poziomie krajowym wyróżnić należy cztery podstawowe dokumenty, związane z programowaniem rozwoju Polski i mające związek z problematyką rewitalizacji. Dokumenty te to:

- Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju (dokument przyjęty na mocy *Uchwały Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności*);
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 (dokument przyjęty na mocy *Uchwały Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kraju 2020*);
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (zatwierdzony przez Komisję Europejską w dniu 12 grudnia 2014 r.);
- Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie (dokument przyjęty *Uchwałą Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r.*).

⁶ PR stanowi istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki; jest podporządkowany założeniom wizji rozwoju gminy wypracowanej w Strategii Rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 uchwalonej w kwietniu 2016 r. (<http://www.bip.pomiechówek.pl/index.php?cmd=zawartosc&opt=pokaz&id=7540>).

⁷ Zapisy przytoczone zostały w oryginalnym brzmieniu.

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie PR do zapisów dokumentu ⁸	Uwagi
1.	Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Cel 3 - <u>Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki</u> – w tym Wzmacnianie wykorzystania potencjału kreatywnego poprzez rozwój sektora kreatywnego i przedsiębiorstw kreatywnych; Podnoszenie jakości edukacji poprzez zorientowanie na efekty uczenia się, w szczególności w zakresie kluczowych kompetencji, a także personalizację nauczania oraz ewaluację pracy szkół i placówek; Cel 4 - <u>Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki</u> – w tym Zwiększenie dostępności powszechnych programów kształtowania postaw przedsiębiorczych i wspierania przedsiębiorczości, opartej o postawy proinnowacyjne, kreatywne, umiejętność współpracy; Cel 5 - <u>Stworzenie Polski Cyfrowej</u> – w tym Budowanie kompetencji cyfrowych osób nauczających (m.in. nauczycieli, pracowników innych instytucji edukacyjnych i kultury, pracowników organizacji pozarządowych) i wdrożenie powszechnej edukacji cyfrowej oraz stworzenie nowoczesnej sieciowej infrastruktury i zasobów edukacyjnych; Zwiększenie ilości zasobów publicznych dostępnych w sieci, w celu zapewnienia podaży treści wysokiej jakości; Cel 6 - <u>Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „wódek starych”</u> – w tym Zapewnienie dalszego rozwoju elastycznych form zatrudnienia i umożliwienie przez to łączenia życia rodzinnego z karierą zawodową; stworzenie warunków dla wzrostu liczby osób niepełnosprawnych zatrudnionych na otwartym rynku pracy; Zapewnienie jak najlepszej adresowalności świadczeń i zasiłków i rozwój ekonomii społecznej, tak, aby z jednej strony stymulowały i wspierały korzystanie z usług publicznych oraz z drugiej ograniczały ryzyko marginalizacji spowodowanej ubóstwem; Stworzenie modelu aktywności intelektualnej, społecznej i zawodowej osób starszych opartego na wykorzystywaniu ich potencjałów i zapobieganiu wykluczeniu społecznemu; Wzrost poziomu aktywności fizycznej społeczeństwa poprzez poprawę warunków umożliwiających jej uprawianie na każdym etapie życia. Cel 7 - <u>Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska</u> – w tym Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych; Zwiększenie poziomu ochrony środowiska. Cel 8 - <u>Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych</u> – w tym Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie – miasta; Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Cel 11 - <u>Wzrost społecznego kapitału rozwoju</u> – w tym Przygotowanie i wprowadzenie programu edukacji obywatelskiej na wszystkich poziomach edukacji, w perspektywie uczenia się przez całe życie; Promowanie działań szkół i innych podmiotów w zakresie realizacji projektów społecznych; Promocja partycypacji społecznej i obywatelskiej; Zwiększenie obecności kultury w życiu codziennym ludzi poprzez stałe zwiększanie dostępności zasobów kultury i kształcenie nawyków kulturowych.	
2.	Strategia Rozwoju Kraju 2020	W obszarze strategicznym I. <u>Sprawne i efektywne państwo</u>: Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela I.3.2. Rozwój kapitału społecznego I.3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela W obszarze strategicznym II. <u>Konkurencyjna gospodarka</u>: Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych II.5.3. Zapewnienie odpowiedniej, jakości treści i usług cyfrowych Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej II.6.4. Poprawa stanu środowiska W obszarze strategicznym III. <u>Spójność społeczna i terytorialna</u>: Cel III.1. Integracja społeczna	

8 Zapisy przytoczone zostały w oryginalnym brzmieniu.

		III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych	
3.	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020	09. <u>Tworzenie możliwości zatrudnienia poza rolnictwem bez zmiany miejsca zamieszkania.</u> 6A) Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy. 6B) Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich. 10. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej na obszarach wiejskich. 6B) Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich. 11. <u>Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich i wykorzystanie potencjałów endogenicznych na rzecz rozwoju lokalnego.</u> 6B) Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich. P5: <u>Promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wspieranie przechodzenia w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu.</u> 5C) Ułatwianie dostaw i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, produktów ubocznych, odpadów i pozostałości oraz innych surowców nieżywnościowych dla celów niegospodarki. P6: <u>Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.</u> 6A) Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw, a także tworzenia miejsc pracy. 6B) Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich.	
4.	Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie	Cel strategiczny polityki regionalnej Polski: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”), w tym 1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza miastami wojewódzkimi – 1.2.3. Rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich i 1.2.4. Efektywne wykorzystanie w procesach rozwojowych potencjału specjalizacji terytorialnej; 1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne – 1.3.1. Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego, 1.3.5. Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne, 1.3.6. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego. Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”), w tym 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe – 2.2.1. Usługi edukacyjne i szkoleniowe, 2.2.4. Usługi komunalne i związane z ochroną środowiska, 2.2.5. Usługi kulturalne;	Cele rozwoju przyjęte w dokumencie: – Konkurencyjność i innowacyjność, – Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna, – Skuteczność, efektywność i partnerstwo w realizacji celów rozwojowych, – Bezpieczeństwo ekologiczne. Ad. Cel 2.2. – Powiat nowodworski został w dokumencie wymieniony, jako obszar koncentracji wskaźników wskazujących najgorszy dostęp do usług publicznych, (jako powiat, w którym występuje, co najmniej 6 z 9 niekorzystnych zjawisk badanych w KSRR), a tym samym został wskazany, jako obszar koncentracji działań na rzecz wyrównywania dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe

3.3 Poziom regionalny

Podobnie jak na poziomie krajowym, na poziomie regionalnym wyróżniono również szereg dokumentów strategicznych, w których PR gminy Pomiechówek znalazł oparcie merytoryczne. Są to:

- Strategia rozwoju województwa Mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze (dokument przyjęty *Uchwałą nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r.*);
- Strategia rozwoju powiatu Nowodworskiego na lata 2015-2030 (dokument przyjęty *Uchwałą nr XIV/89/2015 Rady Powiatu Nowodworskiego z dnia 30 grudnia 2015 r.*);
- Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2016-2020 (dokument przyjęty *Uchwałą nr XVIII/120/2016 Rady Powiatu Nowodworskiego z dnia 19 maja 2016 r.*);
- Powiatowy program na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2016-2020 (dokument przyjęty *Uchwałą nr XVIII/119/2016 Rady Powiatu Nowodworskiego z dnia 19 maja 2016 r.*);

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie PR do zapisów dokumentu ⁹	Uwagi
1.	Strategia rozwoju województwa Mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze	Obszar – Przemysł i produkcja - <u>Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym</u>: Tworzenie warunków do zwiększenia inwestycji pozarolniczych – głównie w przemyśle rolno-spożywczym. Obszar – Gospodarka - <u>Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii</u>: Wykorzystanie i wzmacnianie specjalizacji regionalnych; Wzmacnianie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich; Zwiększenie dostępu do szerokopasmowego Internetu i e-usług. Obszar – Przestrzeń i transport - <u>Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego</u>: Zapobieganie nadmiernej urbanizacji i kreowanie ładu przestrzennego; Spójność wewnątrz- regionalna – koncentracja na najbardziej zapóźnionych podregionach. Obszar – Społeczeństwo - <u>Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki</u>: Wyrównywanie szans edukacyjnych; Aktywizacja rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej; Wzrost wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej; Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna; Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego; Obszar – Środowisko i energetyka - <u>Zapewnienie gospodarcze regionu zdyspersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska</u>: Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska; Obszar – kultura i dziedzictwo - <u>Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia</u>: Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu; Wspieranie rozwoju sektora kreatywnego; Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego w działalności gospodarczej; Upowszechnianie kultury i twórczości.	Gmina Pomiechówek jest oznaczona jako należąca do grupy gmin z najniższym odsetkiem (max. 41%) dzieci w wieku 3-6 lat objęte edukacją przedszkolną, jako % dzieci zameldowanych w gminie
2.	Strategia rozwoju powiatu Nowodworskiego na lata 2015-2030	Cele strategiczne: 1. Wzmacnianie tożsamości lokalnej i integracji społecznej, w tym: - wykorzystanie potencjału kulturowego dla rozwoju powiatu; - integracja społeczna. 2. Przeciwdziałanie bezrobociu, w tym: - wspieranie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy. 3. Wspieranie procesów przedsiębiorczości, w tym: - rozwój współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami. 4. Rozwój usług publicznych, w tym: - poprawa dostępności i jakości usług publicznych; - rozwój e-usług. 5. Rozwój infrastruktury technicznej, w tym: - rozwój infrastruktury sportowej. 6. Bezpieczeństwo, w tym: - Wzrost bezpieczeństwa publicznego; - Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu; - Tworzenie warunków do wspierania dziecka i rodziny; - Interwencja kryzysowa i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie; - Rozwój polityki senioralnej; - Wzmocnienie integracji osób niepełnosprawnych. 7. Wykorzystanie potencjału przyrodniczego i turystycznego, w tym: - Rozwój infrastruktury oraz spójnej oferty turystycznej; - Poprawa atrakcyjności turystycznej powiatu w oparciu o walory przyrodnicze.	

9 Zapisy przytoczone zostały w oryginalnym brzmieniu.

3.	Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2016-2020	Cel szczegółowy IV. Zwiększenie znaczenia profilaktyki w obszarze rozwiązywania problemów. Cel szczegółowy V. Podniesienie innowacyjności systemu wsparcia społecznego.	
4.	Powiatowy program na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2016-2020	Cel główny – zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i gospodarczym Powiatu poprzez wyrównywanie ich szans korzystania z tych samych praw i wypełniania tych samych obowiązków jakie dotyczą wszystkich mieszkańców. Cel operacyjny 2. Powiat Nowodworski bez barier w dostępie do instytucji, usług i dóbr oraz przyjaznym osobom niepełnosprawnym Cel operacyjny 5. Powiat nowodworski wspierającym rodziny z osobą niepełnosprawną. Cel operacyjny 6. Powiat nowodworski miejscem aktywnych społecznie i uczestniczących osób niepełnosprawnych.	

3.4 Poziom lokalny

Na poziomie lokalnym występuje kilka dokumentów omawiających bezpośrednio obszar gminy o charakterze strategicznym, zawierających zapisy istotne dla budowy PR gminy Pomiechówek. W ramach niniejszego opracowania omówiono cztery podstawowe dokumenty:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pomiechówek (dokument przyjęty *Uchwałą Nr LIII/305/10 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 27 października 2010 r. z późn. Zm.*);
- Strategia Rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 (dokument przyjęty *Uchwałą nr XVI/148/2016 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 11 kwietnia 2016 r.*);
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 (projekt uchwały przekazany do konsultacji społecznych);
- Program gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Pomiechówek (dokument przyjętych *Uchwałą nr XVII/149/2016 Rady gminy Pomiechówek z dnia 4 maja 2016 r. zmieniająca uchwałę nr XIV/128/2016 z dnia 28 stycznia 2016 r.*).

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie PR do zapisów dokumentu ¹⁰	Uwagi
1.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pomiechówek	Cel główny rozwoju gminy Pomiechówek – <u>rozwój społeczno-gospodarczy zharmonizowany ze środowiskiem, który zapewni równoległy rozwój gospodarki, społeczeństwa i środowiska, umożliwiając zaspokojenie potrzeb współczesnego społeczeństwa bez ograniczania możliwości rozwojowych przyszłych pokoleń.</u> Cel 2. <u>Poprawa jakości życia mieszkańców przez:</u> - doskonalenie stanu infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej; - poprawę warunków mieszkaniowych poprzez wyznaczenie terenów przeznaczonych pod zabudowę i poszerzenie komunalnych zasobów mieszkaniowych; - radykalną poprawę estetyki gminy; - podjęcie akcji promocyjnej gminy.	
2.	Strategia Rozwoju Gminy Pomiechówek na lata 2016-2020	Cel główny strategiczny – <u>wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców gminy. Sprawna i innowacyjna gospodarka lokalna w warunkach zachowania i wzmocnienia walorów środowiska naturalnego.</u> Cel strategiczny – Budowa społeczeństwa obywatelskiego, wzmocnienie kapitału ludzkiego i procesów włączenia społecznego. W tym: Aktywne promowanie postaw i zachowań obywatelskich; Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi i wspieranie tworzenia poziomych więzi społecznych wśród mieszkańców stałych i zamieszkujących czasowo; Ochrona i promowanie lokalnych wartości dziedzictwa kulturowego Zwiększenie skuteczności działań na rzecz włączenia społecznego jednostek i rodzin niesamodzielnych i niezaradnych życiowo;	Potrzeba stworzenia nowego PR wynika z potwierdzonych analiz wykonanych na potrzeby Strategii Rozwoju Gminy na 2016-2022 i wpisuje się w jej cele. Zwiększenie skuteczności działań na rzecz włączenia społeczeństwa – jednostek i rodzin niesamodzielnych i

10 Zapisy przytoczone zostały w oryginalnym brzmieniu.

		Wzmocnienie więzi administracji samorządowej z mieszkańcami gminy w ramach wspólnoty samorządowej. Cel strategiczny – Zwiększanie dostępności do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej oraz wprowadzanie gospodarki niskoemisyjnej. W tym: Poprawa standardu i dostępności podstawowej infrastruktury społecznej, w szczególności w zakresie oświaty, ochrony zdrowia i kultury; Poprawa standardu i dostępności podstawowej infrastruktury technicznej w szczególności w zakresie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, sieci gazowej, sieci Internet; Poprawa jakości lokalnych, gminnych dróg kołowych oraz działania na rzecz poprawy, jakości i bezpieczeństwa dróg o charakterze ponadgminnym; Zwiększanie efektywności energetycznej i udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energii sektora komunalno-bytowego. Cel strategiczny – Poprawa ładu przestrzenno-funkcjonalnego oraz ochrona walorów środowiska i obszarów biologicznie czynnych. W tym: Eliminacja konfliktów przestrzennych ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia walorów środowiska naturalnego i ochrony obszarów biologicznie czynnych z wykorzystaniem zasad kompensacji przyrodniczej. Cel strategiczny – Uruchomienie nowych potencjałów rozwojowych gminy. W tym: Kreowanie i wzmacnianie postaw przedsiębiorczości indywidualnej i grupowej; Promowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie restrukturyzacji zanikających form i dziedzin aktywności społeczno- gospodarczej; Promocja i budowa „marki” gminy Pomiechówek jako wyróżnika i identyfikatora specyficznej oferty gospodarczej i osadniczej; Cel strategiczny – Wzmocnienie istniejącej bazy gospodarczej gminy z wykorzystaniem przewag konkurencyjnych gminy. W tym: Wzmacnianie bazy wspierającej turystykę i rekreację.	niezaradnych życiowo; minimalizacja zachowań patologicznych i ryzykownych wśród młodzieży na zdegradowanych terenach popegeerowskich oraz ograniczonych poprzez sąsiedztwo z lotniskiem można uzyskać we współpracy z podmiotami gospodarczymi ulokowanymi na tym terenie, które mogą wpłynąć na poprawę stopnia zatrudnienia, a co za tym idzie – odwróceniem trendów negatywnych trendów demograficznych występujących w gminie. Wieloletni brak planów przestrzennych i wprowadzenie tymczasowych rozwiązań w infrastrukturalnych spowodował rozproszoną zabudowę, trudny dostęp do obiektów użyteczności publicznej, brak inicjatyw gospodarczych, ograniczone użytkowanie tych terenów przez mieszkańców i turystów oraz ich degradację . terenów doliny Wkry.
3.	Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Pomiechówek na lata 2016-2020	Cel strategiczny 1. Działania mające na celu redukcję ubóstwa. Cel strategiczny 2. Wsparcie rodziny ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dziecka i rodziny. Cel strategiczny 3. Budowa systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych i starszych. Cel strategiczny 5. Rozwijanie współpracy między organizacjami pozarządowymi.	
5.	Program gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Pomiechówek	Cel strategiczny – Osiągnięcie zmniejszenia emisji CO₂ do roku 2020 w stosunku do wielkości emisji wyznaczonej dla roku 2014 o 20%, w tym: Cel szczegółowy 6. Zwiększenie udziału energii z odnawialnych źródeł w bilansie energetycznym Gminy do 15% w 2020 roku – np. montaż instalacji kolektorów słonecznych, instalacji fotowoltaicznych, pomp ciepła Cel szczegółowy 7. Pokrycie terenu gminy systemem połączonych ścieżek rowerowych i ciągów pieszych pełniących funkcję komunikacyjną. Cel szczegółowy 13. Działania promocyjne i edukacyjne w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców.	

3.5 Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonej analizy dokumentów strategicznych stwierdzić można, iż większość dokumentów strategicznych poszczególnych szczebli odnosi się do kompleksowego, holistycznego rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów zurbanizowanych, nie tylko miejskich, ale także i wiejskich. Rozwój ten dotyczyć ma przede wszystkim wzmacniania endogenicznych potencjałów poszczególnych struktur urbanistycznych i regionów. Procesy przebudowy lub odnowy lokalnych społeczności, opierać się winny na kilku głównych kierunkach – funkcjach i potencjale turystycznym; wzmacnianiu współpracy międzysektorowej; kreowaniu lokalnych potencjałów gospodarczych; podniesieniu jakości i upowszechnianiu usług publicznych; wzmocnieniu infrastruktury technicznej i zwiększeniu efektywności energetycznej; rozwoju gospodarki mieszkaniowej; zapewnieniu trwałego i zrównoważonego rozwoju przy zachowaniu wysokich walorów środowiska i kreowaniu ładu przestrzennego przy znaczącej poprawie estetyki. Uznać można także, że problematyka rewitalizacji rozumianej, jako proces kompleksowy, uspołeczniony i skoncentrowany obszarowo przewija się na wszystkich poziomach dokumentów strategicznych. Znajduje ona także odzwierciedlenie w lokalnej polityce przestrzennej.

DIAGNOZA WSTĘPNA

4 Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych gminy Pomiechówek

Część diagnostyczna opracowania PR gminy Pomiechówek służy wskazaniu obszaru gminy Pomiechówek znajdującego się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych i co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Taki obszar, określony mianem **Obszaru Zdegradowanego**, po pogłębionej analizie ograniczony został przestrzennie do **Obszaru Rewitalizacji**, dla którego w dalszej części opracowania określono i na którym planuje się prowadzenie działań rewitalizacyjnych.

Diagnoza służy także określeniu problemów dotyczących obszarów rewitalizacji. Wykonywana jest ona dla obszaru całej gminy. Obejmuje charakterystykę stanu oraz tendencje rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Informacje i dane zawarte w tej części opracowania zostaną wykorzystane do oceny obszarów rewitalizacji gminy oraz wskazaniu celów i kierunków ekspansji związanych z nimi priorytetowych zadań rozwojowych. Przyjęto następujący tryb postępowania przygotowania opracowania diagnozy:

- I. wykonanie syntetycznego podsumowania ogólnych tendencji rozwoju gminy w aspekcie społecznym, przestrzennym oraz gospodarczym (rozdział 4.1) – rozdział zawiera także podstawowe informacje niezbędne do części właściwej diagnozy;
- II. wykonanie części właściwej – diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych gminy (rozdział 4.2):
 - II.1 określenie obszaru gromadzenia danych niezbędnych do określenia OZ i OR;
 - II.2 opracowanie listy mierzalnych, obiektywnych i weryfikowalnych mierników – wskaźników pomiaru odzwierciedlających obszary koncentracji negatywnych zjawisk o charakterze społecznym, przestrzennym oraz gospodarczym;
 - II.3 zebranie danych z obszarów dotyczących każdego ze wskaźników i tabelaryczne zestawienie danych – wyznaczenie obszarów gminy o koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz zjawisk gospodarczo-przestrzennych;
- III. wykonanie podsumowania oraz określenie wytycznych do programu rewitalizacji (rozdział 4.3).

4.1 Syntetyczna charakterystyka gminy

Gmina Pomiechówek to jedna z gmin województwa mazowieckiego położona w powiecie nowodworskim, w odległości około 40 km od Warszawy i 7 km od Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa – Modlin. Gmina leży na północnej granicy Obszaru Metropolitalnego Warszawy (OMW). Przez gminę przebiega magistrała kolejowa E-65 Warszawa-Gdańsk oraz droga krajowa 62 Nowy Dwór Mazowiecki – Serock i droga wojewódzka 621 Legionowo-Nasielsk-Płońsk. W odległości 5 km od granicy gminy biegnie droga krajowa nr 7 – Warszawa-Mława-Gdańsk.

Gmina zajmuje powierzchnię około 103 km². Zamieszkuje ją 8752 osoby (dane na dzień 30/06/2016), co daje ok. 85 osób/km². Gmina składa się z 26 sołectw.

Tabela 1 przedstawia podstawowe informacje odnośnie powierzchni i liczby mieszkańców każdego z sołectw.

Sołectwo	Powierzchnia [ha]	Liczba mieszkańców	Charakter sołectwa
Błędowo	404.08	223	rekreacyjno-rolniczy
Błędówko	199.09	93	rolniczy
Brody, Brody-Parcele	290.52	2320	mieszkaniowy, usługowy i administracyjny
Bronisławka	15.66	136	mieszkaniowy
Cegielnia Kosewo	65.27	252	mieszkaniowo-rolniczy
Czarnowo	1239.34	344	rekreacyjno-rolniczy

Falbogi Borowe	58.81	19	rolniczy
Goławice Pierwsze	1256.65	484	rekreacyjno-rolniczy
Goławice Drugie	298.72	200	rekreacyjno-mieszkaniowy
Kikoły	398.37	221	rekreacyjno-rolniczy
Kosewko	218.67	293	rekreacyjno-rolniczy
Kosewo	291.95	183	rolniczy
Nowy Modlin	356.79	683	rolniczy
Nowe Orzechowo	156.87	118	rekreacyjno-rolniczy
Stare Orzechowo	281.87	188	rolniczy
Pomiechowo	186.70	304	mieszkaniowy
Pomiechówek	236.83	971	mieszkaniowy
Pomocnia	192.65	51	rolniczy
Stanisławowo	750.43	466	rolniczy
Szczypiorno	692.33	292	rolniczy
Śniadówko	176.90	245	rekreacyjno-rolniczy
Wola Błędowska	227.35	57	rolniczy
Wójtostwo	752.40	115	rolniczy
Wólka Kikolska	1029.82	92	rolniczy
Wymysły	231.83	307	rolniczy
Zapiecki	215.61	95	rolniczy
SUMARYCZNIE:	10225.51	8752	

Tabela 1. Dane podstawowe 26 sołectw w gminie Pomiechówek. Źródło danych: opracowanie własne na podstawie Urzędu gminy Pomiechówek (dane związane z liczbą mieszkańców – stan na 30.06.2016) oraz Studium.

4.1.1 Ład przestrzenny

Gmina Pomiechówek posiada obowiązujące Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, sporządzone i przyjęte w roku 2010. Zastąpiło ono poprzedni dokument, przygotowany w roku 1999 i aktualizowany w 2005. Konieczność sporządzenia nowego dokumentu wynikała z braku spełnienia wymogów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Do zagrożeń i negatywnych czynników wpływających na hamowanie rozwoju gminy w Studium zauważono m.in.:

- złą sytuację demograficzną, związaną ze stagnacją ilości ludzi i niekorzystną strukturą wieku;
- bardzo małą liczbę miejsc pracy w stosunku do liczby mieszkańców;
- relatywnie niski poziom dochodów własnych budżetu, wypracowanych na miejscu;
- niezauważalny w budżecie gminy udział dochodów z nieruchomości, mimo dużej liczby domów i działek rekreacyjnych;
- słabo rozbudowany system kanalizacji;
- brak doświadczeń w lokowaniu inwestycji zagranicznych;

- przebieg przez centrum gminy i przez tereny zurbanizowane trasy tranzytowej Nr 62.

W Pomiechówku obowiązują 19 uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

1. Uchwała Nr XV/143/2016 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 31 marca 2016 r. - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek dla części wsi Czarnowo (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 28 kwietnia 2016 r., poz. 4202);
2. Uchwała Nr XV/141/2016 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 31 marca 2016 r. - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek dla części wsi Kikoły (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 26 kwietnia 2016 r., poz. 4071);
3. Uchwała Nr XV/140/2016 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 31 marca 2016 r. - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek dla części wsi Stare Orzechowo (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 26 kwietnia 2016 r., poz. 4070);
4. Uchwała Nr XV/139/2016 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 31 marca 2016 r. - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek dla części wsi Nowe Orzechowo (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 28 kwietnia 2016 r., poz. 4201);
5. Uchwała nr X/88/2015 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 25 września 2015 r. - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek w zakresie jednostek A, B, C i D dla wsi Nowy Modlin (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 14 października 2015 r., poz. 8254);
6. Uchwała nr XXXII/265/2013 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 26 listopada 2013 r. - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Pomiechówek dla części wsi Błędowo (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 14 stycznia 2014 r., poz. 282);
7. Uchwała Nr XXXI/249/2013 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 4 października 2013 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek dla wsi Nowy Modlin (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 24 października 2013 r., poz. 10633);
8. Uchwała Nr XXIX/245/2013 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 13 sierpnia 2013 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Pomiechówek dla fragmentu wsi Stanisławowo (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 20 września 2013 r., poz. 9745);
9. Uchwała Nr X/40/11 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 21 lipca 2011 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Śniadówko - gmina Pomiechówek (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 8 sierpnia 2011 r. Nr 142, poz. 4549);
10. Uchwała Nr XXXV/247/06 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 14 czerwca 2006 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek dla części wsi Pomocnia i części Wola Błędowska (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 8 sierpnia 2006 r. Nr 154, poz. 6010);
11. Uchwała Nr XIX/149/04 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 9 czerwca 2004 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek związany z wprowadzeniem do istniejącego systemu rurociągów naftowych „trzeciej nitki” rurociągu wraz z urządzeniami towarzyszącymi we fragmentach wsi: Czarnowo, Kikoły, Wójtostwo, Nowe Orzechowo, Stare Orzechowo i Wólka Kikolska (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 22 sierpnia 2004 r. Nr 211, poz. 5655);
12. Uchwała Nr XIX/148/04 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 9 czerwca 2004 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek związany z wprowadzeniem do istniejącego systemu rurociągów naftowych „trzeciej nitki” rurociągu wraz z urządzeniami towarzyszącymi we fragmentach wsi: Kosewko, Szczypiorno i Wymysły (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 22 sierpnia 2004 r. Nr 211, poz. 5654)
13. Uchwała Nr XI/111/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap VII - wieś Stanisławowo (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9963);
14. Uchwała Nr XI/110/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap VI - wieś Goławice Pierwsze (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9962);

15. Uchwała Nr XI/109/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap V - wieś Kosewko (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9961);
16. Uchwała Nr XI/108/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap IV - wieś Szczypiorno (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9960);
17. Uchwała Nr XI/107/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap III - wieś Błędówko (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9959);
18. Uchwała Nr XI/105/2003 Rady Gminy w Pomiechówku z dnia 22 października 2003 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Pomiechówek etap I - wieś Błędowo (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 18 grudnia 2003 r. Nr 314, poz. 9957);
19. Uchwała Nr VII/90/2003 Rady Gminy Pomiechówek z dnia 21 maja 2003 r. – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Pomiechówek dotyczącego działek nr ewid. 59/7 i 59/4 w Brodach-Parcelach (Dz. Urz. Woj. Maz. z dnia 14 lipca 2003 r. Nr 189, poz. 4771).

Na terenie gminy zwiększa się dostęp do przestrzeni publicznych typu boiska czy place zabaw. Gmina jednak **ma znaczące braki, jeżeli chodzi o jakość i obecność przestrzeni centrotwórczych. W centrum głównej miejscowości – Pomiechówka – nie ma przestrzeni, która mogłaby pełnić funkcje podobne jak rynki miejskie**, tzn.: reprezentacyjne, wypoczynkowe, towarzyskie, kulturalne i integracyjne. Zauważa się także wysoki stopień chaotyczności rozbudowy oraz w dużej mierze niską jakość estetyki przestrzennej.

W dalszej części diagnozy zostaną omówione wyniki analizy wybranych wskaźników przestrzennych, dotyczących między innymi jakości przestrzeni publicznej.

Uwarunkowania przestrzenne – bariery i uciążliwości przestrzenne

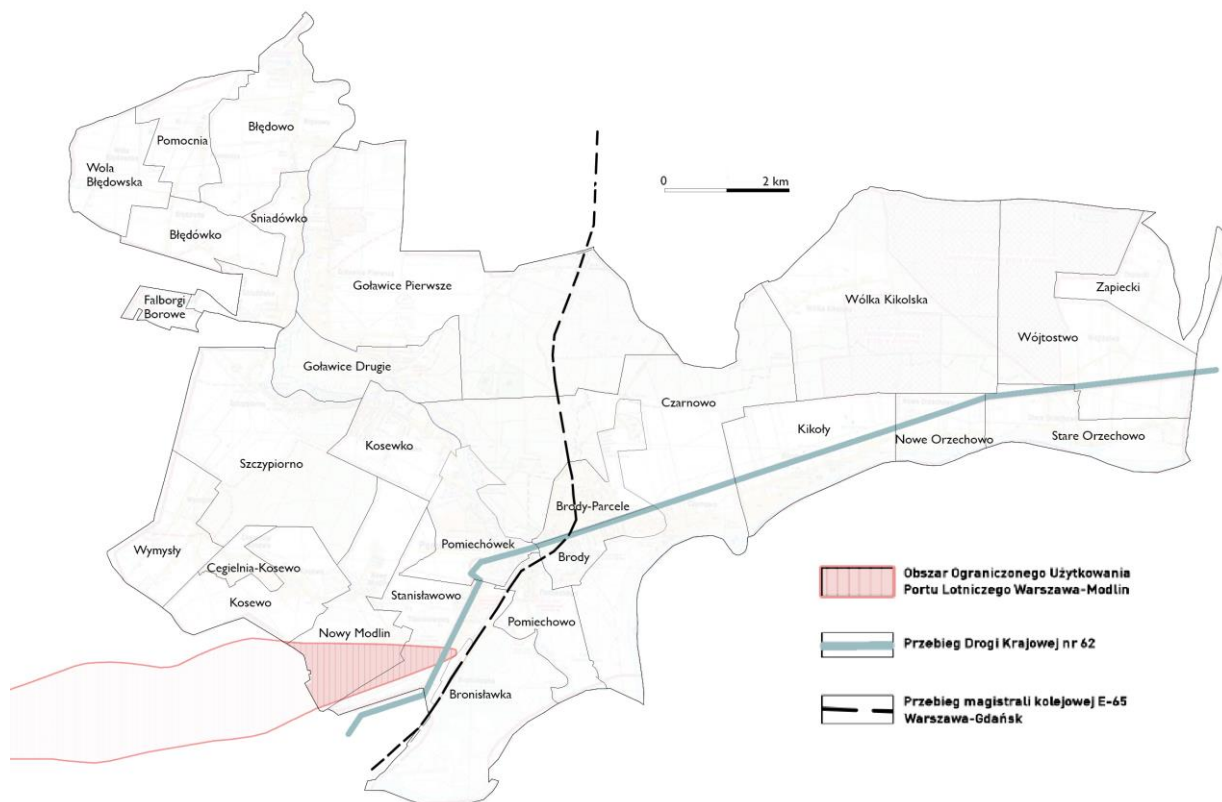
Gmina Pomiechówek położona jest jedynie 7 km od Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa – Modlin. Zgodnie z Uchwałą nr 139/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla Portu Lotniczego Warszawa – Modlin w Nowym Dworze Mazowieckim¹¹ obszar ten wkracza w zakres gminy Pomiechówek w sołectwach Nowy Modlin, Stanisławowo oraz Kosewo (Ilustracja 1). Obejmuje on 322 działki w granicy gminy¹² – w całości ich terenu lub częściowo, przy czym 10 z nich należy do sołectwa Kosewo, 224 – Nowego Modlina, a 88 – Stanisławowa. Artykuł 4 ww. uchwały wskazuje następujące ograniczenia w zakresie przeznaczenia terenu i sposobu korzystania z terenów w obszarze ograniczonego użytkowania:

- zakazuje się przeznaczania terenów pod zabudowę mieszkaniową jedno- i wielorodzinną, mieszkaniowo-usługową, zagrodową, zamieszkania zbiorowego, związaną ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, szpitale i domy opieki społecznej;
- zakazuje się lokalizowania budynków o funkcji mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, zamieszkania zbiorowego, szpitali, domów opieki społecznej oraz o funkcjach związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży;
- zakazuje się zmiany funkcji budynków istniejących na budynki o funkcji mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, zamieszkania zbiorowego, szpitali, domów opieki społecznej oraz o funkcjach związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży.

11. Treść uchwały oraz związane z nią załączniki można pobrać m.in. na <http://www.infor.pl/akt-prawny/U73.2012.115.0004944,uchwala-nr-13912-sejmiku-województwa-mazowieckiego-w-sprawie-utworzenia-obszaru-ograniczonego-uzytkowania-dla-portu-lotniczego-warszawa-modlin-wnowym-dworze-mazowieckim.html>.

12. Według załącznika nr 4 do ww. uchwały.

Ograniczenia zabudowy stanowią de facto barierę rozwojową sołectw, wyznaczając zasady użytkowania konkretnych działek. Obecność lotniska jest dodatkowo związana z uciążliwością hałasu generowanego wraz z jego użytkowaniem, a docierającego także do sołectw położonych w południowo-zachodniej części gminy.

Ilustracja 1: Lokalizacja i przebieg najistotniejszych elementów uciążliwości komunikacyjnej w gminie Pomiechówek na tle podziału gminy na sołectwa – DK62, magistrala kolejowa E-65 oraz obszar ograniczonego użytkowania Portu Lotniczego Warszawa-Modlin. Źródło: opracowanie własne.

Przez gminę przebiega magistrala kolejowa E-65 Warszawa-Gdańsk (Ilustracja 1). Uważana jest ona za barierę w odniesieniu do jej fizycznego przebiegu przez najgęściej zaludnione sołectwo gminy, tj. Brody/Brody-Parcele oraz sołectwo Stanisławowo, Pomiechowo i Bronisławka. Barierą jest także przecięcie się w te same trasy kolejowej w obrębie sołectwa Brody/Brody-Parcele z drogą krajową nr 62 Nowy Dwór Mazowiecki – Serock o dużym obciążeniu ruchem drogowym. Droga Krajowa nr 62 przebiega przez sołectwa: Stanisławowo, Pomiechówek, Brody/Brody-Parcele, Czarnowo, Kikoły, Nowe Orzechowo, Stare Orzechowo oraz Wójtostwo (Ilustracja 1).

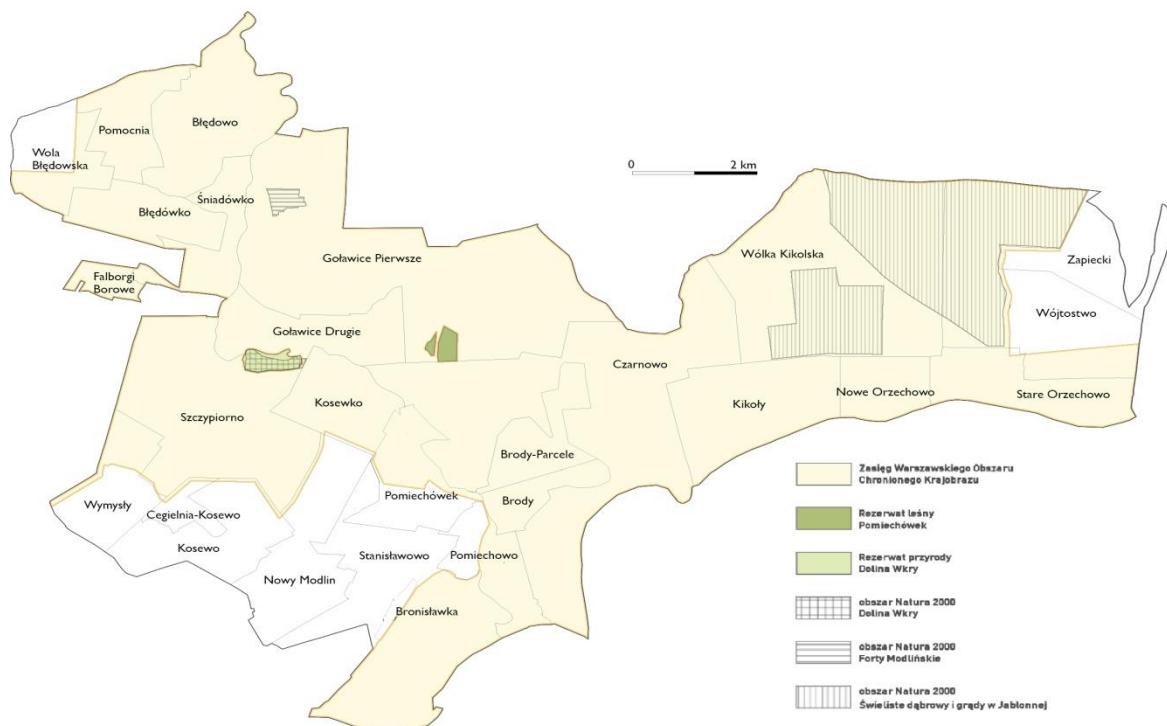
Zarówno obecność lotniska w Modlinie, jak i przebieg drogi krajowej przez gminę, powodują powstanie uciążliwości związanych z nadmiernym hałasem. Z funkcjonowaniem lotniska Modlin wiąże się także limit wysokości urządzeń technicznych na pewnych obszarach gminy. Z kolei uciążliwość obciążenia przebiegiem Drogi Krajowej nr 62 jest wysoka, często prowadzi ona do wypadków drogowych z udziałem pieszych i rowerzystów. Z kolei droga wojewódzka 621 Legionowo-Nasielsk-Płońsk, także biegnąca w obszarze gminy, nie jest utożsamiana z aż tak dużą uciążliwością, co Droga Krajowa nr 62, między innymi ze względu na znacznie mniejsze natężenie ruchu na niej panujące.

Obszar gminy Pomiechówek, położonej wzdłuż odcinka przebiegu rzek Narwi i Wkry, narażony jest także wysokim ryzykiem zagrożenia powodziowego. W związku z wymogami Dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa), Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej opracował Plan

zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły oraz sporządził Mapy Zagrożenia Ryzykiem Powodziowym¹³. Dokument ten zawiera między innymi informację: „Głównym problemem powodującym zagrożenie powodziowe na rzece Wkra (obszar ONNP Wkra PL_2000_R_000000268_0075¹⁴) jest występowanie miejsc potencjalnie zatorogennych. Występująca z koryta rzeka Wkra stanowi zagrożenie dla gmin Pomiechówek, Joniec i Sochocin. Zagrożone są nie tylko pola uprawne, ale również osiedla domów mieszkalnych, infrastruktura drogowa, zakłady działalności gospodarczej.” Według Map Zagrożenia Ryzykiem Powodziowym (<http://mapy.isok.gov.pl/imap/>; <http://www.kzgw.gov.pl/pl/Wstepna-ocena-ryzyka-powodziowego.html>) najbardziej narażone na straty w ludziach i mieniu są sołectwa Pomiechówek, Pomiechowo, Brody oraz Kosewko.

4.1.2 Zasoby środowiska naturalnego, zagadnienia z zakresu ochrony środowiska

Gmina Pomiechówek jest gminą wiejską o charakterze rolniczym. Niemal 60% powierzchni gruntów zajmują użytki rolne, ponad 30% – grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia. Pomiechówek jest położony nad wodami Wkry i Narwi, których doliny stanowią ciągi przyrodnicze odpowiednio rangi regionalnej oraz krajowej. Niniejszy Program uwzględnia obecność kilku form ochrony przyrody, z których jeden obejmuje większą część powierzchni gminy (Ilustracja 2). Powierzchnia obszarów prawnie chronionych jako procent powierzchni gminy w Pomiechówku jest bardzo wysoki i wynosi 87,09%, w porównaniu do średniej wartości takiej powierzchni dla ogółu gmin polskich, wynoszącej 31,63% (dane z 2014 roku wg SAS24.org). W porównaniu z tą wartością wydatki na zieleń na 1 mieszkańca w roku 2014 były stosunkowo niskie – 1,98 PLN, w porównaniu z 5,21 PLN jako średnia wartość tego wskaźnika dla gmin w Polsce (dane z 2014 roku wg SAS24.org). Na terenie gminy znajdują się dwa rezerваты przyrody: leśny *Pomiechówek* oraz przyrody *Dolina Wkry*. Celem ochrony rezerwatu leśnego *Pomiechówek* o pow. 18,86 ha jest zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego fragmentu lasu gradowego subkontynentalnego z dębem szypułkowym i liczną domieszką innych gatunków na siedlisku gradu Tilio-Carpinetum. Z kolei rezerwat krajobrazowy *Dolina Wkry* o pow. 23,78 ha został utworzony w celu zachowania krajobrazu przełomowego odcinka Wkry oraz pozostałości lasów łęgowych, a także zapobieżenia ekspansji w tym terenie działek rekreacyjnych i domków letniskowych.

13 Źródło: **Plany zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy i regionów wodnych. Projekt planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla Regionu Wodnego Środkowej Wisły.** Dostępny w:

http://www.powodz.gov.pl/pzrp/1.6.4.1_Projekt%20PZRP%20dla%20RW%20Srodkowej%20Wisly.pdf. Pobrano: 11.2016.

14 Przypis autorów.

Ilustracja 2: Formy ochrony przyrody w gminie Pomiechówek na tle podziału gminy na sołectwa – WOChK, rezerwaty przyrody i obszary Natura 200. Źródło: opracowanie własne.

Na ponad 80% powierzchni gminy Pomiechówek występuje forma ochrony przyrody w postaci Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (WOChK). Obejmuje on tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. WOChK wprowadzono w życie rozporządzeniem Wojewody Warszawskiego z dnia 29 sierpnia 1997 r. w sprawie utworzenia obszaru chronionego krajobrazu na terenie województwa warszawskiego.

Spośród zasad zagospodarowania wynikających z formy ochrony przyrody istotnymi z punktu widzenia niniejszego programu są zasady odnoszące się do zmian krajobrazu i powierzchni ziemi oraz do lokalizacji inwestycji, tj.:

W zakresie zmian krajobrazu i powierzchni ziemi zakazuje się:

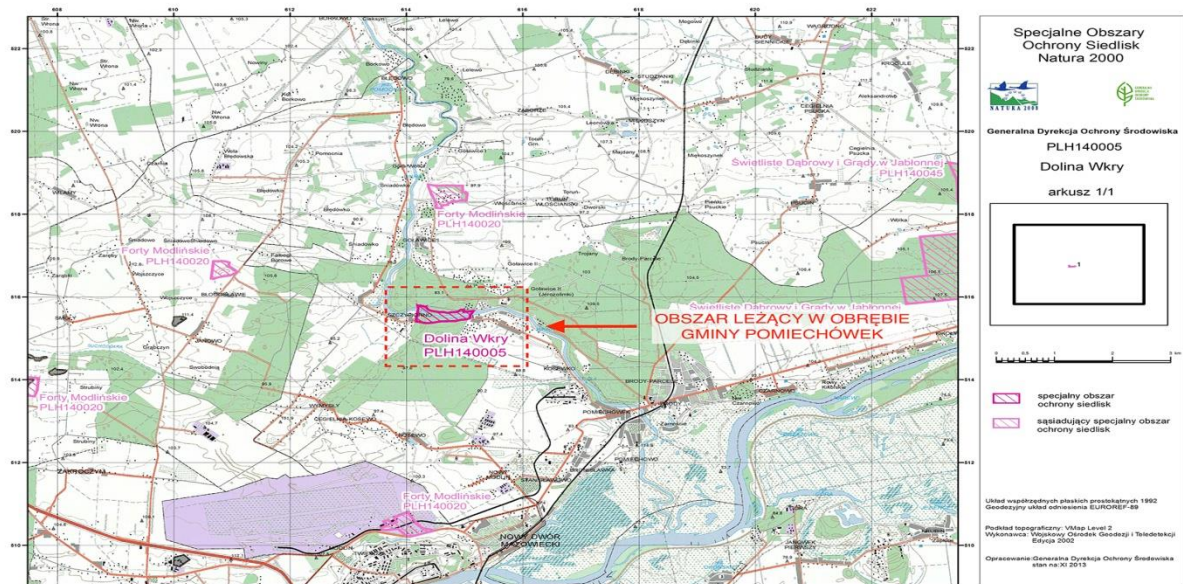
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciw osuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- zagospodarowanie otoczenia obiektów przyrodniczych, historycznych i kulturowych powinno być podporządkowane ich ochronie i ekspozycji,
- nakazuje się rekultywację terenów, na których prowadzona była działalność wywołująca degradację środowiska, bezpośrednio po ustaniu tej działalności (projekt rekultywacji wymaga uzgodnień z wojewódzkim konserwatorem przyrody).

W zakresie lokalizacji inwestycji – zakazuje się realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Zakazy nie dotyczą:

- wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa;
- prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
- realizacji inwestycji celu publicznego.

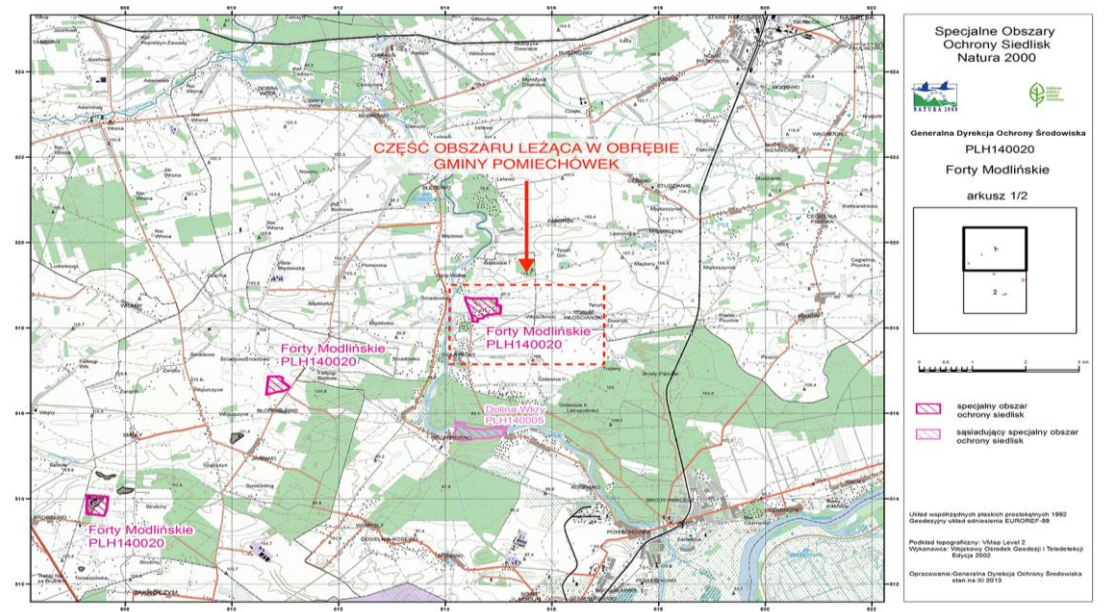
W gminie położone są trzy obszary sieci Natura 2000 (Ilustracja 3-5):

- *Dolina Wkry* – w całości położna na terenie gminy – kod PLH140005. Obszar znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie wsi Szczypiorno, w sołectwie Szczypiorno. Obszar znajduje się w całości w obrębie rezerwatu przyrody *Dolina Wkry*.
- Świetliste dąbrowy i grady w Jabłonnej – częściowo położone na terenie gminy – kod PLH140045. Obszar jest położony w terenie sołectw Wójtostwo, Wólka Kikolska oraz Stare Orzechowo

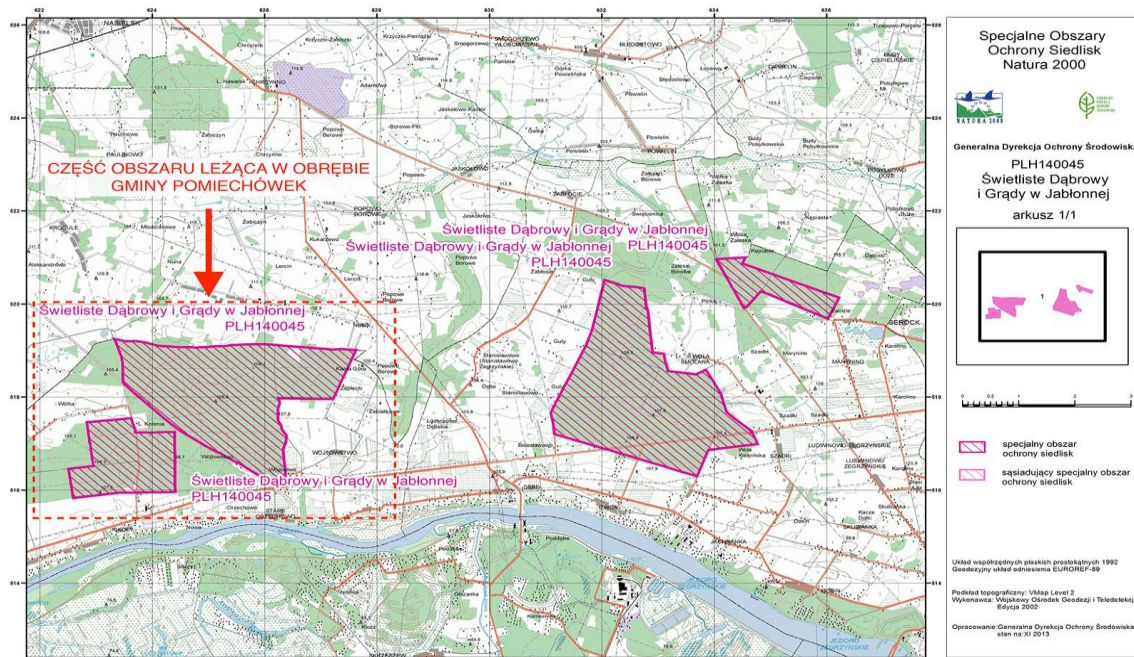

Ilustracja 3: Mapa przedstawiająca zakres obszaru Natura 2000 – „Dolina Wkry”

- Forty Modlińskie – częściowo położone na terenie gminy – kod PLH140020. Obszar położony na terenie gminy znajduje się około 1 km od wsi Goławice Pierwsze.

Ilustracja 4: Mapa przedstawiająca zakres obszaru Natura 2000 – "Forty Modlińskie". Źródło: <http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles> zmodyfikowane.

Ilustracja 5: Mapa przedstawiająca zakres obszaru Natura 2000 – "Światliste dąbrowy i grądy w Jabłonnej". Źródło: <http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles> zmodyfikowane.

Dokument Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 wskazuje kilka kluczowych problemów związanych ze stanem środowiska i uwarunkowaniami środowiskowymi dotyczącymi komfortu zamieszkania, które wpłynęły na programowane w PR działania. Pomędzy nimi są:

- uciążliwy samochodowy ruch tranzytowy (szczególnie ciężarowy);
- oznaki nieuporządkowania osadnictwa (symptomy podwarszawskiego chaosu podmiejskiego);
- wzrastające przypadki prywatyzacji i zawłaszczania (komercjalizacji) przestrzeni publicznych lub naruszania ciągłości przestrzeni otwartych;
- zagrożenia środowiska przez intensywność transportu kołowego;
- dominujący udział ogrzewnictwa opartego na paliwach stałych i wysoka emisyjność indywidualnych źródeł ciepła;
- ograniczone skanalizowanie gminy i znaczący udział posesji z kanalizacją indywidualną (miejscową) o różnym stanie technicznym;
- nieetyczne zachowania mieszkańców i turystów (zaśmiecanie terenów, nieszczelność i zrzut ścieków z szamb do gruntu, nielegalne spalanie odpadów).

Dokument Strategii wskazuje również na zły stan powietrza na terenie gminy Pomiechówek „Powiat nowodworski(w tym gmina Pomiechówek) zostałzakwalifikowany do klasy C, tj. o poziomie stężeń przekraczających wartości dopuszczalne. W latach 2008-2014 emisja gazów ogółem w powiecie nowodworskim wyraźnie się zwiększyła, co kontrastuje ze znacznym spadkiem emisji w powiatach wołomińskim i garwolińskim należących do podregionu warszawskiego wschodniego. Gorsze osiągnięcia niż powiat nowodworski wykazuje w tym okresie tylko powiat miński”.

4.1.3 Ochrona zabytków

Do cennych zabytków kulturowego krajobrazu obszaru gminy Pomiechówek należy zaliczyć 23 obiekty i obszary znajdujące się w gminnej ewidencji dóbr kultury i wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków. Ich obecność wymaga pracy przy ich utrzymaniu i konserwacji, stanowi zatem w dalszej części rozdziału podstawę do jednego ze wskaźników przestrzennych właściwej części diagnozy.

Lp.	Lokalizacja [sołectwo]	Adres	Obiekt
1.	Brody Warszawskie		Fort XV b
2.	Brody (do niedawna Czarnowo)		Fort (XVI)
3.	Czarnowo		Fort (punkt oporu nr 8)
4.	Goławice Pierwsze		Fort (XIV)
5.	Goławice Pierwsze		Fort (XV) Grupa fortowa „Carski Dar”
6.	Goławice Pierwsze		Fort Grupa Fortowa „Goławice”
7.	Goławice Pierwsze	nr 42	Chałupa 1913
8.	Goławice Pierwsze	nr 43	Chałupa, początek XX w.
9.	Goławice Pierwsze	nr 63	Chałupa, 1 ćw. XX w.
10.	Goławice Pierwsze	nr 65	Chałupa, 1 ćw XX w.
11.	Kikoły		Cmentarz wojenny z I wojny światowej
12.	Kosewo		Fort (II) „Kosewo”
13.	Nowy Modlin		Cmentarz prawosławny
14.	Pomiechowo		Kościół p.w. Św. Anny
15.	Pomiechowo		Cmentarz par. p.w. św. Anny
16.	Pomiechówek		Cmentarz wojenny z I wojny światowej
17.	Pomiechówek		Fort III
18.	Pomocnia	nr 16	Chałupa
19.	Stanisławowo		Cerkiew p.w. św. Aleksandry
20.	Stanisławowo		Czerwona prochownia - wartownia (Twierdza Modlin)
21.	Szczypiorno	nr 41	Chałupa
22.	Wola Błędowska	nr 1	Chałupa
23.	Wola Błędowska	nr 17	Chałupa

Tabela 2. Obiekty wpisane do wojewódzkiej rejestru zabytków oraz gminnej ewidencji dóbr kultury w gminie Pomiechówek, wraz z lokalizacją w sołectwach. Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.mwkwz.pl/rejestr-i-ewidencja-zabytkow>.

4.1.4 Demografia

W latach 2013-2015 obserwowane wcześniej w gminie Pomiechówek pozytywne trendy demograficzne uległy odwróceniu. Zaliczyć do tego trendu można spadek liczby ludności, zerowe saldo migracji czy też spadek przyrostu naturalnego. Od roku 2011 przyrost naturalny w gminie Pomiechówek jest coraz bardziej ujemny – odwrotnie niż na Mazowszu, czy w powiecie nowodworskim (Tabela 3). Powoli rośnie także wskaźnik obciążenia demograficznego – w 2009 w gminie były 56,9 osoby w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, podczas gdy w roku 2015 – już 59,4 (dane wg BDL GUS).

Jednostka terytorialna	Przyrost naturalny w latach 2009-2015						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. mazowieckie	5 211	7 367	4 178	2 827	1 140	3 645	2 426
powiat nowodworski	133	201	141	76	-30	19	2
Pomiechówek	8	11	-5	-7	-24	-38	-24

Tabela 3. Przyrost naturalny w gminie Pomiechówek zestawiony z przyrostem województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Liczba ludności pokazuje, iż utrzymujący się, niewielki wzrost liczby ludności w gminie Pomiechówek po roku 2013 zaczyna maleć (Tabela 4), przeciwnie do utrzymujących się tendencji wzrostowych odnotowanych zarówno w województwie mazowieckim, jak i powiecie nowodworskim.

Jednostka terytorialna	Ludność obszaru w latach 2014-2015						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. mazowieckie	5 222 167	5 267 072	5 285 604	5 301 760	5 316 840	5 334 511	5 349 114
powiat nowodworski	76 583	77 739	78 053	78 321	78 500	78 693	78 810
Pomiechówek	8 927	8 926	8 941	8 992	9 026	9 008	8 752

Tabela 4 Liczba ludności w gminie Pomiechówek na tle województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Liczba małżeństw na 1000 ludności w gminie Pomiechówek w latach 2009-2015 generalnie ma tendencje malejące (Tabela 5). Poza rokiem 2010 poziom wskaźnika w gminie kształtował się poniżej średniej wojewódzkiej oraz powiatowej.

Jednostka terytorialna	Małżeństwa na 1000 ludności						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. mazowieckie	6.4	5.8	5.2	5.1	4.5	4.7	4.8
powiat nowodworski	6.0	5.7	5.0	5.0	4.2	4.1	4.9
Pomiechówek	5.2	6.0	4.2	4.9	4.2	3.1	4.2

Tabela 5. Małżeństwa na 1000 ludności w gminie Pomiechówek w latach 2009-2015 na tle województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

4.1.5 Kapitał społeczny i ludzki. Korzystanie z usług społecznych

Przez kapitał ludzki rozumiemy aspekty związane z wiedzą i umiejętnościami umożliwiającymi wytwarzanie osobistego, społecznego i ekonomicznego dobrobytu¹⁵. Przykładowo, patrząc na liczbę czytelników publicznych bibliotek w latach 2009-2015 zaobserwować można mniej więcej stałą liczbę. Tendencja spadkowa w roku 2015 zarysowuje się na tle nie tylko samej gminy, ale również powiatu i województwa (Tabela 6). Ważną informacją jest fakt otwarcia nowoczesnej, przestronnej biblioteki w Pomiechówku w czerwcu 2016.

Jednostka terytorialna	Liczba czytelników bibliotek i punktów bibliotecznych w latach 2009-2015						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. mazowieckie	929 841	954 827	954 124	963 521	967 756	960 344	947 534
powiat nowodworski	10 846	10 679	10 893	11 271	12 037	11 042	10 744
Pomiechówek	814	770	911	950	921	924	841

Tabela 6. Tendencje rozwojowe czytelnictwa – liczba czytelników bibliotek w gminie Pomiechówek w latach 2009-2015 na tle województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Pomiechówek cechuje zasadniczo dosyć wysoki potencjał społeczny, co zaobserwować można analizując kilka spośród różnych wskaźników społecznych. Przykładowo, porównanie frekwencji wyborczej zaobserwowanej w gminie z poziomem powiatu, województwa i kraju pokazuje wyższy niż średnia krajowa odsetek mieszkańców gminy uprawnionych do głosowania oddających głos (Tabela 7). Wartości są niższe jedynie w porównaniu z frekwencją w województwie mazowieckim.

Jednostka terytorialna	Frekwencja wyborcza, wybory prezydenckie I tura 2015	Frekwencja wyborcza, wybory prezydenckie II tura 2015	Frekwencja wyborcza, wybory parlamentarne 2015
Polska	55.34%	48.96%	50.92%
woj. mazowieckie	61.58%	54.91%	58.71%
powiat nowodworski	56.34%	47.11%	49.71%
Pomiechówek	60.31%	49.88%	52.25%

Tabela 7. Frekwencja wyborcza w gminie Pomiechówek w wyborach prezydenckich i parlamentarnych w 2015 roku na tle kraju, woj. mazowieckiego i powiatu nowodworskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie PKW.

Wartym jest również odnotowania, że począwszy od roku 2012 w gminie funkcjonuje fundusz sołecki. W roku 2012 przeznaczono na niego 263 947,61zł, w roku 2013 – 276 506,62zł, w roku 2014 – 291 467,24zł, w roku 2015 – 339 349,23zł, w roku 2016 – 364 425,50zł (dane wg BIP gminy Pomiechówek). Kwoty te stanowią około 1% wartości rocznych wydatków w budżecie całej gminy. Kwoty te zostają w dyspozycji sołectw, mieszkańcy mogą zgłaszać zapotrzebowanie na realizację projektów do władz sołeckich.

W roku 2014 w gminie Pomiechówek opieką w żłobkach objętych było 2,5% dzieci (w latach 2008-2013 wskaźnik ten wynosił 0), nieznacznie przewyższając poziom w powiecie nowodworskim (2,3%), natomiast był niższy niż na Mazowszu (6,9%) oraz średnio w Polsce (5,9%) (dane wg BDL GUS). Od 2014 r. w gminie Pomiechówek działa Punkt Opieki Diennej dla dzieci poniżej 3 roku życia, z którego korzysta 25 dzieci (dane wg BDL GUS). Na terenie gminy działa także żłobek niepubliczny „Jak w domu” (dane wg Strategii). Wartym odnotowania jest fakt objęcia opieką wczesno przedszkolną i przedszkolną wysokiego odsetka dzieci mieszkających w gminie. Na 300 dzieci w wieku 3-5 lat mieszkających w 2015 r. w gminie aż 294 objętych było wychowaniem przedszkolnym, co stanowi 98% - w porównaniu do 86% w powiecie

15 Strategia rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020; marzec 2016, [za:] The Well-being of Nations. The role of human and social capital. Education and skills, OECD, 2001, s.18, www.oecd.org/site/worldforum/33703702.pdf, 2015-10-10.

nowodworskim (dane wg BDL GUS). Rośnie także liczba uczniów szkół podstawowych w gminie – podczas gdy w roku 2009 było ich 425 w całej gminie, w roku 2015 – 609 (dane wg BDL GUS).

Jednocześnie, jak stwierdzają autorzy Strategii, jeżeli chodzi o dostępność usług społecznych, w gminie następuje koncentracja usług publicznych w centralnej miejscowości – Pomiechówku (sołectwa Pomiechówek i Brody/ Brody-Parcele). Ta nierównomierność może powodować negatywne zjawiska zarówno w obszarach peryferyjnych gminy, jak i w samym Pomiechówku. W Strategii zauważono również niedostateczną ilość i jakość usług medycznych (usługi specjalistyczne, opieka pediatryczna) oraz ciągły niedobór obiektów sportowych i placów zabaw przy szkołach wiejskich. O wyższej niż średnia jakości nauczania wskazywać może porównanie wyników egzaminu w klasach III gimnazjum w Pomiechówku 2015/2016 w porównaniu z poziomem powiatu (Tabela 8).

Część egzaminu	Gmina Pomiechówek	Powiat nowodworski
Humanistyczna – język polski (GH-P)	68,90	68,80
Humanistyczna- historia i WOS (GH-H)	56,30	55,20
Matematyka (GM-M)	40,60	44,50
Przedmioty przyrodnicze (GM-P)	52,30	48,80
Język angielski – poziom podstawowy (GA-P)	62,20	60,80
Język angielski – poziom rozszerzony (GA-R)	44,40	40,80
Język niemiecki – poziom podstawowy (GN-P)	69,70	50,10
Język niemiecki – poziom rozszerzony (GN-R)	100,0	100,0

Tabela 8. Wyniki egzaminu w klasach III gimnazjum w Pomiechówku 2015/2016. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych w Urzędzie Gminy Pomiechówek.

Od kwietnia 2014 roku, w odpowiedzi na niedostateczną ilość połączeń autobusowych obsługiwanych przez PKS, mieszkańcy wszystkich miejscowości z terenu gminy mogą poruszać się busami transportu lokalnego, obsługującymi 4 linie¹⁶. Dzieci do lat 5, młodzież ucząca się, studenci, emeryci i renciści korzystają z komunikacji bezpłatnie. Linie obsługują następujące trasy połączenia¹⁷:

- I linia: Wójtostwo-Stanisławowo-Wójtostwo (przez Stare Orzechowo, Nowe Orzechowo, Kikoły wieś, Czarnowo wieś, Pomiechówek);
- II linia: Pomiechówek-Kosewko-Błędowo-Błędówko-Kosewko-Pomiechówek (przez Szczypiorno, Śniadówko, Pomocnię, Śniadówko);
- III linia: Pomiechówek-Goławice Pierwsze-Pomiechówek (przez Goławice Drugie);
- IV linia: Pomiechówek-Wymysły-Pomiechówek (przez Stanisławowo, Bronisławkę, Pomiechowo, Nowy Modlin, Kosewo, Cegielnię-Kosewo).

W toku opracowywania założeń projektowych PR dla gminy Pomiechówek dotarły głosy mieszkańców postulujących usprawnienie komunikacji, chociażby pod względem godzin jej funkcjonowania. W Strategii niejako zatwierdzając te dążenia wśród celów operacyjnych zawarto pkt 2.4 Rozwój systemów komunikacji

¹⁶ Oleńczak P., 2015: "Osiem wieków w dolinie Wkry. Pomiechowo i Pomiechówek zarys dziejów". Egros Agencja Wydawnicza.

¹⁷ Dane z <http://www.pomiechówek.pl/pomiechówek/komunikacja/>

zbiorowej na terenie gminy we współpracy z innymi podmiotami. Pośród założeń opisano rozwój uwzględniający bieżące potrzeby (częstotliwość kursów, jakość przystanków), ale także prowadzenie zabiegów dążących do połączenia komunikacji lokalnej z ponadlokalną).

Według danych pozyskanych w Urzędzie gminy oraz na <http://web.archive.org/web/20160503235053/http://www.nowodworski.pl/643,wyzkaz-podmiotow-pozarzadowych.html> (data pobrania: 05.09.2016) w gminie Pomiechówek działa 16 organizacji trzeciego sektora (Tabela 9). Pomędzy nimi odnaleźć można stowarzyszenia lub towarzystwa o charakterze stowarzyszeń (12), fundacje (2) oraz jednostki ochotniczej straży pożarnej (2).

Lp.	Sołectwo	Organizacje	Liczba organizacji
1.	Błędowo	-	0
2.	Błędówko	-	0
3.	Brody, Brody-Parcele	Stow. „Grupa Rodzin z Dziećmi Niepełnosprawnymi”; Stowarzyszenie „Rodzina w Drodze”; Stowarzyszenie Twórcza Dolina; Stowarzyszenie Miłośników Fortu XVI w Czarnowie; Stowarzyszenie Rodziców „Zdrowe Dzieci”	5
4.	Bronisławka	-	0
5.	Cegielnia Kosewo	-	0
6.	Czarnowo	Stowarzyszenie Miłośników Fortu XVII w Czarnowie	1
7.	Falbogi Borowe	-	0
8.	Goławice Pierwsze	Ochotnicza Straż Pożarna w Goławicach Pierwszych	1
9.	Goławice Drugie	-	0
10.	Kikoły	-	0
11.	Kosewko	-	0
12.	Kosewo	-	0
13.	Nowy Modlin	Nowodworskie Stowarzyszenie Motoryzacyjne NDMSM	1
14.	Nowe Orzechowo	-	0
15.	Stare Orzechowo	Stowarzyszenie „Młodzi dla Wsi”	1
16.	Pomiechowo	-	0
17.	Pomiechówek	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Zarząd Gminny w Pomiechówku; Ochotnicza Straż Pożarna w Pomiechówku; Towarzystwo Miłośników Pomiechówka	3
18.	Pomocnia	-	0
19.	Stanisławowo	Grand Agro Fundacja Ochrony Środowiska Naturalnego; Fundacja Akademia Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego „Pro Polonia”;	2
20.	Szczypioro	-	0
21.	Śniadówko	-	0
22.	Wola Błędowska	-	0
23.	Wójtostwo	-	0
24.	Wólka Kikolska	-	0

25.	Wymysły	„Boryna” - Stow. Miłośników Tradycji i Kultury; Stow. Przyjaciół Wsi Wymysły „Babiniec”	2
26.	Zapiecki	-	0
SUMARYCZNIE:			16

Tabela 9. Organizacje pozarządowe zarejestrowane w Pomiechówku – stan z 2015. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KRS i <http://web.archive.org/web/20160503235053/http://www.nowodworski.pl/643,wykaz-podmiotow-pozarzadowych.html> data pobrania: 05.09.2016.

4.1.6 Pomoc społeczna

Według Strategii i danych uzyskanych w BDL GUS w gminie w roku 2015 funkcjonowały 3 stacjonarne placówki pomocy społecznej z 88 miejscami oraz jeden dom pomocy społecznej. Według danych uzyskanych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Pomiechówku w roku 2015 386 rodzin korzystało z pomocy społecznej z powodu ubóstwa (235 rodzin), bezrobocia (152 rodziny) i przemocy (3 rodziny) (Tabela 10). 213 osób korzystało z pomocy w formie dożywiania. Tendencja spadkowa odnotowana w roku 2014 zanotowana zarówno w gminie, jak i na szczeblu powiatowym i wojewódzkim, w roku 2015 na poziomie gminy uległa zwrotowi w kierunku zwiększania zapotrzebowania na pomoc społeczną. Dodatkowo w roku 2015 odnotowano 15 przypadków założenia Niebieskich Kart w rodzinach zamieszkujących gminę.

Jednostka terytorialna	Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. mazowieckie	149 093	148 471	139 268	138 731	142 069	135 621	brak danych
powiat nowodworski	2 911	2 763	2 639	2 624	2 619	2 519	brak danych
Pomiechówek	358	377	387	389	361	336	386

Tabela 10. Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej w gminie Pomiechówek na tle województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS oraz danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pomiechówku (dot. roku 2015).

Zestawiając poniższe dane z liczbą ludności w poszczególnych obszarach (dane z Tabeli 4) można zauważyć, że w Pomiechówku stale (oprócz roku 2014) ponad 4% gospodarstw domowych na 100% ludności przyjmuje pomoc społeczną, podczas gdy w powiecie nowodworskim dane te oscylują w granicach 3.20%-3.80%, a w województwie Mazowieckim – poniżej 3% (Tabela 11). Zatem odsetek ten w gminie Pomiechówek jest każdorazowo wyższy niż na szczeblu powiatowym i wojewódzkim.

Jednostka terytorialna	% gospodarstw domowych (rodzin) korzystających z pomocy społecznej wobec ogólnej liczby ludności danego obszaru						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. mazowieckie	2,86%	2,82%	2,63%	2,62%	2,67%	2,54%	brak danych
powiat nowodworski	3,80%	3,55%	3,38%	3,35%	3,34%	3,20%	brak danych
Pomiechówek	4,01%	4,22%	4,33%	4,33%	4,00%	3,73%	4,41%

Tabela 11. % gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej wobec ogólnej liczby ludności w gminie Pomiechówek na tle województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

4.1.7 Bezpieczeństwo

W roku 2015 pośród zarejestrowanych rodzajów zdarzeń o charakterze przestępczym na terenie gminy Pomiechówek większość wystąpiła bardziej licznie niż w roku 2014 (Tabela 12). Najczęstszym spotykanym na terenie gminy przestępstwem jest kradzież. Ogólna liczba wykroczeń zaistniałych na terenie gminy Pomiechówek w porównaniu do roku 2014 zmalała natomiast o około 20%. Należy także zauważyć,

iż spadek zarejestrowanych postępowań przygotowawczych w roku 2015 jest zbieżny z tendencją zaobserwowaną w powiecie nowodorskim, gdzie w 2014 roku zarejestrowano 1997 zdarzeń, natomiast w 2015 – już 1730 (dane wg BDL GUS).

Rodzaj przestępstwa	Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy Pomiechówek – przestępstwa	
	2014	2015
Przestępstwo rozbójnicze	0	1
Kradzież z włamaniem	12	12
Kradzież cudzej rzeczy	14	21
Bójka i pobicie	1	4
Uszczerbek na zdrowiu	6	2
Uszkodzenie rzeczy	4	5
Kradzież pojazdu	1	4
Przestępstwo narkotykowe	5	13

Tabela 12 Porównanie liczby przestępstw zarejestrowanych przez policję na terenie gminy Pomiechówek w latach 2014 i 2015. Na czerwono zaznaczono zdarzenia, których liczba wzrosła w 2015 roku w porównaniu do roku 2014, na zielono – zdarzenia, których liczba zmalała. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Posterunku Policji Komendy Powiatowej Policji w Nowym Dworze Mazowieckim, pismo 70/2016 z dnia 12/01/2016.

Zdarzenia drogowe, które miały miejsce w Pomiechówku w roku 2015, zlokalizowane były w przeważającej liczbie w sołectwach Pomiechówek (53,9%) i Brody-Brody Parcele (41,2%), stanowiąc 95,1% wszystkich wypadków i kolizji w gminie (dane pozyskane z Urzędu gminy Pomiechówek). Związane jest to z przebiegiem przez te dwa sołectwa DK 62 i wzmożonym ruchem. W obszarze centralnym, gdzie występują najbardziej uczęszczane skrzyżowania, występuje najwięcej kolizji (Tabela 13).

Obszar	Informacja o stanie bezpieczeństwa – wypadki i kolizje drogowe		
	Liczba wypadków	Liczba kolizji	Odsetek wszystkich zdarzeń
Gmina Pomiechówek	11	91	100%
Pomiechówek	6	49	53,9%
Brody-Brody Parcele	3	39	41,2%
Błędowo	1	0	0,98%
Goławice Pierwsze	0	1	0,98%
Kosewko	1	0	0,98%
Nowy Modlin	0	2	1,96%

Tabela 13. Lokalizacja wypadków i kolizji drogowych z 2015 roku w gminie Pomiechówek. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych w Urzędzie gminy Pomiechówek.

4.1.8 Kultura

W gminie Pomiechówek funkcjonuje biblioteka publiczna posiadająca jedną filię w miejscowości Kosewo. Oba obiekty zostały zmodernizowane i rozbudowane w roku 2016. Obecnie spełniają standardy certyfikatu Biblioteka+.

Gmina nie posiada stałych placówek kinowych ani muzealnych. Funkcje ośrodka kultury pełni Gminny Ośrodek Kultury znajdujący się w sołectwie Pomiechówek. GOK dysponuje przestarzałym obiektem, wybudowanym w czynie społecznym w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku. Dysponuje tylko jedną salą, która pełni funkcje widowiskowej i warsztatowej. W latach poprzednich liczba statystycznie odnotowanych imprez kulturalnych i rekreacyjnych na terenie gminy wahała się pomiędzy 15 a 30 co roku (w latach 2009-2015), zbierając od kilkuset po ponad 2500 uczestników. W roku 2015 było ich 1190. Ograniczenia lokalowe Gminnego Ośrodka Kultury blokują rozwój oferty kulturalnej dla mieszkańców, poszerzenie wachlarza zajęć dla mieszkańców, bądź imprez kulturalnych jest w tym momencie praktycznie niemożliwe.

W budynku przedszkola mieści się Centrum Integracji Społecznej z wyposażoną salą konferencyjną, gabinetami rehabilitacyjnymi i zielonym dachem – miejscem kameralnych spotkań artystycznych. Brakuje jednak inicjatyw społecznych ożywiających to miejsce, ograniczona jest również oferta dla osób niepełnosprawnych a to im dedykowany był ten obiekt.

Zauważa się wysoki stopień centralizacji usług z zakresu kultury w obszarach sołectw Pomiechówek, Brody/ Brody-Parce.

4.1.9 Turystyka i rekreacja

Przed transformacją ustrojową, wiele miejscowości w gminie Pomiechówek stanowiło znaczące punkty na mapie turystycznej kraju. W Goławicach, Pomiechówku, Szczypiornie, Kosewku, funkcjonowały duże ośrodki wczasowe, brzegi rzeki Wkra każdego lata odwiedzane były przez turystów z Warszawy i okolic. Wiele prywatnych domów oferowało wynajęcie kwater wakacyjnych mieszkańcom miast, wielu mieszkańców gminy znajdowało też pracę w sektorze turystyki.

Gmina słynęła również z imprez sportowych i rekreacyjnych. Jesienny Bieg Warsa i Sawy oraz zimowy Bieg Warsa i Sawy na nartach biegowych przyciągały legendy sportu z całej Polski. Kluby sportowe - piłkarski Wkra Pomiechówek oraz narciarski UKS Kusy Goławice – osiągały sukcesy w swoich dyscyplinach. Trzeba przyznać, że gmina mogła się w tamtych czasach poszczycić zapleczem sportowym na dosyć dobrym poziomie.

Zamknięcie ośrodków wczasowych w latach 90tych ubiegłego wieku i przejęcie niektórych atrakcyjnych terenów przez osoby prywatne, było jednym z trzech, oprócz upadku państwowych gospodarstw rolnych oraz zmarginalizowaniu roli jednostek wojskowych, powodów ubożenia społeczeństwa niektórych miejscowości gminy Pomiechówek, a także samej gminy jako jednostki samorządu. Infrastruktura rekreacyjna, turystyczna oraz sportowa z powodu niedoinwestowania przestała praktycznie istnieć.

Wejście Polski do Unii Europejskiej otworzyło możliwości realnego powrotu gminy Pomiechówek do tradycji turystycznej i rekreacyjnej. Pobudowano nadbrzeżną promenadę, uruchomiono plażę, park linowy oraz gminną wypożyczalnię rowerów. Odnowiono również szlaki turystyczne wytyczone w latach 70tych przez PTTK. Zaobserwowano, że każdy nowy obiekt turystyczny, nawet tak niewielki jak plaża, generuje nowe miejsca pracy i to nie tylko przy obsłudze danej atrakcji. W pobliżu nowych obiektów powstały małe punkty gastronomiczne, wypożyczalnie kajaków, niektóre sklepy wydłużyły godziny pracy a inne rozszerzyły swoją ofertę.

Na terenie Gminy jest ponad 2,5 tys. działek rekreacyjnych. Wśród obiektów turystycznych i ośrodków wypoczynkowych wymienić warto m.in.:

- Pole golfowe "Lisia Polana" (Pomocnia),
- "Zacisze" Anny Korcz (Czarnowo),
- Chata "Wymysły" (Wymysły),
- Zajazd "Magnolia" (Pomiechówek).

Strategia gminy Pomiechówek opracowana w 2016 roku wymienia jednak infrastrukturę turystyczną, jako deficytową w porównaniu do całokształtu infrastruktury społecznej gminy, wskazując między innymi braki w bazie noclegowej i gastronomicznej, stanowiące istotną barierę rozwoju turystyki w gminie¹⁸. Pomimo widocznej tendencji rozwojowej (Tabela 14), w gminie odczuwalne są braki zaplecza noclegowego dla stale rozwijającego się zapotrzebowania turystyki lokalnej mieszkańców aglomeracji warszawskiej. W gminie występują nieliczne obiekty typu hotele oraz gospodarstwa agroturystyczne o niskim standardzie, nie ma obiektów typu kempingi, zespoły domków turystycznych, pola biwakowe, motele czy pensjonaty.

Jednocześnie zauważyć można, że na tle innych gmin powiatu nowodworskiego w Pomiechówku ogólna liczba udzielonych noclegów i obiektów noclegowych jest wyższa od średniej (Tabela 15) i mniejsza jedynie od tychże w gminie Nowy Dwór Mazowiecki.

Rozwój bazy turystycznych obiektów noclegowych w gminie Pomiechówek						
		jedn. miary	2008	2012	2014	2015
udzielone noclegi						
	obiekty	obiekt	1	3	4	4
	miejsca noclegowe	miejsca	115	151	187	186
	korzystający z noclegów	osoba	2 197	3 574	4 711	6 160
	udzielone noclegi	-	7 207	11 322	9 934	13 209
hotele						
	obiekty	obiekt	0	0	1	1
	miejsca noclegowe	miejsce	0	0	36	36
	korzystający z noclegów	osoba	0	0	536	brak danych
	udzielone noclegi	-	0	0	953	brak danych
motele						
	obiekty	obiekt	0	0	0	0
pensjonaty						
	obiekty	obiekt	0	0	0	0
ośrodki szkoleniowe						
	obiekty	obiekt	1	1	1	1
	miejsca noclegowe	miejsca	115	115	115	115
	udzielone noclegi	-	7 207	9 516	6 686	brak danych

Tabela 14. Rozwój bazy noclegowej w gminie Pomiechówek w latach 2008-2014. Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii (za BDL GUS), dane uzupełnione.

18 Strategia

Jednostka terytorialna (gmina)	% gospodarstw domowych obszaru w stosunku do ludności danego obszaru													
	2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	Obiekty ogółem	Udzielone noclegi	Obiekty ogółem	Udzielone noclegi	Obiekty ogółem	Udzielone noclegi	Obiekty ogółem	Udzielone noclegi	Obiekty ogółem	Udzielone noclegi	Obiekty ogółem	Udzielone noclegi	Obiekty ogółem	Udzielone noclegi
Czosnów	1	6 324	1	6 914	1	6 870	1	4 736 [^]	1	3 817	1	2 747	1	0*
Nasielsk	1	873	2	2 328	2	6 086	2	7 737 [^]	2	9 848	2	7 311	2	0*
Nowy Dwór Mazowiecki	1	5 599	1	4 857	1	4 126	2	6 622 [^]	4	9 389	4	20 064	5	27 596
Pomiechówek	2	13 696	2	13 597	2	12 754	3	11 322 [^]	2	9 934	4	9 934	4	13 209
Zakroczym	1	1 988	1	1 840	2	2 673	2	2 619 [^]	2	1 581	2	1 319	2	0*

Tabela 15. Porównanie obiektów noclegowych oraz udzielonych noclegów w gminie Pomiechówek w latach 2009-2015 zresztą gmin powiatu nowodworskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS. Objasnienia: * tajemnica statystyczna, ^ zmiany metodologiczne.

Nieznacznie udało się również odbudować tradycje sportowo - rekreacyjne gminy. Wybudowano stadion piłkarski, halę sportową. Wytyczono szlaki dla biegaczy i do nordic walking. W zimę można skorzystać z mobilnego lodowiska oraz wypożyczalni nart biegowych. Od 2014 roku działa powołana w Gminie Pomiechówek Akademia Sportu i Rekreacji¹⁹. Idea krzewienia kultury fizycznej jest w gminie intensywnie realizowana. Członkami Akademii, w ramach której prowadzone są zajęcia w obiektach sportowych mogą być już trzyletnie dzieci. Na treningach Akademii kształcą się także przyszli zawodnicy klubu piłkarskiego Wkra Pomiechówek, który powstał w 1959 roku. Zaplecze sportowo rekreacyjne należy uznać jednak za marginalne i skupiające się przede wszystkim w centrum gminy.

4.1.10 Rynek pracy

Rynek pracy w gminie Pomiechówek uległ drastycznemu zmniejszeniu a praktycznie zanikł po likwidacji w latach 90tych ubiegłego wieku większości ośrodków wczasowych w Goławicach, Kosewku oraz Szczypiornie, PGR oraz POM i SKR w Nowym Modlinie a także zmarginalizowaniu funkcjonowania jednostki wojskowej wraz ze składem amunicji w Pomiechówku. Mieszkańcy zmuszeni byli szukać pracy poza gminą, głównie w Warszawie.

Od 2011 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Pomiechówek jest względnie stała. Dane pokazujące podział na płcie wskazują mniej więcej równą dystrybucję liczby bezrobotnych (Tabela 16). Tendencje występujące w powiecie nowodworskim i województwie Mazowieckim pokrywają się z trendami gminy. Udział osób bezrobotnych w grupie mieszkańców w wieku produkcyjnym była w badanym okresie nieco niższa w gminie w stosunku do szczybla powiatowego i wojewódzkiego (Tabela 17).

19 Oleńczak P., 2015: "Osiem wieków w dolinie Wkry. Pomiechowo i Pomiechówek zarys dziejów". Egros Agencja Wydawnicza.

Jednostka terytorialna	Bezrobotni zarejestrowani						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. mazowieckie	224 480	238 341	246 739	271 927	283 196	249 777	216 527
powiat nowodworski	2 866	3 467	3 713	3 705	3 818	3 636	2 989
Pomiechówek	253	360	407	387	425	405	339
w podziale na:							
Pomiechówek - mężczyźni	122	187	204	214	230	217	170
Pomiechówek - kobiety	131	173	203	173	195	188	169

Tabela 16. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Pomiechówek na tle województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego, oraz w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jednostka terytorialna	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
woj. mazowieckie	6.7	7.1	7.4	8.2	8.5	7.6	6.6
powiat nowodworski	5.8	6.8	7.3	7.3	7.6	7.3	6.0
Pomiechówek	4.4	6.3	7.1	6.8	7.4	7.1	6.0
w podziale na:							
Pomiechówek - mężczyźni	4.2	6.3	6.8	7.1	7.6	7.1	5.6
Pomiechówek - kobiety	4.8	6.3	7.5	6.4	7.3	7.1	6.4

Tabela 17. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Pomiechówek w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle województwa mazowieckiego i powiatu nowodworskiego, oraz w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

4.1.11 Aspekty gospodarcze i infrastrukturalne

Dokument Strategii wymienia dodatkowe aspekty związane z obsługą infrastrukturalną obszaru gminy, a także aspektami gospodarczymi, stanowiącymi potencjalne bariery rozwojowe. Nawet w przypadku braku możliwości uwzględnienia konkretnych działań bezpośrednio ich eliminujących, podczas konstruowania macierzy celów i projektów do realizacji w ramach PR gminy Pomiechówek wzięto pod uwagę ich występowanie. Są to:

- bardzo słaby dostęp do internetu z przestarzałą infrastrukturą;
- brak wystarczających powierzchni i miejsc parkingowych;
- niski stopień gazyfikacji i niedostateczny stopień skanalizowania gminy;
- brak kempingów i miejsc noclegowych w hotelach;
- uboga baza gastronomiczno-żywnościowa;
- relatywnie niski poziom nasycenia pozarolniczymi podmiotami gospodarczymi;

- brak dużych wyspecjalizowanych podmiotów gospodarczych, dominacja mikro- i małych przedsiębiorstw i zakładów osób fizycznych;
- względnie ograniczony potencjał gospodarczy lokalnego rolnictwa (niski poziom dochodowości, niska wydajność, dysparytet dochodowy – ludność dwuzawodowa);
- niedostatek podaży miejsc pracy na lokalnym rynku pracy – intensywne wyjazdy do pracy poza granice gminy;
- niskie wpływy z tytułu udziałów w podatku CIT;
- ograniczona zdolność obsługi zadłużenia gminy wynikająca z wymogów wskaźnika IWZ.

4.1.12 Podsumowanie

W wyniku wstępnej części diagnozy obecnej sytuacji gminy Pomiechówek zidentyfikowano najważniejsze problemy na terenie jednostki o różnym charakterze i skali oddziaływania. W podziale na poszczególne sfery funkcjonowania przedstawiono je w Tabeli 18.

Lp.	PROBLEMY I ZAGROŻENIA WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY POMIECHÓWEK
SFERA SPOŁECZNA	
1.	Rosnący stopień ujemnego przyrostu naturalnego.
2.	Wzrost wskaźnika obciążenia gminy.
3.	Niewystarczająca aktywność społeczna w organizacjach pozarządowych.
4.	Malejąca liczba małżeństw.
5.	Nierównomierność przestrzenna w dystrybucji usług społecznych, niedostatki w ilości dostępnych usług.
6.	Słabe dostosowanie istniejących przestrzeni publicznych do celów kulturalnych.
7.	Niedobór różnorodności usług z zakresu kultury i organizacji trzeciego sektora działających w gminie w sferze kultury.
8.	Zwiększona w ostatnim roku potrzeba na korzystanie z pomocy społecznej przez gospodarstwa domowe.
9.	Niższy niż na Mazowszu i w Polsce odsetek dzieci objętych opieką żłobkową.
10.	Rosnąca liczba przestępstw rejestrowanych przez policję.
11.	Niedostateczny rozwój transportu publicznego.
SFERA PRZESTRZENNA	
1.	Brak przestrzeni centralnej odgrywającej rolę rynku – miejsca spotkań, wymiany, aktywności społecznej w miejscowości głównej gminy – Pomiechówku.
2.	Brak lub niska jakość przestrzeni wspólnych – lokalnych centrów w wielu miejscowościach w gminie.
3.	Przebieg przez centrum gminy i tereny zurbanizowane trasy tranzytowej Nr 62 – uciążliwości związane z hałasem, bezpieczeństwem itp.
4.	Niska estetyka zabudowy i występujący lokalnie chaos przestrzenny.
5.	Niedostatecznie rozwinięta baza kulturalna oraz rekreacyjna.
6.	Brak wystarczających powierzchni i miejsc parkingowych.

SFERA GOSPODARCZA I INFRASTRUKTURALNA	
1.	Stosunkowo mała liczba miejsc pracy w stosunku do liczby mieszkańców.
2.	Relatywnie niski poziom dochodów własnych budżetu, wypracowanych na miejscu.
3.	Niezauważalny w budżecie gminy udział dochodów z nieruchomości, mimo dużej liczby domów i działek rekreacyjnych.
4.	Bardzo słaby dostęp do internetu z przestarzałą infrastrukturą.
5.	Niski stopień gazyfikacji i niedostateczny stopień skanalizowania gminy.
6.	Relatywnie niski poziom nasycenia pozarolniczymi podmiotami gospodarczymi.
7.	Względnie ograniczony potencjał gospodarczy lokalnego rolnictwa (niski poziom dochodowości, niska wydajność, dysparytet dochodowy – ludność dwuzawodowa).
8.	Oznaki nieuporządkowania osadnictwa (symptomy podwarszawskiego chaosu podmiejskiego).
9.	Wzrastające przypadki prywatyzacji i zawłaszczania (komercjalizacji) przestrzeni publicznych lub naruszania ciągłości przestrzeni otwartych.
10.	Niedostatek podaży miejsc pracy na lokalnym rynku pracy – intensywne wyjazdy do pracy poza granice gminy.
SFERA ŚRODOWISKOWA	
1.	Wysoki stopień pokrycia gminy formami ochrony przyrody (zwłaszcza WOChK) narzucającymi zasady rozwoju.
2.	Uciążliwy samochodowy ruch tranzytowy (szczególnie ciężarowy).
3.	Zagrożenia środowiska przez intensywność transportu kołowego.
4.	Dominujący udział ogrzewnictwa opartego na paliwach stałych i wysoka emisyjność indywidualnych źródeł ciepła.
5.	Ograniczone skanalizowanie gminy i znaczący udział posesji z kanalizacją indywidualną (miejscową) o różnym stanie technicznym.
6.	Nieetyczne zachowania mieszkańców i turystów (zaśmiecanie terenów, nieuszczelnienie i zrzut ścieków z szamb do gruntu, nielegalne spalanie odpadów).
7.	Słabo rozbudowany system kanalizacji.

Tabela 18. Podsumowanie problemów wynikających z syntetycznej analizy stanu społecznego, przestrzennego, gospodarczego, środowiskowego oraz kulturowego gminy Pomiechówek. Źródło: opracowanie własne.

DIAGNOZA WŁAŚCIWA

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

4.2 Diagnoza – część właściwa

Diagnoza właściwa jest to diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych gminy służąca do wyznaczenia Obszaru Zdegradowanego oraz Obszaru Rewitalizacji do PR gminy Pomiechówek. Składa się ona z analiz, w których wykorzystuje obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań gminy.

4.2.1 Metoda delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji

Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oparta jest o założenia wynikające z Ustawy o rewitalizacji oraz wytyczne zawarte w Instrukcji dotyczącej przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego. Delimitacji przestrzennej obszarów wymagających wsparcia w ramach PR dokonano na podstawie wieloczynnikowej analizy ilościowej oraz jakościowej opartej na:

- I. analizie rozmieszczenia negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwa, przemocy w rodzinie oraz niskiego poziomu kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym,
- II. analizie rozmieszczenia negatywnych zjawisk w sferze przestrzennej (występowanie barier przestrzennych, występowanie i stan obiektów zabytkowych, obecność przestrzeni generujących największe zagrożenia dla ruchu pieszego i samochodowego),
- III. analizie rozmieszczenia negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej (liczba przedsiębiorstw w stosunku do liczby mieszkańców badanych obszarów, spadek przedsiębiorczości),
- IV. wynikach konsultacji społecznych, tj. na otwartym spotkaniu, podczas warsztatów dla mieszkańców gminy oraz konkursu dla dzieci, a także poprzez anonimowe badania ankietowe przeprowadzone w trakcie spotkań bezpośrednich oraz na stronie internetowej gminy.
- V. pogłębionych analizach jakościowych – wywiadach z pracownikami gminnego ośrodka pomocy społecznej, sołtysami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na obszarze gminy.

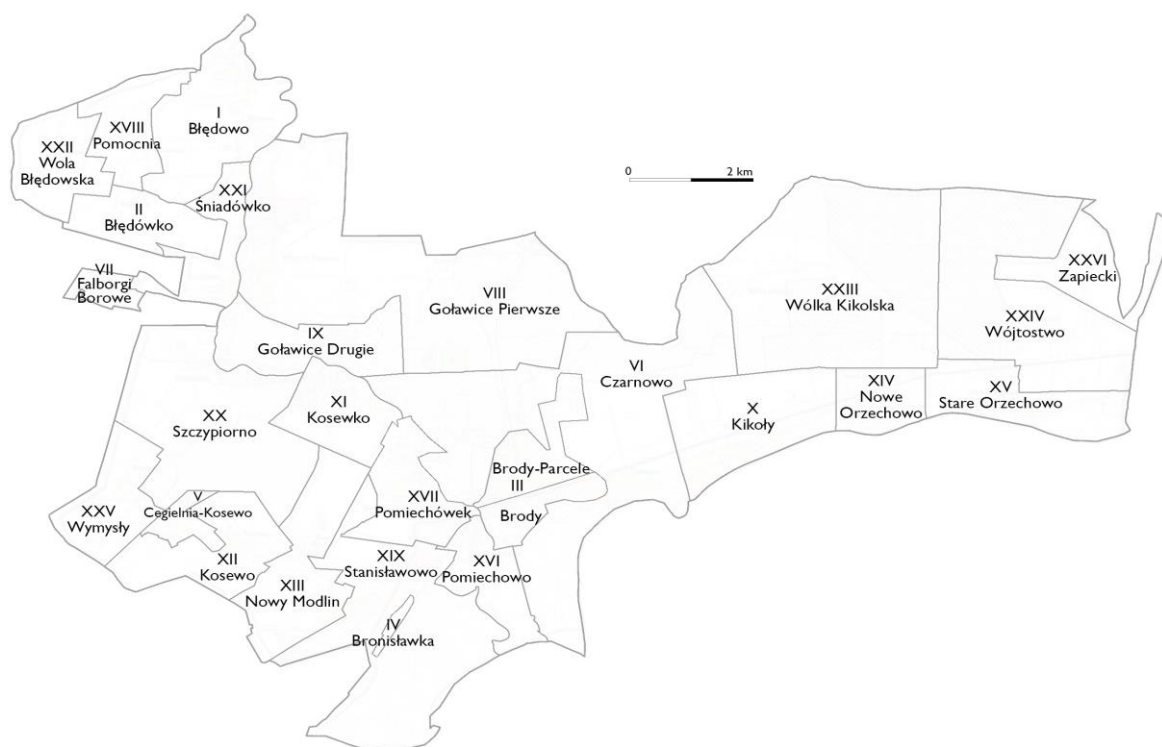
Zasięg każdego z tych obszarów wyznaczany został przy zastosowaniu następujących założeń:

- Obszar Zdegradowany oraz Obszar Rewitalizacji stanowią teren obejmujące najbardziej zdegradowane tereny gminy Pomiechówek, leżące przede wszystkim w obrębie wsi zlokalizowanych w gminie,
- delimitacja przestrzenna Obszaru Rewitalizacji dokonana została w oparciu o indywidualnie przyjęte, możliwe do przeanalizowania kryteria, odniesione do poziomu wartości całej gminy,
- delimitacja przestrzenna **Obszaru Zdegradowanego** dokonana została w oparciu o zasadę, że rewitalizacja prowadzona będzie w obszarach o największym nasileniu niepożądanych zjawisk natury społecznej oraz gospodarczej lub przestrzennej,
- wyznaczony **Obszar Rewitalizacji** nie obejmuje więcej niż 20% powierzchni gminy, a w jego obrębie nie mieszka więcej niż 30% jej mieszkańców.

Określenie obszarów gromadzenia danych

W pierwszym etapie nastąpiło określenie obszarów gromadzenia danych niezbędnych do wyznaczenia obszarów zdegradowanych i rewitalizacji. O ile poziom całej gminy byłby najlepszy do przeanalizowania jeżeli chodzi o dostępność i szczegółowość danych, to jest on zbyt ogólny, żeby na jego podstawie można było dokonać wyłonienia tych obszarów²⁰. Weryfikacja dostępnych danych wykazała, że najbardziej odpowiednim pod względem funkcjonalnym dla gminy rodzaju Pomiechówka typem analizowanego obszaru będzie obszar SOŁECTW (Tabela 19, Ilustracja 6). Zatem gmina podzielona została na 26 obszarów analizy danych.

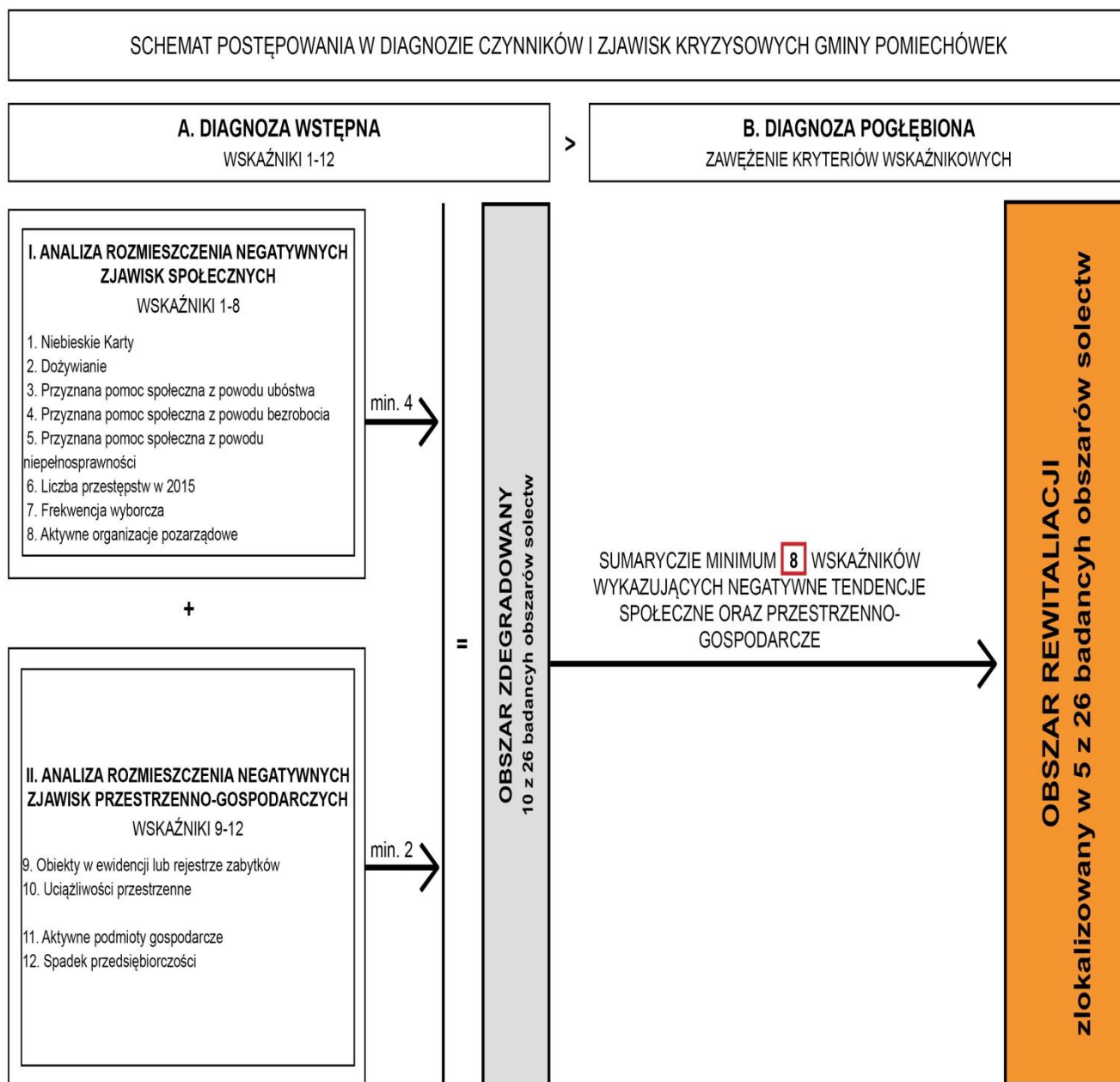
²⁰ Z tego względu niemożliwym było wykorzystanie niektórych danych, które w obszarze gminy wiejskiej były nie do zweryfikowania na niższych poziomach. Na przykład nie uzyskano danych związanych z rynkiem pracy (co spowodowało wyeliminowanie z analizy takich wskaźników jak na przykład stopa bezrobocia).

Ilustracja 6: Numery i rozkład obszarów poddanych diagnozie czynników i zjawisk kryzysowych gminy. Źródło: opracowanie własne.

Numer i nazwa obszaru	Numer i nazwa obszaru	Numer i nazwa obszaru
I. Błędowo	X. Kikoły	XIX. Stanisławowo
II. Błędówko	XI. Kosewko	XX. Szczypiorno
III. Brody, Brody-Parcele	XII. Kosewo	XXI. Śniadówko
IV. Bronisławka	XIII. Nowy Modlin	XXII. Wola Błędowska
V. Cegielnia Kosewo	XIV. Nowe Orzechowo	XXIII. Wójtostwo
VI. Czarnowo	XV. Stare Orzechowo	XXIV. Wólka Kikolska
VII. Falbogi Borowe	XVI. Pomiechowo	XXV. Wymysły
VIII. Goławice Pierwsze	XVII. Pomiechówek	XXVI. Zapiecki
IX. Goławice Drugie	XVIII. Pomocnia	

Tabela 19. Obszary diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych gminy Pomiechówek. Źródło: opracowanie własne.

Następnym krokiem było opracowanie listy mierzalnych, obiektywnych i weryfikowalnych mierników – wskaźników pomiaru, których weryfikacja wskaże obszary koncentracji negatywnych zjawisk o charakterze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym. Zebranie danych z obszarów dotyczących każdego ze wskaźników i tabelaryczne zestawienie danych przyczyniło się do wyznaczenia obszarów gminy o koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz zjawisk gospodarczo-przestrzennych. W efekcie wyznaczono najpierw Obszar Zdegradowany, a w wyniku analizy pogłębionej tegoż – Obszar Rewitalizacji.

4.2.2 Analiza rozmieszczenia negatywnych zjawisk społecznych

Analiza rozmieszczenia negatywnych zjawisk społecznych została opracowana na podstawie ośmiu wskaźników pomiaru. Wybór wskaźników uwzględnił informację dostępną na poziomie obszarów analizy, czyli sołectw. Ponadto podstawą decyzji o wyborze konkretnych danych była ocena potrzebnej szczegółowości diagnozy i potwierdzenia intensywności negatywnych zjawisk. Pominęto te z możliwych do przeanalizowania aspektów, w przypadku których analiza wstępna na poziomie gminy, porównana ze szczeblem powiatu nowodworskiego i województwa mazowieckiego, nie wykazała stanów alarmowych, poniżej średnich tych poziomów. Przykładowo, jako że dostępne dane dotyczące wyników egzaminów szkolnych na poziomie gimnazjalnym (patrz Tabela 8) pokazywały, iż gminy nie dotyka kryzys natury niskiego poziomu edukacji, dane dotyczące szkolnictwa nie były w tym wypadku brane pod uwagę. Wzięto pod uwagę natomiast dane o udzielanej w sołectwach pomocy społecznej, jako że porównanie danych z danymi powiatu i województwa sugerowały, iż gmina Pomiechówek posiada głębszy kryzys związany z opieką społeczną niż obszary przylegające oraz całe województwo mazowieckie.

Wybrane wskaźniki dobrano w taki sposób, aby w jak największym stopniu odzwierciedlać charakter obszaru i problemy w nim występujące. Rekomendowane wskaźniki podstawowe do wyznaczania obszarów kryzysowych według wyżej wskazanych obszarów to:

Dane związane z pomocą społeczną i przestępczością:	
1.	Niebieskie Karty [liczby rodzin objętych Niebieską Kartą w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru] – dane z GOPS – stan w 2015 r.
2.	Dożywianie [liczba osób w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru] – dane z GOPS – stan w 2015 r.
3.	Przyznana pomoc społeczna z powodu ubóstwa [liczba rodzin w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru] – dane z GOPS – stan w 2015 r.
4.	Przyznana pomoc społeczna z powodu bezrobocia [liczba rodzin w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru] – dane z GOPS – stan w 2015 r.
5.	Przyznana pomoc społeczna z powodu niepełnosprawności [liczba rodzin w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru] – dane z GOPS – stan w 2015 r.
6.	Liczba przestępstw w 2015 [liczba przestępstw w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru] – dane z KP w Nowym Dworze
Dane związane z kapitałem i aktywnością społeczną:	
7.	Frekwencja wyborcza – wybory parlamentarne 2015, wybory prezydenckie 2015 (I i II tura), wybory samorządowe 2014 [w % w badanym obszarze] – dane z PKW
8.	Aktywne organizacje pozarządowe [liczba organizacji w badanych obszarach na 100 mieszkańców badanego obszaru] – dane z KRS + bazy.ngo.pl + dane powiatu nowodworskiego

WSKAŹNIK 1

W przypadku wskaźnika 1 – **Niebieskie Karty** – pod uwagę wzięto liczbę rodzin, dla których założono Niebieskie Karty w roku 2015, w przeliczeniu procentowym na liczbę mieszkańców każdego z obszarów. Dane bezwzględne (liczba rodzin, dla których założono Niebieskie Karty w roku 2015):

I.Błędowo – 0	X.Kikoły – 0	XIX.Stanisławowo – 1
II.Błędówko – 0	XI.Kosewko – 0	XX.Szczypiorno – 0
III.Brody, Brody-Parcele – 2	XII.Kosewo – 0	XXI.Śniadówko – 1
IV.Bronisławka – 1	XIII. Nowy Modlin – 0	XXII.Wola Błędowska – 0
V.Cegielnia Kosewo – 2	XIV.Nowe Orzechowo – 0	XXIII.Wójtostwo – 0
VI.Czarnowo – 0	XV.Stare Orzechowo – 0	XXIV.Wólka Kikolska – 0
VII.Falbogi Borowe – 0	XVI.Pomiechowo – 1	XXV.Wymysły – 0
VIII.Goławice Pierwsze – 0	XVII.Pomiechówek – 1	XXVI.Zapiecki – 0
IX.Goławice Drugie – 1	XVIII.Pomocnia – 0	gmina Pomiechówek – 10

Wskaźnik występowania Niebieskich Kart świadczy o problemie społecznym związanym ze świadomością i wartościami życia w rodzinie i może być konsekwencją zachowań patologicznych. Pomimo teoretycznie niewielkiej w skali ogólnej liczby mieszkańców (0,11%), fakt występowania działań zakładania kart w gminie stanowi znaczące obciążenie społeczne, tym bardziej, że zlokalizowane jest w niewielkiej lokalnej społeczności, gdzie ani rodziny, ani pojedyncze osoby nie są anonimowi, a jedna rodzina patologiczna może być poważnym obciążeniem dla tak małej społeczności.

WSKAŹNIK 2

W przypadku wskaźnika 2 – **Dożywianie** – dane bezwzględne, czyli liczbę osób otrzymujących pomoc społeczną w postaci dożywiania w roku 2015, przedstawiono w procentach, w odniesieniu liczby mieszkańców każdego z badanych obszarów. Dane bezwzględne (liczba osób otrzymujących pomoc społeczną w postaci dożywiania w roku 2015):

I.Błędowo – 10	X.Kikoły – 0	XIX.Stanisławowo – 16
II.Błędówko – 4	XI.Kosewko – 4	XX.Szczypiorno – 8
III.Brody, Brody-Parcele – 15	XII.Kosewo – 11	XXI.Śniadówko – 5
IV.Bronisławka – 12	XIII. Nowy Modlin – 23	XXII.Wola Błędowska – 0
V.Cegielnia Kosewo – 10	XIV.Nowe Orzechowo – 2	XXIII.Wójtostwo – 0
VI.Czarnowo – 13	XV.Stare Orzechowo – 0	XXIV.Wólka Kikolska – 0
VII.Falbogi Borowe – 0	XVI.Pomiechowo – 13	XXV.Wymysły – 11
VIII.Goławice Pierwsze – 5	XVII.Pomiechówek – 35	XXVI.Zapiecki – 3
IX.Goławice Drugie – 9	XVIII.Pomocnia – 4	gmina Pomiechówek – 213

Na podstawie badań terenowych, a także przeprowadzonych wywiadów oraz konsultacji stwierdzono, iż na wskaźnik dotyczący przyznanej pomocy społecznej w postaci dożywiania w najbardziej dotkniętych tym kryzysem sołectwach mają wpływ następujące czynniki:

- Błędowo, Błędówko, Pomocnia, Cegielnia-Kosewo, Wymysły i Zapiecki – peryferyjne położenie sołectw w gminie powodujące wykluczenie związane z dostępnością do usług społecznych i rynku pracy,

występowanie gospodarstw o małej powierzchni niewykorzystywanych rolniczo, bierność mieszkańców, co skutkuje niezadornością życiową.

- Nowy Modlin, Pomiechówek, Stanisławowo – zmiana rynku pracy poprzez likwidację podmiotów dających utrzymanie dużej liczbie mieszkańców. Niefunkcjonujący PGR, likwidująca się jednostka wojskowa, zlikwidowana hurtownia książek „Wkra”, likwidowane inne zakłady w Stanisławowie i Nowym Modlinie. Występujące zamieszkiwanie zbiorowe powoduje brak gospodarstw produkujących żywność dla społeczności lokalnej.
- Goławice Drugie – brak terenów rolnych w sołectwie, które w większości porasta las, niska zaradność mieszkańców i bezrobocie będące wynikiem zamknięcia w miejscowości dużych ośrodków wypoczynkowych, w których, do czasów transformacji ustrojowej, pracowała większość mieszkańców sołectwa.

WSKAŹNIK 3

W przypadku wskaźnika 3 – **Przyznana pomoc społeczna z powodu ubóstwa** – pod uwagę wzięto liczbę rodzin, którym taka pomoc została udzielona, w przeliczeniu procentowym na liczbę mieszkańców każdego z obszarów. Dane bezwzględne (liczba rodzin otrzymujących pomoc społeczną powodu ubóstwa w roku 2015):

I. Błędowo – 7	X. Kikoły – 0	XIX. Stanisławowo – 12
II. Błędówko – 4	XI. Kosewko – 4	XX. Szczypiorno – 12
III. Brody, Brody-Parcele – 16	XII. Kosewo – 20	XXI. Śniadówko – 6
IV. Bronisławka – 6	XIII. Nowy Modlin – 31	XXII. Wola Błędowska – 2
V. Cegielnia Kosewo – 16	XIV. Nowe Orzechowo – 3	XXIII. Wójtostwo – 4
VI. Czarnowo – 10	XV. Stare Orzechowo – 1	XXIV. Wólka Kikolska – 0
VII. Falbogi Borowe – 0	XVI. Pomiechowo – 5	XXV. Wymysły – 11
VIII. Goławice Pierwsze – 10	XVII. Pomiechówek – 38	XXVI. Zapiecki – 1
IX. Goławice Drugie – 13	XVIII. Pomocnia – 3	gmina Pomiechówek – 235

Na podstawie badań terenowych, wywiadów i konsultacji stwierdzono, iż na wskaźnik dotyczący przyznanej pomocy społecznej z powodu ubóstwa w najbardziej dotkniętych tym kryzysem sołectwach mają wpływ następujące czynniki:

- Kosewo, Wójtostwo, Błędowo – w tych sołectwach występują domy komunalne zamieszkane przez wielodzietne rodziny, niska świadomość społeczna i zaburzone wartości życia w rodzinie
- Błędówko, Wola Błędowska, Wymysły, Pomocnia – na obszarach sołectw występują nieduże gospodarstwa z wielodzietnymi rodzinami, których źródła dochodu nie wystarczają, peryferyjne położenie w gminie utrudniające dostęp do lepszej oferty społecznej mogącej poprawiać kwalifikacje i tym samym poprawy sytuacji materialnej.
- Nowy Modlin, Pomiechówek, Goławice Drugie – sołectwa, gdzie występowały duże ośrodki dające zatrudnienie. W efekcie redukcji lub likwidacji miejsc zatrudnienia doprowadzono do znacznego pogorszenia sytuacji finansowej rodzin.
- Czarnowo, Wójtostwo – sołectwa, których podstawą dochodu jest rolnictwo, które w obliczu zmian gospodarczych straciło konkurencyjność. Obserwowany jest tam brak nowych inicjatyw mieszkańców i słabe dostosowanie się do rynku. Gospodarstwa rolne cechują się wielodzietnymi rodzinami, co w trudnej sytuacji gospodarczej potęguje problem.

- Bronisławka – wyraźny jest brak potencjału przestrzennego na rozwój gospodarczy, by w sołectwach poprawiać status materialny wielodzietnych rodzin, a położenie ogranicza dostęp do usług społecznych i tworzenie nowych inicjatyw.

Dodatkowo wykonano analizę trendów występujących w obszarach sołectw na przekroju lat 2009-2015. Dynamika wzrostów i spadków wskaźników przedstawia się następująco:

Lp.	Nazwa obszaru	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa						
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
I	Błędowo	6	7	8	6	8	7	7
II	Błędówko	4	4	4	4	4	4	4
III	Brody/ Brody-Parcele	13	17	19	14	17	16	16
IV	Bronisławka	5	6	7	5	7	6	6
V	Cegielnia Kosewo	14	17	19	14	17	16	16
VI	Czarnowo	9	11	12	9	11	10	10
VII	Falbogi Borowe	1	0	1	0	0	0	0
VIII	Goławice Pierwsze	9	11	12	9	11	10	10
IX	Goławice Drugie	12	14	15	12	14	13	13
X	Kikoły	1	0	0	0	0	0	0
XI	Kosewko	4	4	6	4	4	4	4
XII	Kosewo	18	21	23	18	22	20	20
XIII	Nowy Modlin	25	30	32	25	30	28	31
XIV	Nowe Orzechowo	3	3	4	3	3	3	3
XV	Stare Orzechowo	1	1	1	1	1	1	1
XVI	Pomiechowo	5	5	6	4	5	5	5
XVII	Pomiechówek	32	39	42	33	40	37	38
XVIII	Pomocnia	3	4	4	3	3	3	3
XIX	Stanisławowo	11	13	14	10	13	12	12
XX	Szczypiorno	10	14	14	11	15	12	12
XXI	Śniadówko	5	6	7	5	7	6	6
XXII	Wola Błędowska	2	2	2	2	2	2	2
XXIII	Wójtostwo	3	4	5	4	4	4	4
XXIV	Wólka Kikolska	1	0	0	0	0	0	0
XXV	Wymysły	10	12	13	10	12	11	11
XXVI	Zapiecki	1	1	1	1	1	1	1
gmina Pomiechówek		208	246	271	207	251	231	235

W ciągu ostatnich dwóch lat (2014-2015) wskaźniki większości sołectw są na równym poziomie z tendencją wzrostową w przypadku sołectwa Nowy Modlin i Pomiechówek (dane oznaczone kolorem czerwonym). Powyższe dane wskazują jednocześnie, iż dynamika wskaźnika dotyczącego liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa była zmienna w czasie z nieanalizowanych w niniejszej diagnozie przyczyn. Przykładowo, o ile w latach 2011 i 2013 zanotowano duże wzrosty w liczbie rodzin, której udzielana jest ta forma pomocy społecznej, o tyle same dane dotyczące liczby rodzin, bez dalszego zróżnicowania na formę i kwoty zapomogi, analizy liczby rodzin objętych konkretną pomocą itd. – nie pozwalają na definitywne ustalenie przyczyn takiego zjawiska. Należy także mieć w pamięci jeden z zapisów „Strategii rozwiązywania problemów społecznych gminy Pomiechówek” mówiący, że „od

01.10.2015 roku kryterium to ustalono na poziomie 634 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 514 zł na osobę w rodzinie. Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa". Jednocześnie powyższy dokument pokazuje także tabela 20), że w przeliczeniu na ludność gminy osoby korzystające z pomocy społecznej różnego rodzaju stanowią nieprzerwanie 6% populacji w całym okresie 2011-2015. Dane z powyższego zestawienia pokazują, że można stwierdzić, że tendencje wzrostowe lub spadkowe, jeżeli chodzi o liczbę rodzin, którym przyznawano pomoc społeczną ze względu na ubóstwo, są podobne w obszarach sołectw i można je skorelować ze sobą okresowo. Dlatego też w niniejszej diagnozie postanowiono nie porównywać szczegółowo trendów z kolejnych lat, a porównać między sobą stan procentowego udziału rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa w przeliczeniu na ogólną liczbę ludności każdego z sołectw.

WSKAŹNIK 4

W przypadku wskaźnika 4 – **Przyznana pomoc społeczna z powodu bezrobocia** – pod uwagę wzięto liczbę rodzin, którym taka pomoc została udzielona, w przeliczeniu procentowym na liczbę mieszkańców każdego z obszarów. Dane bezwzględne (liczba rodzin otrzymujących pomoc społeczną powodu bezrobocia w roku 2015):

I. Błędowo – 5	X. Kikoły – 0	XIX. Stanisławowo – 8
II. Błędówko – 2	XI. Kosewko – 1	XX. Szczypiorno – 5
III. Brody, Brody-Parcele – 7	XII. Kosewo – 13	XXI. Śniadówko – 4
IV. Bronisławka – 6	XIII. Nowy Modlin – 22	XXII. Wola Błędowska – 2
V. Cegielnia Kosewo – 6	XIV. Nowe Orzechowo – 1	XXIII. Wójtostwo – 1
VI. Czarnowo – 15	XV. Stare Orzechowo – 1	XXIV. Wólka Kikolska – 0
VII. Falbogi Borowe – 0	XVI. Pomiechowo – 4	XXV. Wymysły – 7
VIII. Goławice Pierwsze – 6	XVII. Pomiechówek – 24	XXVI. Zapiecki – 0
IX. Goławice Drugie – 10	XVIII. Pomocnia – 2	gmina Pomiechówek – 152

Na podstawie badań terenowych, wywiadów i konsultacji stwierdzono, iż na wskaźnik dotyczący przyznanej pomocy społecznej z powodu bezrobocia w najbardziej dotkniętych tym kryzysem sołectwach mają wpływ następujące czynniki:

- Błędowo, Błędówko, Pomocnia, Wola Błędowska – sołectwa położone są w peryferyjnej części gminy o utrudnionym dostępie do źródeł pracy, obserwowany jest również brak inicjatyw gospodarczych i niska aktywność społeczna mieszkańców.
- Nowy Modlin, Pomiechówek – zauważalna jest pogłębiająca się bezradność mieszkańców na osiedlach mieszkaniowych należących w przeszłości do PGR i jednostki wojskowej i brak inicjatyw podnoszących kwalifikacje osób bezrobotnych.
- Cegielnia Kosewo, Goławice Drugie, Bronisławka – zamieszkujące społeczności lokalne wykazują małą aktywność poza obszarem własnego sołectwa. Bierność i mała zaradność gospodarcza.
- Kosewo – zaobserwowane zostały problemy społeczne i patologie powodujące brak motywacji części mieszkańców do aktywności zawodowej.

Dodatkowo wykonano analizę trendów występujących w obszarach sołectw na przekroju lat 2009-2015 pod względem tej przyczyny udzielania pomocy społecznej. Dynamika wzrostów i spadków wskaźników przedstawia się następująco:

Lp.	Nazwa obszaru	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa						
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
I	Błędowo	5	5	5	5	6	6	5
II	Błędówko	2	2	1	2	3	3	2
III	Brody/ Brody-Parcele	7	7	5	5	8	8	7
IV	Bronisławka	6	6	4	5	8	7	6
V	Cegielnia Kosewo	6	6	4	5	8	7	6
VI	Czarnowo	14	14	11	14	19	17	15
VII	Falbogi Borowe	0	0	0	0	0	0	0
VIII	Goławice Pierwsze	6	6	4	5	8	7	6
IX	Goławice Drugie	9	10	7	9	13	11	10
X	Kikoły	0	0	0	0	0	0	0
XI	Kosewko	1	1	1	1	1	1	1
XII	Kosewo	11	12	9	12	17	15	13
XIII	Nowy Modlin	21	21	16	20	28	25	22
XIV	Nowe Orzechowo	1	1	1	1	1	1	1
XV	Stare Orzechowo	0	1	1	1	1	1	1
XVI	Pomiechowo	4	4	3	4	5	5	4
XVII	Pomiechówek	21	22	17	22	30	27	24
XVIII	Pomocnia	2	2	1	2	3	2	2
XIX	Stanisławowo	7	7	6	7	10	9	8
XX	Szczypioro	5	5	4	5	6	6	5
XXI	Śniadówko	4	4	3	4	5	5	4
XXII	Wola Błędowska	2	2	1	2	3	2	2
XXIII	Wójtostwo	1	1	1	1	1	1	1
XXIV	Wólka Kikolska	0	0	0	0	0	0	0
XXV	Wymysły	7	7	5	6	9	8	7
XXVI	Zapiecki	0	0	0	0	0	0	0
gmina Pomiechówek		142	146	110	138	193	174	152

Na przestrzeni ostatnich dwóch lat (2014-2015) liczba rodzin, którym udzielana jest pomoc społeczna ze względu na bezrobocie nieznacznie spadła w przypadku 16 sołectw (dane oznaczone kolorem zielonym) i zachowała się bez zmian w przypadku pozostałych. Dynamika zmiany wskaźnika dotyczącego liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezrobocie jest zmienna z nieanalizowanych w niniejszej diagnozie przyczyn.

Z przyczyn analogicznych do tych opisanych w przypadku wskaźnika 4, w niniejszej diagnozie postanowiono nie porównywać szczegółowo trendów z kolejnych lat, a porównać między sobą stan procentowego udziału rodzin objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia w przeliczeniu na ogólną liczbę ludności każdego z sołectw.

WSKAŹNIK 5

W przypadku wskaźnika 5 – **Przyznana pomoc społeczna z powodu niepełnosprawności** – pod uwagę wzięto liczbę rodzin, którym taka pomoc została udzielona, w przeliczeniu procentowym na liczbę mieszkańców każdego z obszarów. Dane bezwzględne (liczba rodzin otrzymujących pomoc społeczną powodu niepełnosprawności w roku 2015):

I.Błędowo – 5	X.Kikoły – 1	XIX.Stanisławowo – 8
II.Błędówko – 2	XI.Kosewko – 3	XX.Szczypiorno – 4
III.Brody, Brody-Parcele – 7	XII.Kosewo – 6	XXI.Śniadówko – 2
IV.Bronisławka – 3	XIII. Nowy Modlin – 9	XXII.Wola Błędowska – 2
V.Cegielnia Kosewo – 4	XIV.Nowe Orzechowo – 1	XXIII.Wójtostwo – 14
VI.Czarnowo – 4	XV.Stare Orzechowo – 0	XXIV.Wólka Kikońska – 0
VII.Falbogi Borowe – 0	XVI.Pomiechowo – 3	XXV.Wymysły – 4
VIII.Goławice Pierwsze – 3	XVII.Pomiechówek – 8	XXVI.Zapiecki – 1
IX.Goławice Drugie – 6	XVIII.Pomocnia – 0	gmina Pomiechówek – 90

Na rozmieszczenie przestrzenne tego wskaźnika nie ma wpływu sytuacja gospodarcza czy zawodowa mieszkańców. Wskaźnik ten pośrednio mówi o wykluczeniu osób z dysfunkcjami, z powodu dostępności do usług społecznych. Z wywiadów przeprowadzonych z przedstawicielką stowarzyszenia „Rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi” „najbardziej wykluczeni z powodu dostępności do usług społecznych są rodziny z Błędowa, Wójtostwa, Cegielni Kosewo i Wymysłów. Opieka nad osobami z dysfunkcjami wiąże się często z rezygnacją członka rodziny z pracy zawodowej, co pogarsza sytuację ekonomiczną rodzin”. Ilość przyznawanej pomocy obrazuje potrzeby dostosowywania przestrzennego w celu likwidowania barier dla takich osób.

WSKAŹNIK 6

W przypadku wskaźnika 6 – **Liczba przestępstw w 2015** – pod uwagę wzięto liczbę sumaryczną przestępstw odnotowanych w każdym z badanych obszarów, w przeliczeniu procentowym na liczbę mieszkańców każdego z obszarów. Dane bezwzględne (liczba przestępstw odnotowanych w roku 2015):

I.Błędowo – 3	X.Kikoły – 0	XIX.Stanisławowo – 0
II.Błędówko – 0	XI.Kosewko – 0	XX.Szczypiorno – 0
III.Brody, Brody-Parcele – 10	XII.Kosewo – 6	XXI.Śniadówko – 0
IV.Bronisławka – 0	XIII. Nowy Modlin – 10	XXII.Wola Błędowska – 0
V.Cegielnia Kosewo – 0	XIV.Nowe Orzechowo – 0	XXIII.Wójtostwo – 0
VI.Czarnowo – 0	XV.Stare Orzechowo – 0	XXIV.Wólka Kikońska – 0
VII.Falbogi Borowe – 0	XVI.Pomiechowo – 4	XXV.Wymysły – 0
VIII.Goławice Pierwsze – 4	XVII.Pomiechówek – 25	XXVI.Zapiecki – 0
IX.Goławice Drugie – 0	XVIII.Pomocnia – 0	gmina Pomiechówek – 62

Na podstawie badań terenowych, wywiadów i konsultacji stwierdzono, iż na wskaźnik dotyczący liczby przestępstw w najbardziej dotkniętych tym kryzysem sołectwach mają wpływ następujące czynniki:

- Kosewo – występujące w sołectwie problemy społeczne i patologie społeczne.
- Brody/Brody Parcele, Pomiechówek – centralna część gminy poprzez występujące problemy przestrzenne charakteryzuje się małym bezpieczeństwem publicznym. Małe bezpieczeństwo publiczne połączone z dużą aktywnością gospodarczą i występowaniem usług komercyjnych ściągających dużą liczbę użytkowników w jedno miejsce ułatwia dokonywanie przestępstw.
- Nowy Modlin, Kosewo – występujące problemy społeczne i patologie obniżają bezpieczeństwo publiczne i generują zachowania przestępcze

WSKAŹNIK 7

W przypadku wskaźnika 7 – **Frekwencja wyborcza** – wzięto pod uwagę wybory parlamentarne 2015, wybory prezydenckie 2015 I oraz II tura a także wybory samorządowe 2014. Wyliczono średnie wartości poszczególnych wskaźników na poziomie całej gminy oraz na poziomie poszczególnych sołectw. Przyznano jeden punkt tym sołectwom, które wykazały niską frekwencję wyborczą (poniżej średnie gminy) w co najmniej trzech przypadkach wyborów (parlamentarnych, prezydenckich I tura, prezydenckich II tura bądź samorządowych).

Poniżej przedstawiono dane frekwencji wyborczych dla poszczególnych sołectw.

Nazwa obszaru	Frekwencja wyborcza – wybory parlamentarne 2015 [%]	Frekwencja wyborcza – wybory prezydenckie 2015 I tura [%]	Frekwencja wyborcza – wybory prezydenckie 2015 II tura [%]	Frekwencja wyborcza – wybory samorządowe 2014 [%]
Błędowo	48,05%	59,66%	47,80%	64,63%
Błędówko	48,05%	59,66%	47,80%	64,63%
Brody, Brody Parcele	60,66%	66,45%	55,10%	58,70%
Bronisławka	52,50%	59,51%	52,34%	58,37%
Cegielnia Kosewo	41,84%	51,22%	40,24%	55,12%
Czarnowo	53,98%	63,75%	46,72%	58,73%
Falbogi Borowe	48,05%	59,66%	47,80%	64,63%
Goławice Pierwsze	48,05%	59,66%	47,80%	64,63%
Goławice Drugie	48,05%	59,66%	47,80%	64,63%
Kikoły	53,98%	63,75%	46,72%	56,73%
Kosewko	53,85%	60,06%	52,54%	70,49%
Kosewo	41,84%	51,22%	40,24%	55,12%
Nowy Modlin	41,84%	51,22%	40,24%	55,12%
Nowe Orzechowo	48,79%	57,29%	48,80%	53,44%
Stare Orzechowo	48,79%	57,29%	48,80%	53,44%
Pomiechowo	52,50%	59,51%	52,34%	56,37%
Pomiechówek	52,50%	59,51%	52,34%	56,37%

Pomocnia	48,05%	59,66%	47,80%	64,63%
Stanisławowo	52,50%	59,51%	52,34%	58,73%
Szczypiomo	53,85%	60,06%	52,54%	70,49%
Śniadówko	48,05%	59,66%	47,80%	64,63%
Wola Błędowska	48,05%	59,66%	47,80%	64,63%
Wójtostwo	48,79%	57,29%	48,80%	53,44%
Wólka Kikolska	48,79%	57,29%	48,80%	53,44%
Wymysły	41,84%	51,22%	40,24%	55,12%
Zapiecki	48,79%	57,29%	48,80%	53,44%
Gmina Pomiechówek	52,00%	60,31%	49,88%	58,22%

Na podstawie badań terenowych, wywiadów i konsultacji stwierdzono zależność położenia sołectwa względem centrum administracyjnego gminy. Sołectwa dotknięte kryzysem związanym z niską frekwencją wyborczą stanowią obszary o peryferyjnym położeniu. W tych sołectwach stwierdzono również małą aktywność społeczną i/lub gospodarczą mieszkańców spowodowaną utrudnionym dostępem do usług społecznych.

WSKAŹNIK 8

W przypadku wskaźnika 8 – **Aktywne organizacje pozarządowe** – pod uwagę wzięto liczbę organizacji pozarządowych działających w każdym z badanych obszarów w przeliczeniu na 100 mieszkańców każdego badanego obszaru. Dane bezwzględne wzięte pod uwagę we wskaźniku przedstawione zostały w Tabeli 9 zawartej w rozdziale 4.1.6. W przypadku wskaźnika obrazującego aktywność organizacji pozarządowych wykazano, iż miejsca gdzie występują ośrodki oświaty bądź kultury generują aktywność i przyczyniają się do integracji mieszkańców i powstawanie stowarzyszeń. Ciekawym przykładem są Wymysły, gdzie aktywność skupiona jest wokół kultury i tradycji wiejskiej pomimo odseparowania przestrzennego od ośrodków oświaty i centrum Pomiechówka ma tendencje do rozwoju.

Pozostałe sołectwa mają zbyt niskie współdziałanie i integrację mieszkańców między sobą powodowane brakiem odpowiedniej przestrzeni do wspólnych działań.

Przeprowadzona analiza objęła:

1. Zebranie bezwzględnych danych liczbowych w odniesieniu do poszczególnych jednostek analitycznych;
2. Przyporządkowanie jednostkom analitycznym liczby mieszkańców;
3. Odniesienie nominalnych wartości wskaźników do liczby mieszkańców jednostki analitycznej [poza wskaźnikiem 7];
4. Porównanie uzyskanych wartości z uśrednionymi wartościami dla gminy. Wskaźniki poniżej średniej dla gminy uznano za kryzysowe;
5. Zsumowanie liczby wskaźników o wartości poniżej wartości dla gminy w każdym z badanych obszarów.

Wyniki analizy przedstawiono w Tabeli 20. Na różowo zaznaczono kumulację negatywnego zjawiska społecznego o wartości poniżej średniej dla gminy dla poszczególnych obszarów w konkretnych wskaźnikach. Na czerwono w ostatniej, podsumowującej dane zebrane dla wszystkich wskaźników kolumnie oznaczono te obszary, w których nastąpiła krytyczna kumulacja negatywnych zjawisk społecznych. Mając na uwadze, że obszar zdegradowany powinien charakteryzować się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, przyjęto, że obszar zdegradowany powinien charakteryzować się, co najmniej 4 negatywnymi zjawiskami społecznymi mierzonymi za pomocą 8 wskaźników. Wiąże się to z zasadą koncentracji, zgodnie, z którą

działania powinny być prowadzone na obszarach o istotnym znaczeniu dla gminy, obejmujących całość lub część obszaru zdegradowanego i dotkniętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Komórki Tabeli 20 przedstawione na czerwono wskazują delimitację OBSZARÓW KRYZYSU SPOŁECZNEGO. 16 spośród 26 obszarów zostało dotkniętych kryzysem społecznym, są to:

Błędowo, Błędówko, Bronisławka, Cegielnia-Kosewo, Czarnowo, Goławice Drugie, Kosewo, Nowy Modlin, Pomiechowo, Pomiechówek, Pomocnia, Szczypiorno, Wola Błędowska, Wójtostwo, Wymysły oraz Zapiecki.

Te obszary były zatem rozpatrywane następnie w wyznaczeniu Obszarów Zdegradowanych.

W miejscu tym warto jeszcze zauważyć, że pomimo tego, że nie było możliwości przeanalizowania na poziomie sołectw czynnika związanego z rynkiem pracy²¹, oprócz zawarcia go pośrednio w powiązaniu z przyznawaną pomocą społeczną (patrz Tabela 20 – wskaźnik 4), należy stwierdzić, iż monitorowanie stopy bezrobocia nawet wyłącznie na poziomie gminy może stanowić dobry odnośnik do przyszłej ewaluacji realizacji zamierzeń PR²².

²¹ Dane dotyczące bezrobocia do uzyskania z Powiatowego Urzędu Pracy dotyczą jedynie poziomu całej gminy Pomiechówek, brakowało możliwości ujęcia ich w obszarach badanych sołectw.

²² Nawet w przypadku, gdy monitorowany wskaźnik badany będzie nie na poziomie sołectw, a całej gminy.

Program Rewitalizacji gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023 roku

WSKAŹNIKI SPOŁECZNE										Liczba wskaźników odbiegających od normy: OBSZARY KRYZYSU SPOŁECZNEGO
Nr obszaru	Nazwa obszaru	1	2	3	4	5	6	7	8	
		Niebieskie Karty [liczba rodzin w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru]	Dożywianie [liczba osób w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru]	Przyznana pomoc społeczna			Liczba przestępstw w 2015 [liczba zdarzeń w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru]	Frekwencja wyborcza	Aktywne organizacje pozarządowe [liczba organizacji w badanym obszarze na 100 mieszkańców]	
				z powodu ubóstwa [liczba rodzin w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru]	z powodu bezrobocia [liczba rodzin w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru]	z powodu niepełnosprawności [liczba rodzin w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru]				
I	Błędowo	0,00%	4,48%	3,14%	2,24%	2,24%	1,35%	1	0,00	7
II	Błędówko	0,00%	4,30%	4,30%	2,15%	2,15%	0,00%	1	0,00	6
III	Brody, Brody Parcele	0,09%	0,65%	0,69%	0,30%	0,30%	0,43%	0	0,22	0
IV	Bronisławka	0,74%	8,82%	4,41%	4,41%	2,21%	0,00%	0	0,00	6
V	Cegielnia Kosewo	0,79%	3,97%	2,38%	2,38%	1,59%	0,00%	1	0,00	6
VI	Czarnowo	0,00%	3,78%	5,52%	4,36%	1,16%	0,00%	0	0,29	4
VII	Falbogi Borowe	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1	0,00	2
VIII	Goławice Pierwsze	0,00%	1,03%	2,07%	1,24%	0,62%	0,83%	1	0,21	2
IX	Goławice Drugie	0,50%	4,50%	6,50%	5,00%	3,00%	0,00%	1	0,00	7
X	Kikoły	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,45%	0,00%	0	0,00	1
XI	Kosewko	0,00%	1,37%	1,37%	0,34%	1,02%	0,00%	0	0,00	1
XII	Kosewo	0,00%	6,01%	10,93%	7,10%	3,28%	3,28%	1	0,00	7
XIII	Nowy Modlin	0,00%	3,37%	4,10%	3,22%	1,32%	1,46%	1	0,15	7
XIV	Nowe Orzechowo	0,00%	1,69%	2,54%	0,85%	0,85%	0,00%	1	0,00	2
XV	Stare Orzechowo	0,00%	0,00%	0,53%	0,53%	0,00%	0,00%	1	0,53	1
XVI	Pomiechowo	0,33%	4,28%	1,64%	1,32%	0,99%	1,32%	0	0,00	4
XVII	Pomiechówek	0,10%	3,60%	3,81%	2,47%	0,82%	2,57%	0	0,31	4
XVIII	Pomocnia	0,00%	7,84%	5,88%	3,92%	0,00%	0,00%	1	0,00	5
XIX	Stanisławowo	0,21%	3,43%	2,58%	1,72%	1,72%	0,00%	0	0,43	3
XX	Szczypiorno	0,00%	2,74%	4,11%	1,71%	1,37%	0,00%	0	0,00	4
XXI	Śniadówko	0,41%	2,04%	2,45%	1,63%	0,82%	0,00%	1	0,00	3
XXII	Wola Błędowska	0,00%	0,00%	5,26%	3,51%	3,51%	0,00%	1	0,00	5
XXIII	Wójtostwo	0,00%	0,00%	3,48%	0,87%	3,48%	0,00%	1	0,00	4
XXIV	Wółka Kikolska	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1	0,00	2
XXV	Wymysły	0,00%	3,58%	3,58%	2,28%	1,30%	0,00%	1	0,65	5
XXVI	Zapiecki	0,00%	3,16%	1,05%	0,00%	1,05%	0,00%	1	0,00	4
	Gmina Pomiechówek	0,11%	2,43%	2,64%	1,74%	1,03%	0,71%		0,18	3,92

Tabela 20. Analiza zjawisk społecznych gminy Pomiechówek na podstawie 8 wskaźników. Źródło: opracowanie własne

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

4.2.3 Diagnoza czynników przestrzennych i gospodarczych

Kolejnym etapem pracy było dokonanie analizy zjawisk natury gospodarczej i przestrzennej. Pośród tych czynników były²³:

Dane związane z aspektem przestrzennym:
9. Obiekty w ewidencji lub rejestrze zabytków [liczba obecnych w badanych obszarach będąca w złym stanie] – dane z badań terenowych – stan w 2016 r. 10. Uciążliwości przestrzenne [obecność drogi krajowej nr 62 i/lub obszaru ograniczonego użytkowania dla portu lotniczego Warszawa Modlin i/lub magistrali kolejowej E-65 Warszawa-Gdańsk i/lub zagrożenia powodziowego gospodarstw domowych, infrastruktury drogowej, zakładów działalności gospodarczej] – dane mapowe
Dane związane z aspektem gospodarczym:
11. Aktywne podmioty gospodarcze [liczba aktywnych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu procentowym na populację badanego obszaru] – dane uzyskane z Urzędu Gminy Pomiechówek (pozyskane w CEIDG) 12. Spadek przedsiębiorczości [udział procentowy liczby podmiotów gospodarczych zamykających się w badanym obszarze w okresie 2009-2016 w liczbie aktywnych podmiotów gospodarczych] – dane uzyskane z Urzędu Gminy Pomiechówek (pozyskane w CEIDG)

WSKAŹNIK 9

W przypadku wskaźnika 9 – **obiekty w ewidencji lub rejestrze zabytków** – pod uwagę wzięto bezwzględną liczbę obiektów zarejestrowanych w wojewódzkim rejestrze zabytków²⁴ oraz gminnej ewidencji zabytków²⁵, zlokalizowanych w badanych obszarach²⁶ (Tabela 2) oraz będących w złym stanie. Analizę stanu obiektów wykonano metodą zero-jedynkową, przy czym wartość „1” odpowiada dobremu stanowi, natomiast „0” - złemu i wskazuje kryzys. Elementy brane pod uwagę przy badaniu obiektów wpisanych do rejestru zabytków to:

- A) dostępność do obiektu: odnosi się do dostępności komunikacyjnej do obiektów (łatwy/ trudny dojazd lub dojazd do obiektu; prosta/ trudna identyfikacja obiektu na obszarze badań);
- B) stan techniczny pozwalający na użytkowanie: wskaźnik ten odnosi się do wizualnej oceny możliwości użytkowania obiektu pod względem technicznym. Dla obiektów architektonicznych oceniany był stan elewacji, okien, drzwi, dostosowania wnętrza do przebywania w obiektach użytkowników. Dla obiektów obszarowych oceniany był stan elementów zagospodarowania, stan nawierzchni i dostosowanie dla użytkowników z dysfunkcjami ruchowymi;
- C) aktualne użytkowanie (funkcjonowanie) obiektu: wskaźnik ten określa czy obiekt jest użytkowany. Wykorzystywanie należy rozumieć jako stałe lokalizowanie funkcji w obiekcie i obecność użytkowników w danym obiekcie;

23 Numeru wskaźników są nadawane jako kolejne wykorzystane po analizie zjawisk społecznych i analizie przestrzenno-społecznej miejsc integracji społecznej.

24 Spis obiektów i zespołów obiektów wpisanych do tegoż rejestru znaleźć można na stronie internetowej Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – <http://www.mwz.pl/rejestr-i-ewidencja-zabytkow>.

25 Spis obiektów i zespołów obiektów wpisanych do tejże ewidencji znajduje się w zarządzeniu Nr 17/2014 Wójta Gminy Pomiechówek z dnia 6 marca 2014 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Pomiechówek (<http://www.bip.pomiechówek.pl/index.php?cmd=zawartosc&opt=pokaz&id=5479>).

26 Przy czym obiekty zlokalizowane w jednym zespole, np. fortowym, klasyfikowano jako jeden obiekt.

- D) funkcjonalność zagospodarowania terenu: wskaźnik ten określa stan zagospodarowania terenu obiektu obszarowego lub stan zagospodarowania w granicach działki na której znajduje się obiekt architektoniczny. Brane było pod uwagę aktualne utrzymanie (pielęgnacja) terenu i dostosowanie terenu do użytkowników.
- E) opinia urzędu gminy odnośnie potrzeby remontowej: wskaźnik uzyskany z urzędu gminy w formie opinii odnośnie konieczności przeprowadzenia generalnego remontu lub modernizacji obiektu

Suma punktów przyznanych obiektom w powyższych pięciu elementach równa lub większa niż 3 powoduje określenie stanu obiektu jako dobry. Przyznanie 0, 1 lub 2 punktów powoduje określenie stanu obiektu jako zły, co przekłada się na kryzys natury przestrzennej. Występowanie obiektów w złym stanie technicznym uznano jako czynnik kryzysowy w związku z nakładem finansowym niezbędnym do przywrócenia obiektu do należytego stanu i późniejszego utrzymania, która to konieczność wynika z polskich przepisów prawnych²⁷.

Poniższe zestawienie przedstawia wyniki wykonanej analizy. W przypadku jedynie trzech obiektów, tj. Fortu XVI w Brodach/ Brodach-Parcele, cerkwi pw. św. Aleksandry w Stanisławowie oraz kościoła pw. św. Anny w Pomiechowie stan obiektów został uznany za dobry. W pozostałych przypadkach – całkowitego zaniechanie użytkowania i związanego z nim braku utrzymania obiektu, co przejawia się ich daleko posuniętym wizualnym zaniedbaniem (zarośnięcie terenu wokół obiektu lub samego obiektu, brak dostępności do obiektu, rozpadająca się elewacja itd.); albo złego stanu utrzymania obiektu pomimo jego użytkowania – stan obiektów oceniono jako zły.

Lp.	Lokalizacja (sołectwo= badany obszar)	Nazwa obiektu	Elementy oceny					Suma przyznanych punktów
			A Dostępność do obiektu	B Stan techniczny pozwalający na użytkowanie	C Aktualne użytkowanie obiektu	D Funkcjonalność zagospodarowania terenu	E Potrzeba remontowa (opinia UG)	
1	Brody Warszawskie	Fort XV b	1	0	0	0	0	1
2	Brody	Fort (XVI)	1	1	1	1	1	5
3	Czarnowo	Fort (punkt oporu nr 8)	1	0	0	0	0	1
4	Golawice Pierwsze	Fort (XIV)	1	0	0	0	0	1
5	Golawice Pierwsze	Fort (XV) Grupa fortowa „Carski Dar”	1	0	0	0	0	1
6	Golawice Pierwsze	Fort Grupa Fortowa „Golawice”	0	0	0	0	0	0
7	Golawice Pierwsze	Chałupa 1913	0	1	1	0	0	2
8	Golawice Pierwsze	Chałupa, początek XX w.	1	0	0	0	0	1
9	Golawice Pierwsze	Chałupa, 1 ćw. XX w.	1	0	0	0	0	1
10	Golawice Pierwsze	Chałupa, 1 ćw. XX w.	1	0	0	0	0	1
11	Kikoły	Cmentarz wojenny z I wojny światowej	1	0	0	0	0	1
12	Kosewo	Fort (II) „Kosewo”	1	0	0	0	0	1
13	Nowy Modlin	Cmentarz prawosławny	0	0	0	0	0	0
14	Pomiechowo	Kościół pw. Św. Anny	1	1	1	0	1	4
15	Pomiechowo	Cmentarz par. p.w. św. Anny	1	0	1	0	0	2
16	Pomiechowo	Cmentarz wojenny z I wojny światowej	0	0	0	0	0	0
17	Pomiechówek	Fort III	0	0	0	0	0	0
18	Pomocnia	Chałupa	0	0	1	0	0	1
19	Stanisławowo	Cerkiew p.w. św. Aleksandry	1	1	1	0	1	4
20	Stanisławowo	Czerwona prochownia - wartownia	0	0	0	0	0	0
21	Szczypiorno	Chałupa	1	0	1	0	0	2
22	Wola Błędowska	Chałupa	0	1	1	0	0	2
23	Wola Błędowska	Chałupa	0	1	1	0	0	2

Tabela 21. Analiza stanu obiektów zabytkowych w gminie Pomiechówek.

²⁷ A zwłaszcza Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U.03.162.1568 z późn. zm.) oraz akty wykonawcze do ustawy.

WSKAŹNIK 10

W przypadku wskaźnika 10 – **obecność uciążliwości przestrzennych** – pod uwagę wzięto następujące czynniki, opisane szczegółowo w Rozdziale 4.1.2:

- przebieg Drogi Krajowej nr 62 – przy czym zero-jedynkowo jako zakres kryzysowy wskaźnika określono przebieg drogi przez badany obszar, bez rozpatrywania danych szczegółowych na temat stanu drogi,
- przebieg magistrali kolejowej E-65 Warszawa – Gdańsk – przy czym zero-jedynkowo jako zakres kryzysowy wskaźnika określono obecność trasy przebiegu magistrali przez badany obszar, bez rozpatrywania danych szczegółowych dotyczących przepraw kolejowych, stacji itd.,
- obszar ograniczonego użytkowania Portu Lotniczego Warszawa-Modlin – przy czym zero-jedynkowo jako zakres kryzysowy wskaźnika określono obecność obszaru ograniczonego użytkowania w badanych obszarach,
- obszary zagrożenia powodziowego gospodarstw domowych, infrastruktury drogowej oraz zakładów działalności gospodarczej związanych z ryzykiem wylania Narwi i Wkry – przy czym zero-jedynkowo jako zakres kryzysowy wskaźnika określono obecność obszaru zagrożenia w badanych obszarach.

WSKAŹNIK 11

W przypadku wskaźnika 11 – **aktywne podmioty gospodarcze** – pod uwagę wzięto liczbę przedsiębiorstw zarejestrowanych w badanych obszarach w przeliczeniu procentowym na liczbę mieszkańców każdego z badanych obszarów.

I.Błędowo – 15	X.Kikoły – 11	XIX.Stanisławowo – 54
II.Błędówko – 4	XI.Kosewko – 24	XX.Szczypiorno – 11
III.Brody, Brody-Parcele – 218	XII.Kosewo – 4	XXI.Śniadówko – 9
IV.Bronisławka – 4	XIII. Nowy Modlin – 32	XXII.Wola Błędowska – 0
V.Cegielnia Kosewo – 8	XIV.Nowe Orzechowo – 4	XXIII.Wójtostwo – 3
VI.Czarnowo – 18	XV.Stare Orzechowo – 8	XXIV.Wólka Kikolska – 5
VII.Falbogi Borowe – 1	XVI.Pomiechowo – 11	XXV.Wymysły – 24
VIII.Goławice Pierwsze – 35	XVII.Pomiechówek – 61	XXVI.Zapiecki – 1
IX.Goławice Drugie – 2	XVIII.Pomocnia – 2	gmina Pomiechówek – 569

WSKAŹNIK 12

W przypadku wskaźnika 12 – **spadek przedsiębiorczości** – pod uwagę wzięto liczbę przedsiębiorstw zarejestrowanych w badanych obszarach, które w okresie 2009-2016 zamknęły prowadzenie działalności w stosunku do wszystkich przedsiębiorstw w badanych obszarach. Dane pochodzą z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.

Liczba przedsiębiorstw aktualnie aktywnych:

I.Błędowo – 15	X.Kikoły – 11	XIX.Stanisławowo – 54
II.Błędówko – 4	XI.Kosewko – 24	XX.Szczypiorno – 11
III.Brody, Brody-Parcele – 218	XII.Kosewo – 4	XXI.Śniadówko – 9

IV.Bronisławka – 4	XIII. Nowy Modlin – 32	XXII.Wola Błędowska – 0
V.Cegielnia Kosewo – 8	XIV.Nowe Orzechowo – 4	XXIII.Wójtostwo – 3
VI.Czarnowo – 18	XV.Stare Orzechowo – 8	XXIV.Wólka Kikolska – 5
VII.Falbogi Borowe – 1	XVI.Pomiechowo – 11	XXV.Wymysły – 24
VIII.Goławice Pierwsze – 35	XVII.Pomiechówek – 61	XXVI.Zapiecki – 1
IX.Goławice Drugie – 2	XVIII.Pomocnia – 2	gmina Pomiechówek – 569

Liczba przedsiębiorstw zamkniętych w okresie 2009-2016:

I.Błędowo – 4	X.Kikoły – 8	XIX.Stanisławowo – 32
II.Błędówko – 0	XI.Kosewko – 15	XX.Szczypioro – 9
III.Brody, Brody-Parcele – 171	XII.Kosewo – 3	XXI.Śniadówko – 8
IV.Bronisławka – 2	XIII. Nowy Modlin – 23	XXII.Wola Błędowska – 0
V.Cegielnia Kosewo – 0	XIV.Nowe Orzechowo – 4	XXIII.Wójtostwo – 5
VI.Czarnowo – 10	XV.Stare Orzechowo – 6	XXIV.Wólka Kikolska – 0
VII.Falbogi Borowe – 0	XVI.Pomiechowo – 12	XXV.Wymysły – 13
VIII.Goławice Pierwsze – 7	XVII.Pomiechówek – 43	XXVI.Zapiecki – 0
IX.Goławice Drugie – 7	XVIII.Pomocnia – 0	gmina Pomiechówek – 382

W sumie w badanym czasie otwarto 951 działalności, z których 382 zostały zamknięte, stanowiąc 40,17% wszystkich. Dane we wskaźniku przedstawiono w wartości procentowego udziału zamykanych przedsiębiorstw w stosunku do ich ogólnej liczby (aktywnych + zamkniętych).

Wyniki analizy przedstawiono zbiorczo w Tabeli 22.

Sołectwa Brody/ Brody-Parcele oraz Pomiechówek charakteryzują się największym stopniem kumulacji kryzysu natury przestrzennej. Jako obszary centralne gminy otrzymują największe obciążenie ruchem samochodowym; znajduje się w nich największa kumulacja miejsc dystrybucji usług społecznych przy jednoczesnym złym ich stanie. W przypadku jednak sołectwa Brody/ Brody-Parcele nie jest możliwym objęcie go Obszarem Zdegradowanym, jako że sołectwo to charakteryzuje się – w porównaniu do innych obszarów poddanych badaniu – zerową kumulacją negatywnych zjawisk społecznych.

Należy zauważyć, że w obszarze centralnym gminy (sołectwa Brody/ Brody-Parcele oraz Pomiechówek) występuje typowy dla niewielkich miejscowości centralnych przestrzeń, która funkcjonowałaby jako miejsce centralne – swoisty rynek gminy, dopasowany przestrzennie do jej charakteru.

Program Rewitalizacji gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023 roku

	WSKAŹNIKI PRZESTRZENNE		WSKAŹNIKI GOSPODARCZE		
	9	10	11	12	
OZ	Obiekty w ewidencji lub rejestrze zabytków [liczba]	Obecność uciążliwości komunikacyjnych [obecność drogi krajowej nr 62 i/lub obszaru ograniczonego użytkowania dla portu lotniczego Warszawa Modlin i/lub magistrali kolejowej E-65 Wwa-Gdańsk [TAK-1/2/3/4, NIE-0]	Aktywne podmioty gospodarcze [udział % liczby podmiotów w populacji badanego obszaru]	Wygazzone podmioty gospodarcze (% zamkniętych podmiotów gospodarczych w stosunku wszystkich założonych)	Liczba wskaźników odbiegających od normy: OBSZARY KRYZYSU PRZESTRZENNO – GOSPODARCZEGO
Błędowo	0	0	6,73%	21,05%	0
Błędówko	0	0	4,30%	0,00%	1
Brody, Brody Parcele	1	3	9,40%	43,96%	4
Bronisławka	0	1	2,94%	33,33%	1
Cegielnia Kosewo	0	0	3,17%	0,00%	1
Czarnowo	1	2	5,23%	35,71%	3
Falbogi Borowe	0	0	5,26%	0,00%	1
Goławice Pierwsze	7	1	7,23%	16,67%	1
Goławice Drugie	0	0	1,00%	77,78%	2
Kikoły	1	1	4,98%	42,11%	3
Kosewko	0	1	8,19%	38,46%	0
Kosewo	1	1	2,19%	42,86%	3
Nowy Modlin	1	2	4,69%	41,82%	4
Nowe Orzechowo	0	1	3,39%	50,00%	2
Stare Orzechowo	0	1	4,26%	42,86%	2
Pomiechowo	1	2	3,62%	52,17%	4
Pomiechówek	1	2	6,28%	41,35%	4
Pomocnia	1	0	3,92%	0,00%	2
Stanisławowo	0	3	11,59%	37,21%	1
Szczypiorno	1	0	3,77%	45,00%	3
Śniadówko	0	0	3,67%	47,06%	2
Wola Błędowska	2	0	0,00%	0,00%	2
Wójtostwo	0	1	2,61%	62,50%	2
Wólka Kikolska	0	0	5,43%	0,00%	1
Wymysły	0	0	7,82%	35,14%	0
Zapiecki	0	0	1,05%	0,00%	1
Gmina Pomiechówek			6,5%	40,17%	1,92

Tabela 22. Analiza zjawisk przestrzennych oraz gospodarczych badanych obszarów w gminie Pomiechówek. Źródło: opracowanie własne.

Wyznaczenie Obszaru Zdegradowanego – te obszary, w których analiza wykazała występowanie minimum dwóch stanów kryzysowych natury przestrzennej lub gospodarczej, a które należą do grona 16 obszarów objętych kryzysem społecznym, zaliczono finalnie do Obszaru Zdegradowanego (Tabela 23).

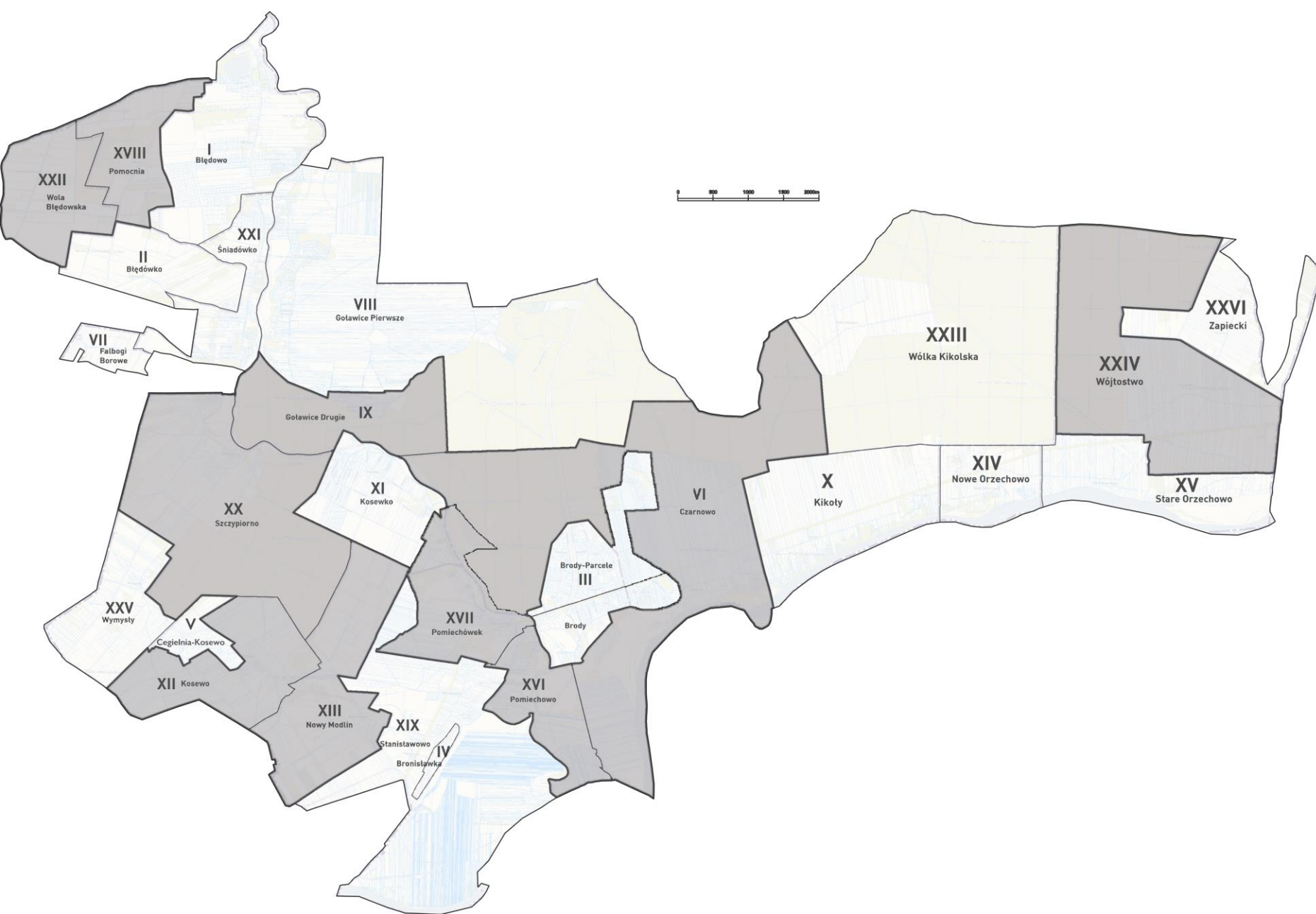
L.p.	Nazwa obszaru	Liczba wskaźników odbiegających od normy: OBSZARY KRYZYSU SPOŁECZNEGO	Liczba wskaźników odbiegających od normy: OBSZARY KRYZYSU PRZESTRZENNO-GOSPODARCZEGO	OBSZAR ZDEGRADOWANY
I	Błędowo	7	0	-
II	Błędówko	6	1	-
III	Brody/ Brody-Parcele	0	4	-
IV	Bronisławka	6	1	-
V	Cegielnia-Kosewo	6	1	-
VI	Czarnowo	4	3	OZ
VII	Falbogi Borowe	2	1	-
VIII	Goławice Pierwsze	2	1	-
IX	Goławice Drugie	7	2	OZ
X	Kikoły	1	3	-
XI	Kosewko	1	0	-
XII	Kosewo	7	3	OZ
XIII	Nowy Modlin	7	4	OZ
XIV	Nowe Orzechowo	2	2	-
XV	Stare Orzechowo	1	2	-
XVI	Pomiechowo	4	4	OZ
XVII	Pomiechówek	4	4	OZ
XVIII	Pomocnia	5	2	OZ
XIX	Stanisławowo	3	1	-
XX	Szczypiorno	4	3	OZ
XXI	Śniadówko	3	2	-
XXII	Wola Błędowska	5	2	OZ
XXIII	Wójtostwo	4	2	OZ
XXIV	Wólka Kikolska	2	1	-
XXV	Wymysły	5	0	-
XXVI	Zapiecki	4	1	-

Tabela 23. Finalne wyznaczenie Obszaru Zdegradowanego (OZ) w gminie Pomiechówek. Źródło: opracowanie własne.

Obszar Zdegradowany gminy Pomiechówek obejmuje zatem teren 10 sołectw – podobszarów (Ilustracja 7), tj.:

1. Czarnowo	6. Pomiechówek
2. Goławice Drugie	7. Pomocnia
3. Kosewo	8. Szczypiorno
4. Nowy Modlin	9. Wola Błędowska
5. Pomiechowo	10. Wójtostwo

Ilustracja 7: Granice Obszaru Zdegradowanego gminy Pomiechówek. Źródło: opracowanie własne.

4.2.4 Analiza pogłębiona. Wyznaczenie i typologia Obszaru Rewitalizacji

Obszar Zdegradowany gminy Pomiechówek składa się z 10 podobszarów obejmujących sołectwa Czarnowo, Goławice Drugie, Kosewo, Nowy Modlin, Pomiechowo, Pomiechówek, Pomocnia, Szczypiorno, Wola Błędowska, Wójtostwo. Łącznie powierzchnia OZ zajmuje 43,76% powierzchni całej gminy, a zamieszkiwany jest przez 3200 mieszkańców, co stanowi 36,56% populacji gminy. W Obszarze Zdegradowanym, obejmującym teren całych sołectw, występuje także duża powierzchnia pól uprawnych oraz lasów. Zgodnie z Ustawą o rewitalizacji oraz „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” obszar rewitalizacji obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację – nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% jej mieszkańców. Obszar przeznaczony do rewitalizacji powinien zawierać głównie obszary zamieszkiwania. Zatem Obszar Zdegradowany Pomiechówka nie może w całości zostać włączony do Obszaru Rewitalizacji. Należy oznaczyć w nim te tereny, które charakteryzują się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, a także przestrzenno-gospodarczych, następnie określić ich powiązania funkcjonalne. Tereny o najwyższym poziomie stanu kryzysowego, których rewitalizacja społeczna, przestrzenna i gospodarcza ma istotne znaczenie zarówno na poziomie lokalnym dla poszczególnych sołectw, jak i gminnym oraz wyższym dla całej gminy, stanowić będą podobszary rewitalizacji.

Sołectwa objęte obszarem Zdegradowanym	Sumaryczna liczba wskaźników (społecznych oraz przestrzenno - gospodarczych) wskazujących stan kryzysowy (max 12)
Czarnowo	7
Goławice Drugie	9
Kosewo	10
Nowy Modlin	11
Pomiechowo	8
Pomiechówek	8
Pomocnia	7
Szczypiorno	7
Wola Błędowska	7
Wójtostwo	6

Tabela 24. Określenie liczby wskaźników społecznych, przestrzennych oraz gospodarczych badanych w ramach części pierwszej diagnozy (Rozdział 4.2.2-4.2.3), wykazujących stan kryzysowy – w podobszarach Obszaru Zdegradowanego gminy Pomiechówek. Maksymalna liczba, równa sumarycznej liczbie badanych wskaźników, wynosi 13. Źródło: opracowanie własne.

Dane przedstawione w Tabeli 24 wskazują, że największą koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz przestrzenno-gospodarczych charakteryzują się sołectwa Goławice Drugie, Kosewo, Nowy Modlin, Pomiechowo oraz Pomiechówek, te 5 miejscowości wybrano ostatecznie jako Podobszary Obszaru Rewitalizacji.

Łącznie powierzchnia tych sołectw zajmuje 13,41% powierzchni całej gminy. Zamieszkałe one są przez łącznie 2341 mieszkańców, co stanowi 26,71% populacji gminy. Obejmując Obszarem Rewitalizacji sołectwa w całości, nie zostaną przekroczone progi maksymalnej powierzchni i populacji OR.

Sołectwa Goławice Drugie, Kosewo, Nowy Modlin, Pomiechowo oraz Pomiechówek objęto dodatkową analizą, celem określenia charakterystyki tego obszaru, specyfiki jego miejscowości, określenia przyczyn postępującej degradacji i możliwych kierunków przekształceń społeczno – przestrzenno - gospodarczych.

1. Analizę rozpoczęto od scharakteryzowania specyfiki niniejszych sołectw.
2. Dokonano identyfikacji występowania na terenie tych sołectw obiektów i obszarów istotnych z punktu widzenia dystrybucji usług społecznych oraz określenia ich stanu.
3. Następnie przeanalizowano stan obiektów o szczególnych wartościach przyrodniczych i kulturowych (forty) występujących w Obszarze Zdegradowanym i mogących być objętych zadaniami rewitalizacyjnymi zgodnymi z przyjętymi celami rewitalizacji²⁸.
4. Następnie analizie zostały poddane obiekty zamieszkiwania zbiorowego w Obszarze Zdegradowanym.
5. Dodatkowo zidentyfikowano przestrzenie o potencjalnym wykorzystaniu w procesie rewitalizacji.

Celem analizy było uchwycenie związków funkcjonalno-przestrzennych wewnątrz podobszarów, a także relacji występujących pomiędzy nimi.

OR. I Goławice Drugie

Charakterystyka sołectwa:

Sołectwo w centralno-północnej części gminy w dolinie rzeki Wkry o powierzchni 298,72 ha zamieszkiwane przez 200 osób (wg. stanu na dzień 30.06.2016r.). Na terenie występuje zabudowa zagrodowa, skoncentrowana w północnej części sołectwa. Wiejska zabudowa Goławic Drugich ma charakter zurbanizowany, brak jest natomiast miejsc zamieszkiwania zbiorowego oraz specjalnie wydzielonych zieleni w rodzaju parków czy skwerów. Na terenie miejscowości wydzielono za to stosunkowo dużo działek rekreacyjnych. Poza obszarem zabudowy zagrodowej całą część sołectwa stanowią tereny leśne – znikoma ilość terenów rolnych. Wyraźny jest brak potencjału przestrzennego na rozwój gospodarczy. Położenie i leśne użytkowanie dużego obszaru sołectwa ogranicza dostęp do usług społecznych i tworzenie nowych inicjatyw. Dodatkowym ograniczeniem jest położenie miejscowości na obszarze Chronionego Krajobrazu w tym w Rezerwacie Dolina Wkry.

Na terenie nie funkcjonuje przemysł, brak też miejsc użyteczności publicznej oraz obiektów usługowych i handlowych. Jedynym obiektem – pamiątką po czasach rozkwitu turystycznego miejscowości jest Ośrodek Szkoleniowo – Wypoczynkowy Najwyższej Izby Kontroli zlokalizowany na wysokim tarasie nad Wkrą.

Jedynym obiektem mogącym służyć rekreacji i integracji mieszkańców jest niewielki plac zabaw z boiskiem, altaną i świetlicą wiejską umiejscowiony w centrum wsi. Należy nadmienić, że świetlica wiejska jest małym obiektem, służy przede wszystkim jako miejsce zebrań i niezbyt licznych spotkań

²⁸ Tereny cenne przyrodniczo występują poza obszarami Natura 2000 występującymi na terenie gminy.

mieszkańców. Nie ma możliwości przeprowadzenia tam działań projektowych na taką skalę jakby życzyli to sobie mieszkańcy (konieczność ogrzania w sezonie zimowym jest dodatkową przeszkodą, nie jest to obiekt całoroczny). Najbliższa szkoła podstawowa, do której uczęszczają dzieci z Goławic Drugich znajduje się w pobliskich Goławicach Pierwszych. Standard wyposażenia placówki jest nie zadowalający. Brak świetlicy z prawdziwego zdarzenia, stołówki a najbardziej odczuwalny jest brak sali sportowej. Dzieci w wieku przedszkolnym oraz gimnazjalnym korzystają z placówek oświatowych w Pomiechówku.

Komunikacja zbiorowa w Goławicach Drugich jest słabo rozwinięta. Do niedawna mieszkańcy mogli wydostać się z miejscowości tylko własnym środkiem transportu. Trzy lata temu uruchomiono komunikację gminną, częstotliwość kursowania busów nie jest jednak zadowalająca.

Charakterystyka problemów obszaru rewitalizacji:

Diagnoza wskaźników społecznych wykazała, że mieszkańcy w Goławicach Drugich o wiele częściej, niż w pozostałych sołectwach Gminy Pomiechówek, korzystają z pomocy społecznej. Liczba zasiłków wypłaconych z powodu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności oraz na dożywianie, dwukrotnie przekraczają średnią gminną. Lokalna społeczność wykazuje niski poziom przedsiębiorczości. Podmioty gospodarcze stanowią zaledwie 1% populacji sołectwa ale bardziej niepokojącym jest fakt, że w ostatnich 5 latach ponad 77% aktywnych podmiotów gospodarczych zakończyło swoją działalność, co świadczy o niskiej zaradności mieszkańców. Również w pozostałych obszarach mieszkańcy Goławic Drugich nie wykazują inicjatywy, frekwencja wyborcza podczas większości wyborów (oprócz samorządowych) była niższa niż średnia w gminie, brak również aktywnych organizacji pozarządowych – do tej pory nie zarejestrowano tu żadnej organizacji pozarządowej. Pocieszającym natomiast jest fakt, że na tym terenie nie notuje się zdarzeń mających znamiona przestępstwa – Goławice Drugie są więc miejscem bezpiecznym dla mieszkańców i przyjezdnych.

Przyczyny zjawisk kryzysowych zdiagnozowanych w Goławicach Drugich są wielorakie. Ogromny wpływ na życie mieszkańców miejscowości wywarła historia. Pierwsi mieszkańcy byli robotnikami pracującymi przy budowie pobliskich fortów. Osiedlali się na nieużytkach należących do Goławic Pierwszych, których nie mogli kupić na własność co z kolei wiązało się brakiem możliwości budowy domów murowanych, dlatego też wszystkie domy wybudowane przed II wojną światową są drewnianej konstrukcji. Miało to ogromny wpływ na późniejszą przestrzenną strukturę wsi. Położenie miejscowości na terenach leśnych, w niezwykle malowniczej dolinie Wkry oraz bliskość stolicy uczyniło przed II wojną światową Goławice Drugie niezwykle popularnym miejscem wypoczynku i rekreacji. Jednak prawdziwy rozwój gospodarczy sołectwa nastąpił w latach 50-tych i 60-tych XX wieku. Na tym terenie powstało kilka dużych ośrodków wypoczynkowych. W latach 70-tych i 80-tych ubiegłego wieku znaczna część mieszkańców znalazła tam pracę, byli tak pochłonięci sprawami zawodowymi, że przez kilka lat, z braku czasu, nie wybierali spośród siebie sołtysa. Dlatego też upadek, w czasach transformacji ustrojowej, większości ośrodków wypoczynkowych (utrzymał się tylko jeden obiekt) był dla miejscowości wydarzeniem, którego skutki odczuwalne są do dziś. Otoczenie lasów, ograniczenia z racji położenia na Obszarze Chronionego Krajobrazu, nieliczne tereny rolne, brak przemysłu słabe skomunikowanie z centrum gminy, dotychczasowa praca tylko w sektorze turystycznym spowodowała wykluczenie mieszkańców na rynku pracy, stąd też duża liczba zasiłków pomocy społecznej. Ciasna zabudowa, niewielkie budynki na równie niewielkich działkach, a do tego wieś oddalona od głównej drogi powiatowej, nie sprzyjają zakładaniu działalności gospodarczej. Niski poziom usług społecznych, słabo wyposażona szkoła bez zaplecza sportowego, brak oferty zajęć dodatkowych, słabe skomunikowanie miejscowości z centrum gminy, zniechęcają potencjalnych mieszkańców do osiedlania się w Goławicach Drugich, co znacznie ogranicza szanse na rozwój miejscowości. Efektem jest systematyczny spadek liczby mieszkańców w ciągu ostatnich lat.

Wnioski z konsultacji społecznych:

Podczas konsultacji społecznych i wywiadów zauważalnym był fakt, że zarówno mieszkańcy Goławic Pierwszych jak i Goławic Drugich za naturalne miejsce realizacji wielu projektów wskazywali szkołę podstawową w Goławicach Pierwszych.

Uznano więc, że obiekt ten będzie pełnił funkcję Lokalnego Centrum Integracji Społecznej.

Aby zniwelować zjawiska kryzysowe, konieczne jest zapobieganie wykluczeniu społecznemu od najmłodszych lat. Istotne jest, co wielokrotnie podnosili mieszkańcy podczas spotkań, aby dzieci pobierały naukę w odpowiednich warunkach. Stąd konieczne jest modernizacja szkoły podstawowej oraz wybudowanie zaplecza sportowego. Kolejnym często poruszonym problemem, był fakt ograniczonych możliwości uczestniczenia mieszkańców w życiu kulturalnym i sportowym gminy. Dojazdy na dodatkowe zajęcia lub wydarzenia sportowe czy kulturalne według mieszkańców stanowią główną barierę. Dlatego też zgłaszane były propozycje utworzenia klubu sportowego na terenie szkoły, zorganizowania zajęć językowych czy warsztatów ogólnorozwojowych dla dzieci i rodziców. Dorośli mieszkańcy miejscowości postulowali natomiast o utworzenie filii biblioteki gminnej z dostępem do Internetu. Padły też również propozycje stworzenia wydarzeń historyczno – turystyczno – ekonomicznych, co pokazuje że mieszkańcy cały czas widzą potencjał swojej miejscowości jako miejsce rekreacji i wypoczynku.

Potencjalne kierunki rewitalizacji

Rewitalizacja społeczna Goławic Drugich wymaga z jednej strony wielopłaszczyznowych rozwiązań i działań skierowanych do obecnych mieszkańców w każdym przedziale wiekowym, z drugiej strony stworzenia mechanizmów zachęcających do osiedlania się w tym miejscu.

Należy stworzyć dogodne warunki nauki dzieciom w wieku szkolnym. Doposażenie szkoły w niezbędny sprzęt, modernizacja pomieszczeń świetlicy, stołówki, budowa sali gimnastycznej a to wszystko obudowane organizacją zajęć dodatkowych na wysokim poziomie przyczyni się wyrównania szans dzieci i młodzieży z tego terenu.

OR. II Kosewo

Charakterystyka sołectwa: Sołectwo w południowo zachodniej części gminy o powierzchni 291,95 ha zamieszkiwane przez 183 osoby (wg. Stanu na dzień 30.06.2016). Zabudowa koncentruje się w centrum wsi. Miejscowość otaczają pola użytkowane rolniczo. Występują tu gleby dobre i bardzo dobre, grunty sołectwa jako nieliczne w gminie Pomiechówek, znajdują się poza obszarem chronionego krajobrazu.. Przez wieś biegnie droga powiatowa. We wschodniej części sołectwa znajduje się Fort II wpisany do rejestru zabytków. Na południu sołectwo graniczy z terenami portu lotniczego Warszawa-Modlin.

W centrum wsi znajdują się stawy, otoczone zabudowaniami gospodarstw wiejskich oraz działka gminna z filią biblioteki, świetlicą wiejską oraz siedzibą oddziału Towarzystwa Przyjaciół Dzieci. Budynek gminny został w ostatnim czasie wyremontowany. O ile filia biblioteki jest doskonale wyposażona o tyle świetlica wiejska wymaga doinwestowania w sprzęt i meble. Na działce gminnej znajduje się również wielorodzinny budynek komunalny, który wymaga natychmiastowego remontu.

Na terenie sołectwa nie funkcjonuje żadna placówka oświatowa, dzieci z Kosewa uczęszczają do szkoły podstawowej i gimnazjum w Pomiechówku.

Komunikacja zbiorowa obsługiwana jest przez gminę Pomiechówek, częstotliwość kursowania busów pozostawia jednak wiele do życzenia.

Charakterystyka problemów obszaru rewitalizacji:

Diagnoza wskaźników społecznych wykazała, że mieszkańcy w Kosewa o wiele częściej, niż w pozostałych sołectwach Gminy Pomiechówek, korzystają z pomocy społecznej. Liczba zasiłków wypłaconych z powodu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności oraz na dożywianie, trzykrotnie przekracza średnią gminną. Lokalna społeczność wykazuje niski poziom przedsiębiorczości. Podmioty gospodarcze stanowią niewiele ponad 2% populacji sołectwa a dodatkowo w ostatnich 5 latach ponad 50% aktywnych podmiotów gospodarczych zakończyło swoją działalność, co świadczy o niskiej zaradności mieszkańców. Również w pozostałych obszarach mieszkańcy Kosewa nie wykazują inicjatywy, frekwencja wyborcza podczas wyborów każdego szczebla była niższa niż średnia w gminie, brak również aktywnych organizacji pozarządowych – do tej pory nie zarejestrowano tu żadnego podmiotu trzeciego sektora. Niepokojąca jest również liczba przestępstw odnotowanych przez komendę powiatową policji, w roku 2015 w Kosewie odnotowano największą liczbę zdarzeń spośród wszystkich sołectw w gminie Pomiechówek.

Przyczyny powyższych zjawisk są różnorakie. Znaczącym jest fakt peryferyjnego położenia sołectwa co w przeszłości skutkowało wielokrotnymi zmianami przynależności administracyjnej Kosewa. Dopiero od 1999 roku miejscowość jest częścią gminy Pomiechówek, ale jeszcze 4 lata temu dzieci z Kosewa chodziły do szkoły w sąsiedniej gminie, miejscowość skomunikowana była z Nowym Dworem Mazowieckim a nie Pomiechówkiem, do chwili obecnej natomiast mieszkańcy należą do parafii spoza gminy Pomiechówek. Peryferyjność położenia sołectwa, korzystanie od wielu lat z usług społecznych w innej gminie, spowodowało odizolowanie się mieszkańców Kosewa od reszty gminy oraz zachwiane poczucie więzi z resztą społeczeństwa. Występowanie gospodarstw o małej powierzchni niewykorzystywanych rolniczo oraz brak przemysłu i miejsc pracy poza rolnictwem spowodowało stopniowe ubożenie społeczeństwa. Umiejscowiona w sołectwie zabudowa komunalna o bardzo niskim standardzie zamieszkała przez ubogie rodziny o niskiej świadomości społecznej i zaburzonych wartościach życia w rodzinie, ma dodatkowy, negatywny wpływ na całą społeczność Kosewa.

Należy nadmienić, że mieszkańcy do roku 2012 mieli możliwość podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych w istniejącym i działającym w latach 2006-2012 Centrum Kształcenia na odległość na Wsiach w Kosewie i wielu mieszkańców z takiej szansy skorzystało. W większości przypadków zabrakło jednak impulsu, który przyczynił by się do wykorzystania zdobytej wiedzy.

Wnioski z konsultacji społecznych:

Podczas konsultacji społecznych i wywiadów mieszkańcy Kosewa wskazywali chęć rozwoju terenów wokół biblioteki, TPD oraz świetlicy wiejskiej, dostrzegli również potencjał położonych w centrum wsi zbiorników wodnych, które mogą być wykorzystane nie tylko na cele przeciwpożarowe, ale również turystyczne. Zgłoszono ciekawe propozycje zajęć dla osób w różnym wieku, z zaznaczeniem, że będą odbywać się one na terenie sołectwa, gdyż dojazd z obrzeży gminy mieszkańcy uznają za przeszkodę w uczestnictwie w życiu kulturalnym gminy. Wielokrotnie podkreślano konieczność pilnego wyremontowania budynku komunalnego i uporządkowania terenu wokół niego, włącznie z budową oczekiwanego przez wielu młodych mieszkańców Kosewa boiska sportowego.

Uznano, że teren gminny na którym znajduje się budynek użytkowany przez bibliotekę, TPD oraz sołectwo będzie pełnił funkcję Lokalnego Centrum Integracji Społecznej.

Potencjalne kierunki rewitalizacji

Rewitalizacja społeczna Kosewa wymaga z jednej strony poprawy infrastruktury komunalnej, tak aby jej użytkownicy mogli mieszkać i spędzać czas wolny w godnych warunkach z drugiej strony, aby wyeliminować zjawiska patologiczne zapewnić mieszkańcom zrównoważony rozwój, konieczne jest stworzenie oferty spędzania czasu wolnego. Zagospodarowanie przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji jest niezbędne w procesie rewitalizacji miejscowości. Analizy przeprowadzone przez

gminę Pomiechówek wskazują, że w krótkim czasie po otwarciu nowego obiektu turystycznego, powstają podmioty gospodarcze założone przez mieszkańców. Zagospodarowanie brzegów rzeki w Pomiechówku, zaowocowało powstaniem kilku wypożyczalni kajaków a w pobliżu parku linowego powstały nowe obiekty gastronomiczne. Identyczna sytuacja zaistniała w wyniku utworzenia miejsc do plażowania i miejsc postoju dla kajakarzy. Dlatego też zakłada się, że zagospodarowanie trenu wokół stawu na cele turystyczne zachęci mieszkańców do zakładania działalności gospodarczej.

OR. III Nowy Modlin

Charakterystyka sołectwa: Sołectwo leży w południowo zachodniej części gminy o powierzchni 356,79 ha zamieszkiwane przez 683 mieszkańców (stan na 31.12.2015r.). Jest to trzecia w kolejności najliczniej zamieszkała miejscowość w gminie Pomiechówek. Na terenie sołectwa występuje zróżnicowana zabudowa: osiedle po istniejącym gospodarstwie PGR, zabudowa wielorodzinna, zabudowa zagrodowa. W miejscach zabudowy wielorodzinnej występują zabudowania garażowe i budynki tymczasowe. Na obszarze są tereny po gospodarstwie PGR. Na części tych terenów powstaje Specjalna Strefa Ekonomiczna. Wschodnią częścią sołectwa biegnie droga powiatowa do Kosewa i Wymysłów. Od zachodu sołectwo graniczy z terenami portu lotniczego Warszawa-Modlin. Teren na wschód od lotniska jest objęty Obszarem Ograniczonego Użytkowania.

Miejscami integracji społecznej są działka gminna, na której stosunkowo niedawno wybudowano świetlicę, altanę, plac zabaw i boisko oraz przestrzenie publiczne na osiedlach z zabudowa wielorodzinna.

Miejscami zamieszkiwania zbiorowego są: osiedle "Nowy Modlin" Spółdzielnia Mieszkaniowa przy ulicy Osiedle 2, Wspólnota Mieszkaniowa POM Blok nr 1, Wspólnota Mieszkaniowa POM Blok nr 2, Wspólnota Mieszkaniowa POM Blok nr 3, Wspólnota Mieszkaniowa POM Blok nr 4

Miejscami na rozwój inicjatyw gospodarczych są tereny gminne, prywatne i Agencji Nieruchomości Rolnych włączone przez Ministerstwo Rozwoju w grudniu 2016 roku do Warmińsko Mazurskiej Specjalnej Strefy ekonomicznej

Charakterystyka problemów obszaru rewitalizacji:

Diagnoza wskaźników społecznych wykazała, że mieszkańcy w Nowym Modlinie o wiele częściej, niż w pozostałych sołectwach Gminy Pomiechówek, korzystają z pomocy społecznej. Liczba zasiłków wypłaconych z powodu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności oraz na dożywianie, dwukrotnie przekracza średnią gminną. Podobnie sytuacja przedstawia się w przypadku liczby odnotowanych przestępstw. Wprawdzie liczba podmiotów gospodarczych jest niższa od średniej w gminie Pomiechówek jednak nie jest drastycznie niski. Bardziej niepokojące jest to, że 40% nowo otwartych działalności gospodarczych zostało w ostatnich latach zamkniętych, co świadczy z jednej strony o niskiej wiedzy mieszkańców z zakresu przedsiębiorczości, należy jednak mieć na uwadze, że sołectwo znajduje się w obszarze ograniczonego użytkowania i rozwój istniejących podmiotów gospodarczych oraz zakładanie nowych jest poważnie utrudniony. Również w pozostałych obszarach mieszkańcy Nowego Modlina nie wykazują inicjatywy, frekwencja wyborcza podczas wyborów każdego szczebla była niższa niż średnia w gminie. Pozytywnym zaskoczeniem jest natomiast liczba działających organizacji pozarządowych. Mimo, że liczba ich jest niższa od średniej gminnej to i tak plasuje sołectwo na 7 miejscu spośród wszystkich 26 sołectw.

Przyczyn powyższych zjawisk należy upatrywać w niedalekiej historii miejscowości. Po roku 1946 na gruntach powojkowych i poniemieckich założono Państwowe Gospodarstwo Rolne oraz Państwowy Ośrodek Maszynowy i Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna. Była tu też Gmina i ośrodek zdrowia a także

piekarnia zaopatrująca cały powiat. Rolnicy utrzymywali się z pracy w gospodarstwach rolnych a ci, którzy nie mieli gruntów w PGR. Miejscowość rozwijała się w tak szybkim tempie, że do pracy przybywano z całej Polski. W nowoczesnych chlewniach, wytwórni pasz, warsztatach remontowych sprzętu rolniczego zatrudniano wszystkich chętnych absolwentów techników rolniczych. Wszyscy oni osiedlali się na rosnących w szybkim tempie osiedlach bloków oraz budynkach jednorodzinnych. Wieś została zelektryfikowana i zwodociągowana. Świetlice tętniły życiem i wyróżniały się bogatą ofertą kulturalną dla mieszkańców. Niestety w latach 50tych XX wieku zlikwidowano gminę, ośrodek zdrowia, spółdzielnia produkcyjna została rozwiązana a ziemie zwrócono rolnikom, nastąpił upadek POMu i PGR, pozamykano świetlice a ludzi zwolniono z pracy, Ogromna ilość pracowników, którzy przyjechali tu do pracy z całej Polski została bez środków do życia, pozostały też niezagospodarowane hektary gruntów po dawnym PGR i SKR. Dodatkowym obciążeniem jest fakt objęcia sołectwa Obszarem Ograniczonego Użytkowania ze względu na sąsiedztwo Portu Lotniczego Modlin, co jest czynnikiem hamującym rozwój miejscowości.

Wnioski z konsultacji społecznych:

Podczas konsultacji społecznych i wywiadów mieszkańcy Nowego Modlina zgłosili szereg pomysłów na działania rewitalizacyjne w ich miejscowości. Członkowie spółdzielni mieszkaniowych powstałych po dawnym POM i PGR widzą konieczność odnowy tkanki mieszkaniowej oraz przestrzeni wspólnych na osiedlach. Postulowano również o powiększenie istniejących placów zabaw oraz stworzenie oferty zajęć dodatkowych dla dzieci i seniorów a także powołanie placówki wychowawczo opiekuńczej pokroju Towarzystwa Przyjaciół Dzieci.

Podczas spotkań z mieszkańcami, wielokrotnie podnoszono fakt braku miejsc pracy w okolicy a oczekiwania i nadzieje związane z powstaniem terenów inwestycyjnych są ogromne.

Uznano, że teren gminny na którym znajduje się budynek świetlicy będzie pełnił funkcje Lokalnego Centrum Integracji Społecznej natomiast rozwój gospodarczy będzie koncentrował się na terenach inwestycyjnych wokół lotniska Modlin.

Potencjalne kierunki rewitalizacji

Rewitalizacja społeczna Nowego Modlina wymaga z jednej strony poprawy infrastruktury komunalnej, tak aby jej użytkownicy mogli mieszkać i spędzać czas wolny w godnych warunkach z drugiej strony, aby wyeliminować zjawiska patologiczne i zapewnić mieszkańcom zrównoważony rozwój, konieczne jest stworzenie oferty spędzania czasu wolnego zarówno dla dzieci jak i dla dorosłych.. Zagospodarowanie przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji jest niezbędne w procesie rewitalizacji miejscowości.

Zagospodarowanie terenów inwestycyjnych i stworzenie dogodnych warunków do zakładania działalności gospodarczej na tym terenie będzie szansą dla mieszkańców Nowego Modlina na znalezienie pracy ale również na otwieranie własnych firm.

OR. IV Pomiechowo

Charakterystyka sołectwa: Pomiechowo jest najstarszą częścią gminy Pomiechówek. Sołectwo leży w centralnej części gminy zajmuje powierzchnię 186,70 ha a zamieszkiwane jest przez 304 mieszkańców (stan na dzień 30.06.2016r.). Na terenie występuje zabudowa jednorodzinna zagrodowa, która koncentruje się w północnej części sołectwa. Na południu znajdują się rozległe tereny zalewowe rzeki Narew. Na wschodzie granicę stanowi rzeka Wkra, a na północy trakt kolejowy. Atutem jest

umiejscowienie wsi blisko centrum gminy, jednakże dogodne skomunikowanie z resztą gminy utrudnia tranzytowa droga krajowa 62 obciążona ruchem samochodów ciężarowych. Dodatkowo przez granicę miejscowości przechodzi linia kolejowa Warszawa – Gdańsk.

Na rozwój walorów przestrzennych duży wpływ ma średnia przydatność rolnicza gleb, stąd też jest to strefa mieszkaniowa o dużej destrukcji struktur rolnictwa. Wiejska zabudowa ma charakter zurbanizowany. W centrum miejscowości znajduje się zabytkowy kościół, z dużym placem przed obiektem, cmentarz parafialny, plebania oraz świetlica wiejska. Jako jedna z nielicznych miejscowości w gminie, Pomiechowo nie posiada placu zabaw. Brakuje również skweru pełniącego funkcję parku a także miejsc do rozwijania działalności gospodarczej. Mimo, iż miejscowość, położona w dolinie rzeki Wkry ma ogromny potencjał turystyczny, brak jest tu zorganizowanych miejsc rekreacji mogących zaspokoić potrzeby zarówno mieszkańców jak i turystów. Osoby chcące wypoczywać nad rzeką korzystają z dzikich plaż umiejscowionych na łąkach wzdłuż prawego brzegu rzeki.

Charakterystyka problemów obszaru rewitalizacji:

Diagnoza wskaźników społecznych wykazała przypadek jednej Niebieskiej Karty ale za to liczba przestępstw wykazuje dużo wyższe wartości, niż w pozostałych sołectwach gminy Pomiechówek. Mieszkańcy dwukrotnie częściej niż średnia w gminie, korzystają z pomocy w zakresie dożywiania. Przyczyną takiej sytuacji była gwałtowna zmiana rynku pracy poprzez likwidację podmiotów dających utrzymanie dużej liczbie mieszkańców. W okresie transformacji ustrojowej zamknięto dwie jednostki wojskowe w Pomiechówku, w których pracowało gro osób cywilnych z Pomiechowa. Mieszkańcy próbowali zakładać własne działalności gospodarcze, jednakże tylko co druga z nich zdołała przetrwać na obecnym rynku pracy. W ostatnich latach zamknięto się tu więcej przedsiębiorstw niż jest obecnie aktywnych.

Jak wykazuje diagnoza wskaźników przestrzennych. Pomiechowo poprzez występujące problemy związane z usytuowaniem tranzytowej drogi krajowej nr 62 oraz linii kolejowej Warszawa – Gdańsk, charakteryzuje się małym bezpieczeństwem publicznym. Dodatkowo obszar miejscowości jest wykazany na mapach powodziowych jako szczególnie narażony na straty w mieniu i w ludziach. Historia pokazuje, że wielokrotnie już mieszkańcy Pomiechowa ratowali swój dobytek przed zalaniem i wielokrotnie woda zabierała im dorobek życia.

Wnioski z konsultacji społecznych:

Podczas konsultacji społecznych i wywiadów mieszkańcy Pomiechowa sugerowali, że potencjał rozwoju miejscowości widzą w kultywowaniu tradycji oraz rozwoju turystyki. Niezwykle ważnym jest fakt, że Pomiechowo rokrocznie jest gospodarzem części obchodów dożynek parafialnych, które są z jednej strony okazją do integracji z innymi sołectwami z drugiej strony są okazją do prezentacji produktów lokalnych wytwarzanych przez mieszkańców.

Uznano, że teren gminny na którym znajduje się budynek świetlicy będzie pełnił funkcje Lokalnego Centrum Integracji Społecznej

Potencjalne kierunki rewitalizacji

Konieczne jest dostosowanie infrastruktury, tak aby produkt lokalny mógł być prezentowany w ciągu całego roku nie tylko okazjonalnie. Plac w pobliżu kościoła odpowiednio zmodernizowany mógłby stać się miejscem sprzedaży lokalnych produktów. Z kolei żeby przyciągnąć potencjalnych odbiorców w tym turystów, konieczne jest stworzenie odpowiednich warunków do wypoczynku nad rzeką Wkrą. Obiekt rekreacyjno – turystyczny oraz budowa zabezpieczeń przeciwpowodziowych, korzystnie wpłynie na rozwój miejscowości oraz bezpieczeństwo mieszkańców.

Obszarem Rewitalizacji objęta może zostać przestrzeń publiczna dróg i placów, linia brzegowa, działki gminne i wspólnotowe przy rzece Wkrze.

OR. V Pomiechówek

Charakterystyka sołectwa: Sołectwo leży w centralnej części gminy o powierzchni 236,83 ha zamieszkiwane przez 971 osób (stan na dzień 30.06.2016r.). Przez sołectwo przebiega DK 62 a na granicy linia kolejowa Warszawa - Gdańsk. Na wschodzie granicę stanowi rzeka Wkra.

Zabudowa przeważnie jednorodzinna zagrodowa koncentruje się we wschodniej części sołectwa.. W południowej części znajduje się wpisany do rejestru zabytków Fort III Twierdzy Modlin który do lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku był przeznaczony na skład amunicji pobliskiej jednostki wojskowej. Na obszarze sołectwa znajduje się Jednostka Wojskowa 4336 oraz przyległe do niej osiedle wielorodzinne. Natomiast układ domów wzdłuż ulicy Kupieckiej jest uważany za cenny układ ruralistyczny przewidziany do objęcia ochroną prawną.

W sołectwie siedziby mają:

Gminny Ośrodek Kultury – jedyna tego typu placówka w gminie, nie posiadająca niestety odpowiedniej infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej, co znacznie zubaża ofertę dla mieszkańców.

Bibliotek Publiczna - wyremontowana i rozbudowana w połowie roku 2016.

Siedziba Ochotniczej Straży Pożarnej zapewniającej bezpieczeństwo większości sołectw w gminie Pomiechówek.

Charakterystyka problemów obszaru rewitalizacji:

Obszar cechuje niski poziom przedsiębiorczości, z tendencją spadkową. Zmiana rynku pracy wywołana likwidacją dużych podmiotów dających utrzymanie większości mieszkańców spowodowała lawinę negatywnych skutków. W Pomiechówku występowały duże ośrodki dające zatrudnienie – jednostka wojskowa wraz ze składem amunicji na III Forcie - w efekcie redukcji lub likwidacji miejsc zatrudnienia doprowadzono do znacznego pogorszenia sytuacji finansowej mieszkających tu rodzin. Zauważalna jest pogłębiająca się bezradność mieszkańców na osiedlach mieszkaniowych należących do jednostki wojskowej i brak inicjatyw podnoszących kwalifikacje osób bezrobotnych. W miejscowości poza handlem nie ma możliwości znalezienia pracy.

W Pomiechówku występuje jeden przypadek założonej Niebieskiej Karty, powyżej średnie w gminie plasują się również wskaźniki przyznanej pomocy społecznej na dożywianie, z powodu ubóstwa oraz bezrobocia. Wskaźnik przestępczości jest jednym z najwyższych w gminie. Jako centralna część gminy poprzez występujące problemy przestrzenne, sołectwo charakteryzuje się małym bezpieczeństwem publicznym. Droga krajowa 62, na której panuje ogromny ruch samochodów ciężarowych, praktycznie odcina sołectwo od pozostałej części gminy. Mimo, iż Pomiechówek znajduje się blisko centrum gminy, dotarcie do urzędów, banków czy szkół jest poważnie utrudnione. Jedyna droga, która prowadzi przez wąski most na rzece Wkra będący częścią drogi krajowej 62, jest na tyle niebezpieczna, że dzieci i osoby starsze nie poruszające się samochodami mają trudności w pokonaniu tej przeszkody pieszo natomiast jazda rowerem jest w tym miejscu praktycznie niemożliwa.

Wnioski z konsultacji społecznych:

Mieszkańcy Pomiechówka podczas konsultacji społecznych niejednokrotnie wskazywali, że jednym z najważniejszych problemów jest dla nich brak bezpieczeństwa w tym bezpieczeństwa na drodze. Problem w poruszaniu się po i wzdłuż drogi 62 stawiany był niejednokrotnie na pierwszym miejscu przed problemem bezrobocia.

Obszarem Rewitalizacji objęta może zostać przestrzeń publiczna dróg i skwerów, linia brzegowa oraz działki gminne przy rzece Wkra, Fort III Twierdzy Modlin, Zabudowania przy ulicach Kupieckiej i Kilińskiego wraz z Gminnym Ośrodkiem Kultury.

Potencjalne kierunki rewitalizacji

Szansy na znalezienie pracy, mieszkańcy upatrują w odnowieniu i nadaniu nowych funkcji Fortowi III. Jako duży obiekt turystyczny może on ponownie stać się zakładem pracy dla mieszkańców Pomiechówka tak jak to było w latach 90 ubiegłego wieku.

Ogromny, niewykorzystany potencjał według mieszkańców, tkwi w Ośrodku Kultury, który po modernizacji (obecnie posiada tylko jedną salę wielofunkcyjną), byłby ośrodkiem szkoleniowym, miejscem spotkań i rozwoju dla organizacji pozarządowych, czy miejscem rozwoju umiejętności artystycznych mieszkańców.

Koniecznym oddzielenie ciągu pieszego od kołowego na drodze krajowej nr 62 w celu poprawy bezpieczeństwa mieszkańców i sprawnego poruszania się pomiędzy miejscowością a centrum gminy.

Charakterystyka uzupełniająca obiektów i obszarów wybranych 5 sołectw – zagrożenia i potencjały

Identyfikacja obiektów mogących potencjalnie służyć rewitalizacji społecznej mieszkańców OR – określono:

- ośrodki oświaty – jako miejsca społeczno-twórcze, integrujące dzieci z wielu sołectw i ich rodziców, miejsca organizacji ważnych wydarzeń gminnych oraz niezbędnych szkoleń dla mieszkańców;
- obiekty użyteczności publicznej – jako miejsca interakcji społecznej;
- kluby wiejskie i świetlice w sołectwach – jako miejsca społeczno-twórcze, miejsca spotkań i wydarzeń oraz niezbędnych szkoleń dla mieszkańców;
- tereny rekreacyjne – miejsca wypoczynku, aktywności sportowej, ale przede wszystkim służące rozwojowi przedsiębiorczości mieszkańców w obszarze turystyki i rekreacji;
- place w pobliżu obiektów sakralnych – miejsca kulturotwórcze i społeczno-twórcze, miejsca obchodów świąt oraz przyczyniające się do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców.

Ich charakterystyka oraz identyfikacja konkretnych obiektów została ujęta w Tabeli 25.

Analiza stanu technicznego, zagospodarowania terenu, występowania barier przestrzennych, stanu infrastruktury doprowadzającej, stanu oświetlenia, stanu aktualnej aktywności społecznej obiektów i terenów wraz z towarzyszącą infrastrukturą przestrzenną obszaru całej gminy były przedmiotem szczegółowej analizy, która wykazała elementy zagospodarowania wymagające odświeżenia, modernizacji, wymiany lub przekształcenia.

typ obiektu/ obszaru	zidentyfikowane obiekty na terenie OR	ogólny stan obiektu
ośrodki oświaty	Brak	-
obiekty użyteczności publicznej	Gminny Ośrodek Kultury (OR Pomiechówek)	ZŁY (zlecono i przeprowadzono inwentaryzację budynku na tej podstawie stwierdzono, że modernizacji wymaga zarówno obiekt, jak i teren zagospodarowania)
	Biblioteka Publiczna w Pomiechówku (OR Pomiechówek)	DOBRY (obiekt nowy)
	remiza Ochotniczej Straży Pożarnej w Pomiechówku (OR Pomiechówek)	ZŁY (zlecono skosztorysowanie niezbędnych prac w celu doprowadzenia obiektu do stanu używalności - modernizacji wymaga sam budynek oraz teren zagospodarowania)
	filia Biblioteki Publicznej w Kosewie (OR Kosewo)	DOBRY
kluby wiejskie i świetlice	świetlica w Goławicach Drugich (OR Goławice Drugie)	DOBRY
	klub wiejski w Kosewie (OR Kosewo)	DOBRY
	świetlica w Nowym Modlinie (OR Nowy Modlin)	DOBRY
	świetlica w Pomiechowie (OR Pomiechowo)	DOBRY
obszary rekreacyjne*	boiska, plac zabaw na działce gminnej w Kosewie (OR Kosewo)	ZŁY (stan stwierdzono na podstawie wizji lokalnej)
	altana, boisko, plac zabaw w Goławicach Drugich (OR Goławice Drugie)	DOBRY
	boisko, plac zabaw – działka ze świetlicą w Nowym Modlinie (OR Nowy Modlin)	ZŁY (stan stwierdzono na podstawie wizji lokalnej)
	plac zabaw w Pomiechówku (OR Pomiechówek)	ZŁY (stan stwierdzono na podstawie wizji lokalnej)
obiekty sakralne – tereny przyległe	kościół św. Anny w Pomiechowie (OR Pomiechowo) – teren zagospodarowania wokół kościoła	ZŁY (na podstawie danych z parafii - modernizacji wymaga zarówno budynek jak i teren zagospodarowania)

Tabela 25. Identyfikacja obiektów i obszarów stanowiących miejsca mogące służyć rewitalizacji społecznej mieszkańców w Obszarze Rewitalizacji gminy Pomiechówek wraz z określeniem ich ogólnego stanu zagospodarowania. Źródło: opracowanie własne.

Identyfikacja obiektów o szczególnych wartościach przyrodniczych lub kulturowych

Pośród typologii obiektów i obszarów o szczególnych wartościach przyrodniczych lub kulturowych wziętych pod uwagę do włączenia w Obszar Rewitalizacji (m.in. ze względu na dane o tych obszarach i możliwościach ich rozwoju pozyskane w Urzędzie Gminy) znalazły się obiekty forteczne (forty należące do Twierdzy Modlin) oraz fragmenty terenów nadrzecznych (nad Wkrą) oraz jezior oraz ich stan. Obiekty te i obszary leżą w Obszarze Rewitalizacji, a ich zagospodarowanie, nadanie im nowych funkcji przyczyni się do wzrostu atrakcyjności turystycznej miejscowości co z kolei spowoduje powstanie nowych miejsc

pracy w turystyce i rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki. Działania te będą więc miały bezpośredni wpływ na spadek bezrobocia i zahamują ubożenie mieszkańców Obszaru Rewitalizacji.

Syntetyczna charakterystyka oraz identyfikacja konkretnych obiektów/ obszarów została ujęta w Tabeli 26. Stanowiąc tkankę zabytkową w gminie forty zostały objęte dodatkową analizą. Jej wyniki przedstawiono w Tabeli 27. Także wyznaczone do zagospodarowania tereny cenne przyrodniczo ujęto dodatkową analizą, której wyniki przedstawiono w Tabeli 28.

Typ obiektu/ obszaru	Funkcje	zidentyfikowane obiekty na terenie OR
forty*	miejsca o szczególnych walorach kulturowych i przyrodniczych i wewnętrznym potencjale przestrzenno-turystycznym	Fort III w Pomiechówku (OR Pomiechówek) Fort II w Kosewie (OR Kosewo)
jeziora i tereny nadrzeczne*	miejsca o szczególnych walorach przyrodniczych i wewnętrznym potencjale przestrzenno-turystycznym	Stawy w Kosewie (OR Kosewo) Teren nad rzeką Wkrą (OR Pomiechówek) Teren nad rzeką Wkrą (OR Pomiechowo)

Tabela 26. Identyfikacja obiektów i obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych lub kulturowych, ujętych w granicach Obszaru Zdegradowanego, a których rozwój przestrzenny przyczynić się może do rozwoju społeczno-gospodarczego gminy; * wymieniono obiekty wyznaczone do objęcia Programem Rewitalizacji przez Urząd Gminy. Źródło: opracowanie własne.

Nazwa obiektu/ obszaru	fort III	fort II
Lokalizacja	OR Pomiechówek	OR Kosewo
Ogólny stan techniczny zabudowy	zły – do całkowitej rewaloryzacji	zły – do całkowitej rewaloryzacji
Ogólny stan techniczny zagospodarowania terenu	liczne zadrzewienia cenne przyrodniczo – do zachowania Brak zagospodarowania	zagospodarowanie – brak czytelności przestrzennej – do adaptacji
stan aktualnego funkcjonowania obiektu (potrzeba redefiniowania miejsca)	brak funkcjonowania – potrzeba stworzenia funkcji	obiekt częściowo funkcjonujący – potrzeba redefiniowania funkcji

Tabela 27. Stan obiektów fortecznych wyznaczonych do ujęcia w PR. Źródło: opracowanie własne.

Nazwa obiektu/ obszaru	Stawy w Kosewie	Teren nad rzeką Wkrą	Teren nad rzeką Wkrą
Lokalizacja	OR Kosewo	OR Pomiechówek	OR Pomiechowo
ogólny stan zagospodarowania terenu	łąki, nieużytki, teren zalewowy rzeki Wkry – brak zagospodarowania	obszar - od mostu w Pomiechówku do dawnego boiska; obecność plaży kajakowej przy moście - zagospodarowanie do uzupełnienia	obszar od cmentarza w Pomiechowie, łąki terenów zalewowych rzeki Wkry, linia brzegowa wzdłuż ulicy Wiślanej - brak zagospodarowania
stan aktualnego funkcjonowania przestrzeni w odniesieniu do zapotrzebowań lokalnych społeczności	obiekt wykorzystywany do spontanicznego ruchu rekreacyjnego; brak obiektów i wyposażenia zaspokajającego potrzeby rekreacyjne	niekompletność obiektów i wyposażenia zaspokajającego potrzeby rekreacyjne i turystyczne powodujący konieczność rozbudowy infrastruktury	brak obiektów i wyposażenia zaspokajającego potrzeby rekreacyjne

Tabela 28. Stan terenów cennych przyrodniczo wyznaczonych do ujęcia w PR; * Uwaga! obszar znajduje się poza Rezerwatem Przyrody Dolina Wkry oraz poza obszarem Natura 2000 Dolina Wkry. Źródło: opracowanie własne.

Identyfikacja obiektów zamieszkiwania zbiorowego w Obszarze Zdegradowanym do ujęcia w Obszarze Rewitalizacji

Pod względem tkanki mieszkalnej Obszarem Rewitalizacji objęto jedynie osiedla i wspólnoty zamieszkiwania zbiorowego. Na terenie sołectw Goławice Drugie, Kosewo, Nowy Modlin, Pomiechowo, Pomiechówek zostały poddane analizie tereny osiedli zamieszkiwania zbiorowego – dwa osiedla w Nowym Modlinie i budynek komunalny w Kosewie. Osiedla poddano analizie pod względem stanu obiektów i przestrzeni, estetyki przestrzeni wspólnej oraz wyposażenia. Stan badanych osiedli przedstawiono w Tabeli 29.

Nazwa osiedla	Spółdzielnia mieszkaniowa "NOWY MODLIN" w Nowym Modlinie	Tereny wspólnoty mieszkaniowej POM (4 obiekty)	Wielorodzinny budynek komunalny w Kosewie
Lokalizacja	OR Nowy Modlin	OR Nowy Modlin	OR Kosewo
Ogólny stan techniczny zabudowy	stan średni - obiekty do termomodernizacji, wymiany okien	stan średni - do termomodernizacji	zły - do kompleksowej przebudowy lub wyburzenia
Ogólny stan techniczny zagospodarowania terenu	stan zły - do odnowy elementy zagospodarowania (plac zabaw, chodniki, zieleń itd.)	stan zły - do przebudowy, dużo barier przestrzennych, budynków tymczasowych i garaży w złym stanie technicznym	brak zagospodarowania wokół budynku
stan wyposażenia przestrzeni publicznej osiedla	stan zły - wyposażenie do wymiany lub uzupełnienia	stan zły - brak wyposażenia	stan bardzo zły - szczątkowe wyposażenie

Tabela 29. Stan osiedli i budynków zamieszkiwania zbiorowego. Źródło: opracowanie własne.

Osiedle "NOWY MODLIN" w Nowym Modlinie. Źródło: opracowanie własne.

Osiedle wspólnot mieszkaniowych "POM" w Nowym Modlinie. Źródło: opracowanie własne.

Budynek komunalny i stan zagospod. terenu przy budynku komunalnym w Kosewie. Źródło: opracowanie własne.

Identyfikacja obszarów potencjalnie stanowiących teren rozwoju inicjatyw gospodarczych

Na terenie sołectw Urząd Gminy wyznaczył obszary do ich potencjalnego rozwoju w ramach prywatnych inicjatyw gospodarczych. Identyfikacja obiektów została przedstawiona w Tabeli 30.

Typ obiektu/ obszarów	Funkcje	zidentyfikowane obiekty na terenie OR i w obszarach mogących bezpośrednio oddziaływać na OR
obszar potencjału gospodarczego	potencjalna lokalizacja podmiotów gospodarczych	Obiekty na terenie OR: teren dawnej hurtowni książek Wkra (OR Nowy Modlin) ulica Kilińskiego i Kupiecka (OR Pomiechówek)

Tabela 30. Lista obszarów występujących na terenie. Źródło: opracowanie własne.

Dane uzyskane powyższymi metodami zostały uzupełnione informacjami pozyskanymi w ramach prowadzenia partycypacji społecznej (jej wyniki przedstawiono w Załączniku 1 Programu Rewitalizacji). Analizy potwierdziły potrzebę objęcia Obszarem Rewitalizacji wszystkich pięciu sołectw.

Obszar Rewitalizacji (OR) składającego się z 5 podobszarów:

OR.I GOŁAWICE DRUGIE

OR.II KOSEWO

OR.III NOWY MODLIN

OR.IV POMIECHOWO

OR.V POMIECHÓWEK

Tabela 31. Lista podobszarów tworzących Obszar Rewitalizacji (OR). Źródło: opracowanie własne.

Powierzchnia całkowita Gminy wynosi 10225,51 ha. Liczba ludności to 8752 osób. (źródło danych: opracowanie własne na podstawie Urzędu gminy Pomiechówek (dane związane z liczbą mieszkańców – stan na 30.06.2016] oraz Studium). Obszarem rewitalizacji objęto całe tereny sołectw bez włączeń.

Powierzchnia Obszaru Rewitalizacji:

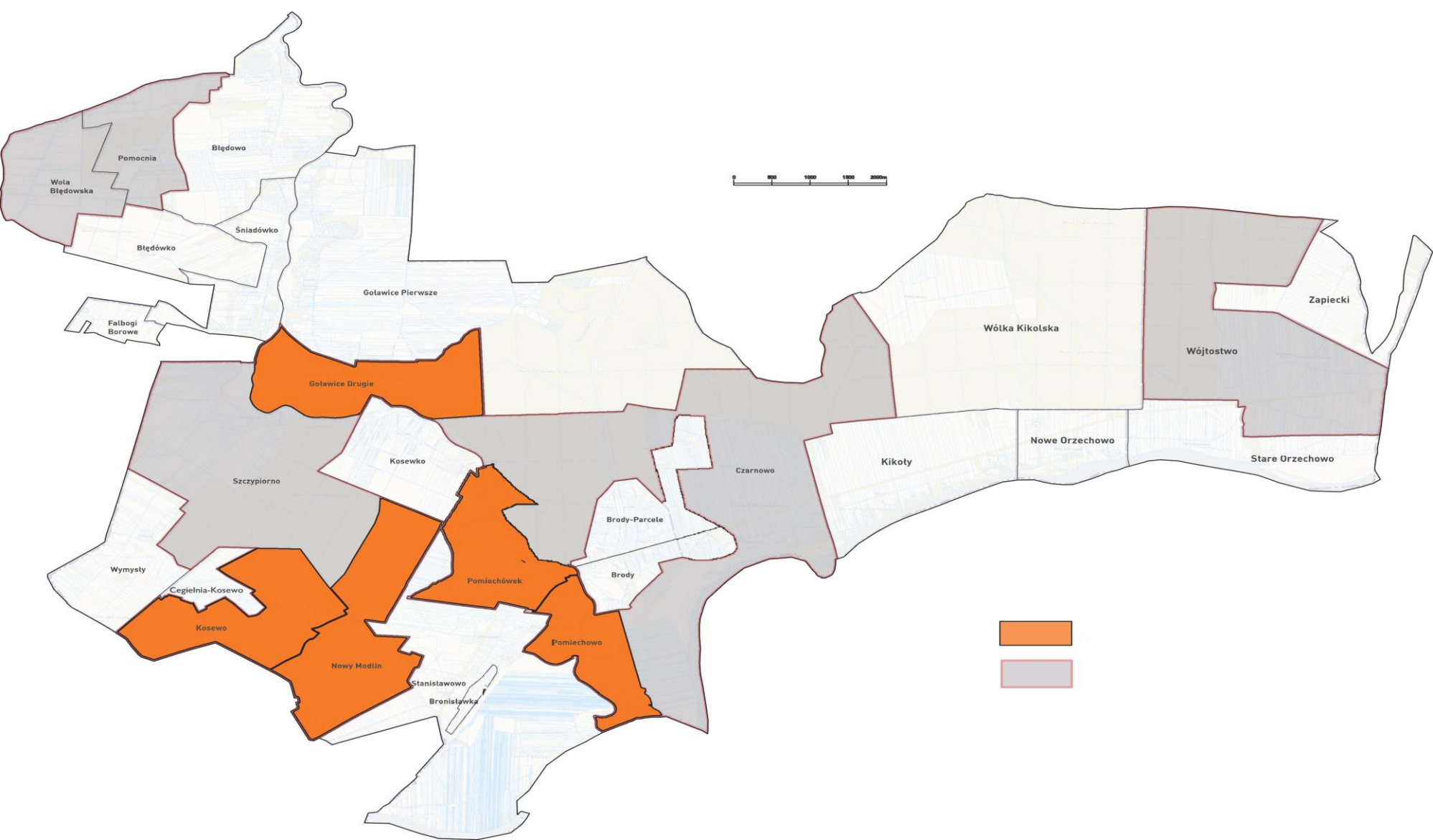
1 370,99 ha = 13,41 % < 20%

Liczba ludności Obszaru Rewitalizacji:

2341 osób = 26,75% < 30%

Poniżej Ilustracja 8. Obszar Rewitalizacji (OR) w gminie Pomiechówek i wyznaczonych w jego ramach podobszarów (OR.I – OR.V oznaczone kolorem pomarańczowym), na tle Obszaru Zdegradowanego (oznaczonego na ciemno – szaro)

Źródło: opracowanie własne

Ilustracja 8: Obszar Rewitalizacji (OR) w gminie Pomiechówek i wyznaczonych w jego ramach podobszarów (OR.I – OR.V oznaczone kolorem pomarańczowym)), na tle Obszaru Zdegradowanego (oznaczonego na ciemno-szaro).

Źródło: opracowanie własne.

4.3. Podsumowanie diagnozy. Wytyczne do programu rewitalizacji

Na podstawie diagnozy zostały zidentyfikowane problemy społeczne przestrzenne i gospodarcze w gminie Pomiechówek. **Wyznaczono Obszar Zdegradowany (OZ)** składający się z 10 podobszarów oraz **Obszar Rewitalizacji (OR)** składający się z 5 podobszarów.

W programie rewitalizacji występuje potrzeba projektowania działań społecznych integrujących społeczność lokalną. W tym celu wyznaczone zostały obszary pełniące funkcję Lokalnych Centrów Integracji Społecznej (LCIS). Stwarzają one potencjał do rozwijania więzi społecznych, mogą stać się miejscami realizacji szkoleń zawodowych, warsztatów, imprez okolicznościowych. Takie miejsca mogą również służyć rozwojowi przedsiębiorczości w turystyce oferując przyjezdnym zróżnicowane formy usług i spędzania czasu. Wzmocnienie rangi tych miejsc i przestrzeni pozwoli na stworzenie silnej sieci, pozwalającej na bardziej równomierną dystrybucję usług społecznych.

W Programie Rewitalizacji gminy Pomiechówek występuje potrzeba zaprojektowania działań edukacyjnych współdziałania społecznego włączającego grupy wykluczone w proces rewitalizacji, edukacji zawodowej i rozwoju personalnego. Miejscami koncentrującymi projekty edukacyjne mogą stać się szkoły, biblioteki, dom kultury, kluby wiejskie i świetlice.

Istotnym zadaniem jest powiązanie Lokalnych Centrów Integracji Społecznej (LCIS) systemem bezpiecznych dróg, dróg rowerowych oraz pieszych. W systemie przestrzeni publicznej sołectw jest potrzeba dostosowania przestrzennego i infrastrukturalnego do realizacji działań społecznych, likwidacji barier przestrzennych i tworzenia stref wprowadzających do lokalnych miejsc dystrybucji usług społecznych w postaci wizualnych i odczuwalnych elementów organizacji przestrzeni publicznej.

Wyznaczone obszary o potencjale organizowania terenów sportu i rekreacji oraz mogące stwarzać miejsca dla turystów należy organizować w zgodzie z krajobrazem naturalnym. W takich miejscach jest potrzeba rozwijania oferty rekreacyjnej i turystycznej. Zwiększenie oferty może doprowadzić do rozwoju gospodarczego związanego z turystyką i rekreacją.

Kluczowymi zadaniami w ramach programu rewitalizacji powinny stać się projekty dotyczące obszarów zamieszkiwania zbiorowego. Na tych obszarach jest potrzeba tworzenia miejsc integracji społecznej w postaci przestrzeni wspólnej, w której mogą odbywać się projekty miękkie przeciwdziałające patologiom społecznym i rozwijające potencjał mieszkańców.

Na terenie gminy Pomiechówek został zidentyfikowany niewykorzystany potencjał obiektów zabytkowych w postaci obiektów fortecznych. Istnienie grup i stowarzyszeń zrzeszających ich miłośników świadczy o potrzebie tworzenia projektów rewaloryzacji tych obiektów. Projekty te mogą aktywować rozwój gospodarczy i poszerzać ofertę turystyczną a przede wszystkim chronić dziedzictwo kulturowe.

Zidentyfikowana została potrzeba integracji podmiotów gospodarczych i generowanie działań mogących aktywizować nowe inicjatywy na obszarach zdegradowanych w tym inwestycje dużych przedsiębiorstw.

PODSUMOWANIE KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

5 Podsumowanie przeprowadzonych konsultacji społecznych

Partycypacja społeczna jest wpisana w Program Rewitalizacji gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023 roku, jako fundament działań na każdym z poszczególnych etapów procesu. Działania mające na celu włączenie Interesariuszy dotyczyły zatem zarówno diagnozowania, jak i programowania dokumentu. Udział społeczności gminy został przewidziany także na etapie wdrażania i monitorowania procesu rewitalizacji.

Informacja o włączaniu Interesariuszy Rewitalizacji, w tym lokalnych społeczności, organizacji i przedsiębiorców, w proces realizacji projektów znajduje się w szczegółowych tabelach projektów w punkcie: Podmioty realizujące.

Holistyczne podejście ma na celu wzrost skuteczności oraz trwałości projektów rewitalizacyjnych jak również większą gotowość i świadomość mieszkańców o współdecydowaniu o obszarach objętych Programem Rewitalizacji. Konsekwentny, otwarty i trwały dialog z wszystkimi grupami interesariuszy opiera się na założeniu, iż opinia środowiska lokalnego jest fundamentalnym elementem tworzenia dokumentu, który będąc narzędziem do projektowania konkretnych zadań, podjętych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji niepożądanych zjawisk prowadzi do podniesienia jakości życia mieszkańców terenów zdegradowanych.

Udział społeczności lokalnej w pracach nad PR

PR gminy Pomiechówek został przygotowany i opracowany z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na jak najwyższym uspołecznieniu prac nad Programem przy merytorycznym wsparciu interesariuszy przez ekspertów moderujących proces konsultacji społecznych oraz przygotowujących ostateczną wersję dokumentu. W przyjętym schemacie działania mieszkańcy byli angażowani nie tylko w celu poznania ich opinii, ale przede wszystkim, aby wspólnie wypracować rozwiązania dla obszarów rewitalizacji. Metodologia prac nad PR obejmowała następujące zagadnienia i etapy:

- 1 **Stworzenie identyfikacji wizualnej** procesu rewitalizacji gminy Pomiechówek oraz partycypacji społecznej
- 2 Inicjacja działań włączających społeczność w proces opracowania PR - **działania warsztatowe**
 - 2.1 Warsztaty plastyczne dla dzieci *Co bym pokazał/a Stasiowi i Nel w Pomiechówku?*
 - 2.2 Warsztaty dla rodzin *W moim Pomiechówku - mapa mentalna gminy*
- 3 **Diagnoza pogłębiona – badania ankietowe, wywiady.** Etap obejmował:
 - 3.1 Ankieta *Rozpoznanie potencjału inicjatyw lokalnych oraz inicjatywy zgłaszane* – Na przestrzeni prac nad etapem diagnozy spłynęło łącznie 18 prezentowanych powyżej ankiet, w których zauważono istnienie 51 inicjatyw lokalnych.
 - 3.2 Wywiady prowadzone z Interesariuszami rewitalizacji w postaci organizacji pozarządowych oraz instytucji – przeprowadzono 14 wywiadów z przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz instytucji – potencjalnymi Liderami Rewitalizacji.
- 4 **Gromadzenie wniosków i fiszek projektowych** do listy przedsięwzięć ujętych w PR – W wyniku ścisłej współpracy z mieszkańcami, osobami związanymi z gminą, organizacjami pozarządowymi i innymi organizacjami na przestrzeni naboru fiszek projektowych i wniosków od 2 do 30 września 2016 roku zgłoszono **150 wniosków/fiszek projektowych**.
- 5 Konsultacje społeczne dokumentu PR gminy Pomiechówek – uwagi.

Całość procesu została szczegółowo opisana i podsumowana w Załączniku 1.

PROGRAM REWITALIZACJI
WIZJA I CELE
PREDSIĘWZIĘCIA I PROJEKTY REWITALIZACJI
HARMONOGRAM, PLAN FINANSOWY
WDRAŻANIE I MONITORING

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

6 Wizja rewitalizacji w gminie Pomiechówek. Cel strategiczny i cele szczegółowe rewitalizacji gminy Pomiechówek

6.1 Wizja rewitalizacji

Zrewitalizowany obszar to obszar aktywnej lokalnej społeczności, rozwoju przedsiębiorczości, równomiernej dystrybucji usług społecznych oraz ograniczonego występowania i zasięgu problemów społecznych.

Wyznaczenie Obszaru Rewitalizacji jest wynikiem pracy w postaci wykonanych badań kameralnych oraz terenowych, przeprowadzonych wywiadów oraz ankiet, warsztatów i konsultacji społecznych. Powstała sieć złożona z pięciu podobszarów powiązanych ze sobą fizycznie lub znaczeniowo składa się z miejsc aktywności społecznej we wsiach, gdzie występują zjawiska kryzysowe.

Zajęcia edukacyjne, szkolenia zawodowe, imprezy kulturalne oraz zajęcia poprawy kultury fizycznej, takie jak rehabilitacje czy zajęcia sportowe, zlokalizowane w różnych miejscach gminy, bezpośrednio na Podobszarach Rewitalizacji (tak zwanych Lokalnych Centrach Integracji Społecznej LCIS) mają zwiększać równomierność dystrybucji usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych oraz przeciwdziałać wykluczeniu dostępności do tych usług.

Stworzona sieć ma wzajemnie wspierać i uzupełniać pomiędzy sobą ofertę usług dla obszarów zdegradowanych. LCIS to również miejsca do dystrybucji lokalnych usług dla przyjezdnych, co ma generować rozwój gospodarczy obszarów zdegradowanych.

Aby realizować powyższe projekty wymagane jest dostosowanie zagospodarowania terenów i obiektów do aktywnego wspierania mieszkańców w realizacji ich projektów oraz dla grup wykluczonych, w tym dla niepełnosprawnych. Miejsca, gdzie aktywnie wspierane są działania lokalnej społeczności wpłyną na zaradność życiową mieszkańców, poszerzając ich kwalifikacje zawodowe, edukując społecznie, co wpłynie na redukcję zjawisk kryzysowych.

W obszarach rewitalizacji ma poprawić się także bezpieczeństwo poprzez realizację projektów infrastrukturalnych polegających na likwidacji bądź redukcji barier przestrzennych oraz poprawie funkcjonalności i dostępności przestrzeni publicznej.

Rozwój obszaru centralnego gminy, jak i peryferyjnie położonych fragmentów - Podobszarów Rewitalizacji - spowoduje zachowanie równowagi i przeciwdziałać będzie centralizacji lokowania inwestycji czy usług. LCIS będą chętnie odwiedzane nie tylko przez lokalną społeczność. Ich rozwój ma również przyczynić się do otwarcia ich funkcjonowania także dla osób przyjezdnych, w tym turystów, co spowoduje nowe inicjatywy gospodarcze związane z turystyką. Obszary dotąd zdegradowane pod względem przestrzennym lub społecznym otrzymają nowe oblicze, na ich teren wprowadzone zostaną nowe funkcje.

6.2 Cele rewitalizacji

Cele strategiczne dokumentu oraz cele szczegółowe zostały skorelowane z celami zawartymi w *Strategii rozwoju gminy Pomiechówek na lata 2016-2020* oraz w projekcie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Pomiechówek na lata 2016-2020*. Mając powyższe na uwadze, cel strategiczny uzyskał następujące brzmienie:

CEL STRATEGICZNY

Poprawa jakości życia mieszkańców Obszaru Zdegradowanego gminy Pomiechówek poprzez niwelację negatywnych zjawisk społecznych, przestrzennych oraz gospodarczych

Założono, że Program Rewitalizacji będzie dokumentem długookresowym obejmującym lata 2016-2020 z perspektywą do roku 2023. Przyjęcie takiego horyzontu czasowego zadań pozwala na dostosowanie dokumentu do wymogów wynikających z perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020.

W dalszym etapie prac wyodrębniono trzy obszary – cele główne, którym przyporządkowane zostały cele szczegółowe:

<u>CELE ZWIĄZANE ZE SFERĄ SPOŁECZNĄ (A)</u>
Cel główny: A. Poprawa warunków życia i rozwoju lokalnej społeczności Działania zaplanowane w ramach tego celu zmierzają do ograniczenia zdiagnozowanych, negatywnych skutków dotyczących sfery społecznej Obszaru Rewitalizowanego tj. przyznanej pomocy społecznej z powodu ubóstwa, bezrobocia czy niepełnosprawności, ograniczenia przestępczości i zjawisk patologicznych oraz zwiększenia aktywności społeczności Obszarów Rewitalizowanych w różnych dziedzinach życia, w tym działalności podmiotów trzeciego sektora.
Cel główny zostanie zrealizowany za pomocą następujących celów szczegółowych.
A1. Minimalizacja zjawisk patologicznych oraz problemów społecznych i podniesienie poziomu kultury społecznej
A2. Wyhamowanie negatywnych tendencji demograficznych
A3. Stworzenie lepszych warunków dla działalności grup i organizacji pozarządowych
A4. Doprowadzenie do bardziej równomiernej dystrybucji usług społecznych
A5. Wzrost wykorzystania potencjału lokalnych tradycji kulturowych oraz potencjału przyrodniczego i turystycznego jako trampoliny do rozwoju przedsiębiorczości
A6. Wzrost bezpieczeństwa publicznego
A7. Zmniejszenie zapotrzebowania na korzystanie z pomocy społecznej

CELE ZWIĄZANE ZE SFERĄ PRZESTRZENNA (B)

Cel główny:

B. Poprawa jakości przestrzeni kluczowych dla odnowy struktury społecznej

Działania i projekty realizowane w ramach tego celu przyczynią się do zagospodarowania przestrzeni publicznych na Obszarach Rewitalizowanych w taki sposób, aby jak najlepiej służyły one społeczności lokalnej na cele, szkoleniowe, edukacyjne zachęcające do nowych aktywności zarówno w sferze społecznej i gospodarczej co potencjalnie doprowadzi do wyjścia tych obszarów z kryzysu.

Cel główny zostanie zrealizowany za pomocą następujących celów szczegółowych:

- B1. Dostosowanie przestrzenne do projektów społecznych oraz poprawa dostępności i bezpieczeństwa gminnych przestrzeni publicznych w Obszarze Rewitalizacji
- B2. Rozwój i modernizacja infrastruktury mieszkaniowej w tym mieszkalnictwa komunalnego Obszarach Rewitalizowanych.
- B3. Eliminacja konfliktów przestrzennych poprawiających bezpieczeństwo i komunikację lokalną w Obszarze Rewitalizacji.
- B4. Wykorzystanie wewnętrznego potencjału przestrzenno-turystycznego obszaru w postaci modernizacji i wprowadzeniu nowych form użytkowania terenów, w tym terenów pofortecznych, leżących w Obszarze Rewitalizacji jako trampolina do rozwoju istniejących i powstania nowych podmiotów gospodarczych.
- B5. Zmniejszenie uciążliwości przestrzenno-środowiskowych związanych z przebiegiem drogi krajowej 62

CELE ZWIĄZANE ZE SFERĄ GOSPODARCZĄ (C)

Cel główny:

C. Rozwój i wzmocnienie potencjału gospodarczego

Działania zaplanowane w tym obszarze wpłyną pozytywnie na rozwiązanie kluczowego problemu na Obszarze Rewitalizacji jakim jest spadek przedsiębiorczości oraz związane z tym bezrobocie i konieczność korzystania z pomocy społecznej. Kompleksowe wsparcie dla istniejących przedsiębiorstw, udostępnienie terenów dla nowych podmiotów, działalność szkoleniowa, diagnoza zapotrzebowania rynku pracodawcy zniwelują niekorzystne zjawiska związane ze sferą gospodarczą na Obszarze Rewitalizowanym.

Cel główny zostanie zrealizowany za pomocą następujących celów szczegółowych:

- C1. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości, w szczególności w zakresie ekonomii społecznej w Obszarze Rewitalizacji
- C2. Integracja przedsiębiorców i wzmocnienie współpracy podmiotów gospodarczych w celu wyprowadzania z kryzysów Obszaru Rewitalizacji.
- C3. Podniesienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców terenów zdegradowanych w celu podniesienia jakości lokalnego rynku pracy
- C4. Poszerzenie oferty inwestycyjnej gminy w Obszarze Rewitalizacji.
- C5. Energooszczędność i niskoemisyjność
- C6. Edukacja zawodowa w celu aktywizacji gospodarczej i tworzenie nowych miejsc pracy

Tabela 30. Projekty do realizacji w poszczególnych podobszarach rewitalizacji przypisane do celów.

Lp	P/D*	MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA/ PODOBSZAR REWITALIZACJI/NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA		ZAKRES PRZEDSIĘWZIĘCIA/PROJEKTU - lista zadań rewitalizacyjnych	CELE GŁÓWNE/ CELE SZCZEGÓŁOWE
PRZEDSIĘWZIĘCIA/PROJEKTY PODSTAWOWE					
1	P	PODOBSZAR REWITALIZACJI GOŁAWICE DRUGIE OR I. Wzmocnienie potencjału i aktywizacja Lokalnego Centrum Integracji Społecznej dla Podobszaru Rewitalizacji OR.I – Goławice Drugie o znaczeniu lokalnym	P.1.1	Dostosowanie budynku Szkoły Podstawowej w Goławicach Pierwszych wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku do realizacji projektów społecznych (remont stołówki, świetlicy i pomieszczenia na bibliotekę)	B/ B1.
			P.1.2	Praktyczne warsztaty zakładania działalności gospodarczej w obszarze turystyki, gastronomii oraz produktu lokalnego.	C/ C3.C6.
			P.1.3	Powołanie klubu sportowego przy szkole podstawowej w Goławicach Pierwszych jako podmiotu trzeciego sektora	A./ A1. A2.
			P.1.4	Organizacja, na terenie szkoły podstawowej w Goławicach Pierwszych, filii biblioteki publicznej w Pomiechówku w celu podniesienia kompetencji mieszkańców OR I.	A/ A1. A2. A.4
			P.1.5.	Zorganizowanie na terenie szkoły podstawowej w Goławicach Pierwszych wydarzeń z zakresu edukacji społecznej, ekonomicznej i historycznej związanej z gminą Pomiechówek, w tym warsztatów "Moja mała ojczyzna - Lokalny Patriot"	A./ A1.A5.
			P.1.6	Zorganizowanie, na terenie szkoły podstawowej w Goławicach Pierwszych, serii zajęć językowych dla mieszkańców gminy, w tym "Wieża Babel, konwersacje w różnych językach dla dzieci i dorosłych"	C./ C3
			P.1.7	Organizacja, na terenie szkoły podstawowej w Goławicach Pierwszych, serii działań edukacyjno-treningowych - nowa aktywność turystyczno-sportowa - szkoła w Goławicach Pierwszych.	A/ A1. A4.
			P.1.8	Organizacja na terenie szkoły podstawowej w Goławicach Pierwszych serii warsztatów ogólnorozwojowych dla dzieci, w tym warsztatów "Dźwięk i muzyka na językach"	A/ A1 A4
2	P	PODOBSZAR REWITALIZACJI KOSEWO OR.II Wzmocnienie potencjału i aktywizacja Lokalnego Centrum Integracji Społecznej w OR.II – Kosewo o znaczeniu lokalnym	P.2.1	Budowa Budynku Komunalnego w Kosewie wraz z zagospodarowaniem otoczenia.	B/ B2
			P.2.2	Organizacja zajęć tanecznych i sportowych (fitness) dla dzieci, młodzieży i dorosłych w świetlicy w Kosewie, w tym "Fitness dla kobiet"	A/ A1.A2.A4
			P.2.3	Organizacja serii warsztatów edukacyjno-wychowawczych dla rodziców i wychowawców, w tym warsztatów "Szkoła dla rodziców i wychowawców wg Joanny Sakowskiej"	A/ A1.A2.A4
			P.2.4	Stworzenie serii zajęć językowych dla mieszkańców gminy, w tym "Wieża Babel, konwersacje w różnych językach dla dzieci i dorosłych" w Kosewie	C/. C3
			P.2.5	Organizacja sesji wykładowo-warsztatowych psychospołecznych dla rodziców i dzieci, w tym programu "Zapobieganie agresji wśród dzieci i młodzieży" – świetlica w Kosewie	A/ A1. A6
			P.2.6	Zagospodarowanie stawu i terenu wokół stawu w Kosewie i przystosowanie ich do pełnienia funkcji turystycznych w celu pobudzenia rozwoju działalności gospodarczej.	B/. B4

3	P	PODOBSZAR REWITALIZACJI NOWY MODLIN OR III Wzmocnienie potencjału i aktywizacja Lokalnego Centrum Integracji Społecznej w OR.III – Nowy Modlin o znaczeniu lokalnym	P.3.1	Wzmocnienie potencjału i aktywizacja LCIS poprzez doposażenie świetlicy wiejskiej w Nowym Modlinie oraz organizację zajęć usprawniających dla osób niepełnosprawnych pozostających bez pracy.	A.B/ A4. A7. B1.
			P.3.2	Organizacja kursów obsługi komputera dla dorosłych w świetlicy w Nowym Modlinie	C/ C3. C6.
			P.3.3	Organizacja warsztatów rękodzielniczych dla dzieci i młodzieży i dorosłych w świetlicy w Nowym Modlinie	C/ C3.C6
			P.3.4	Organizacja zajęć ogólnorozwojowych, zabaw i gier dla dzieci i młodzieży w świetlicy w Nowym Modlinie	A/ A1. A2.A4
			P.3.5	Termomodernizacja bloków, izolacja dachów, wymiana okien na osiedlu „Nowy Modlin” i „POM”	B.C/ B2. C5
			P.3.6	Dostosowanie terenu osiedla „Nowy Modlin” i osiedla „POM” do projektów społecznych, w tym zagospodarowanie zielenią i małą architekturą oraz wyposażeniem.	B/ B1
			P.3.7	Utworzenie klubu seniora w świetlicy na terenie osiedla Nowy Modlin	A/ A1. A2. A4
			P.3.8	Stworzenie świetlicy dla dzieci o charakterze placówki wychowawczo – opiekuńczej	A/ A1.A4
4	p	PODOBSZAR REWITALIZACJI NOWY MODLIN OR.III Przygotowanie terenów inwestycyjnych w Nowym Modlinie w celu nadania im nowych funkcji społecznych i gospodarczych	P.4.1	Przygotowanie terenów inwestycyjnych w Nowym Modlinie w celu nadania im nowych funkcji społecznych i gospodarczych	C/ C4
			P.4.2	Przeprowadzenie diagnozy zapotrzebowania przedsiębiorców na pracowników z określonymi umiejętnościami i kwalifikacjami.	A.C/ A7.C2
			P.4.3	Stworzenie platformy spotkań, integracji i wymiany dla lokalnych przedsiębiorców działających na terenie gminy Pomiechówek by aktywnie wspierać rozwój inicjatyw gospodarczych na obszarach zdegradowanych.	C/ C2
			P.4.4	Przeprowadzenie serii warsztatów praktycznych i szkoleń z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej – świetlica w Nowym Modlinie.	C/ C1. C3.C6
5	P	PODOBSZAR REWITALIZACJI POMIECHOWO OR.IV Wzmocnienie potencjału i aktywizacja Lokalnego Centrum Integracji Społecznej w OR.IV – Pomiechowo o znaczeniu lokalnym	P5.1	Zagospodarowanie terenu przed Kościołem św. Anny w Pomiechowie wraz z remontem świetlicy wiejskiej, jako przestrzeni publicznej miejsca realizacji projektów społecznych i inicjatyw gospodarczych.	A.B/ A5.B1.B4.
			P5.2	Zagospodarowanie terenu przy ulicy Mazowieckiej wraz z zabezpieczeniem powodziowym pobliskich zabudowań jako przestrzeni do rozwoju nowych form działalności gospodarczej.	A.B/ A5.B1. B4.
			P.5.3	Cykl imprez inscenizacyjnych i promujących lokalne produkty ze szczególnym uwzględnieniem tworzenia lokalnej oferty kulinarnej - plac przed kościołem św. Anny	A/ A1. A5
			P.5.4	Cykl szkoleń przybliżających aspekty wpisania produktu lokalnego na listę produktów regionalnych, promocję produktu - świetlica wiejska przy kościele św. Anny	C/ C3.C6
			P.5.5	Praktyczne warsztaty zakładania działalności gospodarczej w obszarze turystyki, gastronomii oraz produktu lokalnego.	C/ C3.C6.

6	P	PODOBSZAR REWITALIZACJI POMIECHÓWEK OR.V Wzmocnienie potencjału i aktywizacja Lokalnego Centrum Integracji Społecznej w OR.V – Pomiechówek o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym	P.6.1	Modernizacja i rozbudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury, w tym na potrzeby kina, teatru, sali muzyczno-widowiskowej wraz z zagospodarowaniem terenu	B/ B1.
			P.6.2	Budowa kładki pieszo-rowerowej lub stworzenie barierek oddzielającej ruch kołowy od ruchu pieszych na moście między Pomiechówkiem a Brodami/ Brodami-Parcela na DK62	B/ B3.B5
			P.6.3	Modernizacja zagospodarowania DK62 i gminnych w celu poprawy bezpieczeństwa i dostosowania do ruchu rowerowego w Pomiechówku	B/ B3.B5.
			P.6.4	Udostępnianie przestrzeni Gminnego Ośrodka Kultury na działania kulturalne (mieszkańcom, ngo'som itd.) - w tym włączenie grup wykluczonych	A/ A3. A4.
			P.6.5	Organizacja spotkań Klubu Mam Pomponik, warsztaty dla rodziców w ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury jako pomoc we włączeniu się na rynek pracy.	A/ A1.A3.A4.A7
			P.6.6	Organizacja spotkań koordynujących dla organizacji pozarządowych w ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury w celu pokazania dobrych praktyk i zachęty do tworzenia podmiotów trzeciego sektora	A/ A3
			P.6.7	Dokończenie remontu remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Pomiechówku przy ul. Kilińskiego wraz z wyposażeniem w celu umożliwienia rozwoju podmiotowi trzeciego sektora jakim jest OSP Pomiechówek oraz reaktywacji orkiestry strażackiej.	B/ B1
			P.6.8	Rewitalizacja fortu III w Pomiechówku wraz z zagospodarowaniem terenu wokół fortu na funkcje muzealne oraz miejsce rozwijania działalności gospodarczej oraz podmiotów trzeciego sektora.	B/ B1.B4.
PRZEDSIĘWZIĘCIA/PROJEKTY DODATKOWE (UZUPEŁNIAJĄCE)					
7	D	Wzmocnienie potencjału i aktywizacja centralnej przestrzeni gminnej wsparcia społecznego i dystrybucji usług dla Podobszarów Rewitalizacji	D.7.1	Instalacja i uruchomienie kręgielni oraz sali zabaw dla dzieci przy Centrum Integracji Społecznej w Pomiechówku jako miejsce staży i praktyk dla osób niepełnosprawnych.	B/ B1
			D.7.2	Zaadaptowanie pomieszczenia na dworcu PKP na cele społeczno-kulturalne i promocję działań na Obszarach Rewitalizacji. Przebudowa ulicy Mostowej (przy dworcu PKP) w Pomiechówku wraz z budową parkingów	B/ B1
			D.7.3	Adaptacja/zakup gminnych środków komunikacji do potrzeb osób niepełnosprawnych i w celu przeciwdziałania wykluczenia dostępności mieszkańców z Obszaru Zdegradowanego do usług społecznych	B/ B3
			D.7.4	Organizacja spotkań integracyjnych dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi	A/ A1.A4.A7
			D.7.5	Rehabilitacja dzieci z dysfunkcjami z obszarów zdegradowanych	A/ A1.A4.A7
			D.7.6	Integracja społeczna - organizacja warsztatów integracyjnych dla dzieci chorych i zdrowych	A/ A1.A4.A7.
			D.7.7	Organizacja serii spotkań, wykładów i warsztatów dla rodziców i dzieci niepełnosprawnych - "Jak żyć we współczesnym świecie?"	A/ A1.A4.A7
			D.7.8	Budowa sali sportowej przy Szkole Podstawowej w Goławicach Pierwszych jako miejsce rozwijania działalności podmiotów trzeciego sektora, w tym nowoutworzonego klubu sportowego	A.B/ A3. B1.
			D.7.9	Organizacja koła miłośników fotografii na wzór DKF, warsztaty dla amatorów, warsztaty fotografii analogowej (ciemnia fotograficzna) w ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury	A/ A1. A4.
			D.7.10	Organizacja zajęć rysunku z natury, w tym plenerów malarskich w ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury	A/ A1. A4.

			D.7.11	Organizacja serii warsztatów edukacyjno-wychowawczych dla rodziców i wychowawców, w tym warsztatów "Szkoła dla rodziców i wychowawców wg Joanny Sakowskiej"	A/ A1.A2.A4
			D.7.12	Reaktywacja orkiestry strażackiej przy OSP Pomiechówek	A/ A1.A3

*

Charakter przedsięwzięcia/projektu:
 - Podstawowe (P)
 - Dodatkowe (uzupełniające) (D)

ZADANIA O CHARAKTERZE INWESTYCYJNYM
 (INFRASTRUKTURALNYM-TWARDYM)

ZADANIA O CHARAKTERZE SPOŁECZNYM
 (MIĘKKIM)

Fundusze Europejskie
 Pomoc Techniczna

Unia Europejska
 Fundusz Spójności

7 Identyfikacja przedsięwzięć do realizacji w Programie Rewitalizacji gminy Pomiechówek

7.1 Przedsięwzięcia podstawowe i uzupełniające w Programie Rewitalizacji gminy Pomiechówek. Charakter przedsięwzięć (szczegółowa charakterystyka)

Analiza całości obszaru wprowadzonego w proces rewitalizacji, w tym analizy wskaźnikowe społeczne, gospodarcze, przestrzenne, analizy terenowe oraz badania przeprowadzone w ramach partycypacji społecznej pozwoliły na wyłonienie zestawu PRZEDSIĘWZIĘĆ i PROJEKTÓW do realizacji w ramach poszczególnych Podobszarów Rewitalizacji.:

Przedsięwzięcia i projekty w PR gminy Pomiechówek składają się z zadań o charakterze infrastrukturalnym (inwestycyjnym) lub społecznym (miękkim). Złożoność PR gminy Pomiechówek oraz wzajemne powiązanie występujące pomiędzy przedsięwzięciami/ projektami warunkuje osiągnięcie kompleksowości interwencji zmierzającej do osiągnięcia multiplikacji pozytywnego oddziaływania działań na OR.

Dla każdego z przedsięwzięć podstawowych (P) oraz dodatkowych (D) określone zostały szczegółowe zapisy dotyczące lokalizacji ich realizacji, podmiotów realizujących, zakresu realizowanych w ich ramach zadań, prognozowanych rezultatów, szacunkowej wartości oraz możliwych źródeł finansowania, a także sposobu oceny ich realizacji. Ustalenia te – w odniesieniu do każdego z przedsięwzięć (zarówno podstawowego, jak i dodatkowego) – przedstawione zostały w poniższych kartach przedsięwzięć. Przedsięwzięcia dodatkowe nie mają charakteru obligatoryjnego, jednak ich realizacja będzie wspomagać wyprowadzenie obszarów zdegradowanych z kryzysów natury społecznej, przestrzennej lub gospodarczej.

Dla przypomnienia przedstawia się numerację podobszarów rewitalizacji (OR): OR.I Goławice Drugie, OR.II Kosewo, OR.III Nowy Modlin, OR.IV Pomiechowo, OR.V Pomiechówek, wykorzystanych w tabelach.

OR.I. PODOBSZAR REWITALIZACJI GOŁAWICE DRUGIE	
Nazwa przedsięwzięcia	Wzmocnienie potencjału i aktywizacja Lokalnego Centrum Integracji Społecznej dla Podobszaru Rewitalizacji OR.I – Goławice Drugie o znaczeniu lokalnym
Numeracja	P.1
Zakres realizowanych zadań	P.1.1. Dostosowanie budynku Szkoły Podstawowej w Goławicach Pierwszych wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku do realizacji projektów społecznych (remont stołówki, świetlicy i pomieszczenia na bibliotekę) P.1.2. Praktyczne warsztaty zakładania działalności gospodarczej w obszarze turystyki, gastronomii oraz produktu lokalnego. P.1.3. Powołanie klubu sportowego w Goławicach Pierwszych jako podmiotu trzeciego sektora P.1.4. Organizacja na terenie szkoły podstawowej w Goławicach Pierwszych, filii biblioteki publicznej w Pomiechówku w celu podniesienia kompetencji mieszkańców OR. P.1.5. Zorganizowanie na terenie szkoły podstawowej w Goławicach Pierwszych, wydarzeń z zakresu edukacji społecznej, ekonomicznej i historycznej związanej z gminą Pomiechówek, w tym warsztatów "Moja mała ojczyzna – Lokalny Patriot". P.1.6. Zorganizowanie na terenie szkoły podstawowej w Goławicach Pierwszych, serii zajęć językowych dla mieszkańców gminy, w tym "Wieża Babel, konwersacje w różnych językach dla dzieci i dorosłych" P.1.7. Organizacja na terenie szkoły podstawowej w Goławicach Pierwszych, serii działań edukacyjno-treningowych – nowa aktywność turystyczno-sportowa . P.1.8. Organizacja na terenie szkoły podstawowej w Goławicach Pierwszych, serii warsztatów ogólnorozwojowych dla dzieci, w tym warsztatów "Dźwięk i muzyka na językach" .

Podmioty realizujące	jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie Miłośników Tradycji i Kultury BORYNA, Fundacja Wzajemnie Pomocni, Stowarzyszenie Przyjaciół wsi Wymysły "Babiniec", Stowarzyszenie Rodzina w Drodze, społeczność lokalna
Krótką charakterystyka	Ośrodek oświaty w postaci Szkoły Publicznej im. Janusza Kusocińskiego w Goławicach Pierwszych, zlokalizowany poza Obszarem Rewitalizacji, jest miejscem wskazanym przez mieszkańców Goławic Drugich, służącym ich rewitalizacji społecznej. Jest to jedyne miejsce w okolicy, na prowadzenie działalności edukacyjnej dla mieszkańców, Brak stołówki uniemożliwia pomoc dzieciom w zakresie dożywiania a według wskaźników społecznych na tym terenie wskaźniki liczby zasiłków przyznanych na dożywianie są znacznie wyższe niż w pozostałej części gminy. Stołówka po uruchomieniu będzie miejscem wydawania dodatkowych posiłków dla dzieci z Goławic Drugich. Remont świetlicy umożliwi prowadzenie działalności szkoleniowej dla mieszkańców z terenu Goławic Drugich. Po modernizacji szkoła podstawowa, jako LCIS, będzie oddziaływał na sąsiadujące społeczności lokalne poprzez kierowanie do nich działań społecznych, edukacyjnych, kulturalnych oraz sportowych wpływających na poprawę perspektyw życiowych mieszkańców. Obszar wokół szkoły będzie służył integracji społeczności lokalnej i jest niezbędny w procesie rewitalizacji. Ważne jest aby projekty były realizowane blisko miejsca zamieszkania mieszkańców OR, słabe skomunikowanie sołectwa z resztą gminy może uniemożliwić mieszkańcom uczestnictwo w projektach i być poważną barierą wychodzenia z kryzysu. Projekty szkoleniowe skierowane do mieszkańców Goławic Drugich a także organizacja filii biblioteki publicznej, przyczynią się do wzrostu kompetencji kluczowych u dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, co ułatwi im z kolei start w dorosłe życie w tym znalezienie pracy a ostatecznie wyjście z ubóstwa. Niezwykle ważne jest kompleksowe podejście do rozwoju dzieci w wieku szkolnym. Budowa sali sportowej, powołanie klubu sportowego jako jednostki trzeciego sektora, przyczynią się do równomiernego rozwoju dzieci i młodzieży i wyrównania szans podczas dalszych etapów edukacji. Remont stołówki umożliwi wydawanie posiłków dla dzieci z Goławic Drugich w trakcie zajęć dodatkowych. Powołanie klubu sportowego jako organizacji trzeciego sektora będzie swoistym inkubatorem dla projektów społecznych oraz motorem do aktywizacji osób bezrobotnych. Inicjatywę założenia organizacji podjęli rodzice dzieci w wieku szkolnym z terenu Goławic Drugich, są wśród nich osoby bezrobotne i pobierające zasiłki. Istotnym jest to, że rozumieją oni, że bieda jest dziedziczna i widzą potrzebę kształcenia i rozwoju swoich dzieci tak aby nie były one kolejnym pokoleniem pobierającym zasiłki z pomocy społecznej. Osoby dorosłe z Goławic Drugich działając w stowarzyszeniu, będą uczyły się zarządzania tego typu podmiotem, pozyskiwania środków, rozliczania finansów stowarzyszenia, co zwiększy ich umiejętności praktyczne, przyczyni się do wyjścia z marazmu a w przyszłości może doprowadzić do podjęcia pracy. Wsparcie merytoryczne osoby angażujące się w stowarzyszenie otrzymają od urzędu gminy Pomiechówek. Poza obszarem rewitalizacji – realizacja celów założonych w przedsięwzięciu P.1. jest niezbędna do realizacji celów rewitalizacji w Podobszarze Rewitalizacji OR.I – Goławice Drugie.
Prognozowane rezultaty*	Główne: A. Poprawa warunków życia i rozwoju lokalnej społeczności. B. Poprawa jakości przestrzeni kluczowych dla odnowy struktury społecznej C. Rozwój i wzmocnienie potencjału gospodarczego Szczegółowe: - A1. Minimalizacja zjawisk patologicznych oraz problemów społecznych i podniesienie poziomu kultury społecznej - A2. Wyhamowanie negatywnych tendencji demograficznych. - A3. Stworzenie lepszych warunków dla działalności grup i organizacji pozarządowych. - A4. Doprowadzenie do bardziej równomiernej dystrybucji usług społecznych. - A5. Wzrost wykorzystania potencjału lokalnych tradycji kulturowych oraz potencjału przyrodniczego i turystycznego jako trampoliny do rozwoju przedsiębiorczości - B1. Dostosowanie przestrzenne do projektów społecznych oraz poprawa dostępności i bezpieczeństwa gminnych przestrzeni publicznych w Obszarze Rewitalizacji. - C3. Podniesienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców terenów zdegradowanych w celu podniesienia jakości lokalnego rynku pracy

OR.II. PODOBSZAR REWITALIZACJI KOSEWO	
Nazwa przedsięwzięcia	Wzmocnienie potencjału i aktywizacja Lokalnego Centrum Integracji Społecznej w OR.II – Kosewo o znaczeniu lokalnym
Numeracja	P.2
Zakres realizowanych zadań	P.2.1 – Budowa Budynku Komunalnego w Kosewie wraz z zagospodarowaniem otoczenia. P.2.2 – Organizacja zajęć tanecznych i sportowych (fitness) dla dzieci, młodzieży i dorosłych w świetlicy w Kosewie, w tym "Fitness dla kobiet" P.2.3 – Organizacja serii warsztatów edukacyjno-wychowawczych dla rodziców i wychowawców, w tym warsztatów "Szkoła dla rodziców i wychowawców wg Joanny Sakowskiej" P.2.4 – Stworzenie serii zajęć językowych dla mieszkańców gminy, w tym "Wieża Babel, konwersacje w różnych językach dla dzieci i dorosłych" w Kosewie P.2.5 – Organizacja sesji wykładowo-warsztatowych psychospołecznych dla rodziców i dzieci, w tym programu "Zapobieganie agresji wśród dzieci i młodzieży" – świetlica w Kosewie P.2.6 – Zagospodarowanie stawu i terenu wokół stawu w Kosewie i przystosowanie ich do pełnienia funkcji turystycznych w celu pobudzenia rozwoju działalności gospodarczej.
Podmioty realizujące	jednostki samorządu terytorialnego, filia Biblioteki Publicznej w Kosewie, społeczność lokalna, organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie Rodzina w Drodze, organizacje pozarządowe: BORYNA Stowarzyszenie Miłośników Tradycji i Kultury organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie Rodzina w Drodze, Kreatywna Dolina Wkry
Krótką charakterystyka	Przedsięwzięcie polega na zaktywizowaniu społeczności lokalnej i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu OR.II – Kosewo w oparciu o rozwój i aktywizację Lokalnego Centrum Integracji Społecznej, na które składać się będą świetlica wiejska wraz z istniejącą filią biblioteki publicznej oraz pomieszczeniami Towarzystwa Przyjaciół Dzieci. Warsztaty i szkolenia będą odbywać się w świetlicy wiejskiej lub bibliotece publicznej, która po remoncie została wyposażona w salę z komputerami i dostępem do Internetu. Sąsiadujący z LCIS stary budynek komunalny, pozbawiony podstawowych mediów i nie nadający się praktycznie do remontu, zostanie zastąpiony nowym obiektem, a teren wokół zostanie zagospodarowany i uporządkowany. Jako, że notowane były przypadki, że osoby zamieszkujące budynek komunalny, dokonywały aktów wandalizmu w pobliskim budynku gminnym przeznaczonym na świetlicę wiejską, bibliotekę i TPD, planuje się zaangażowanie mieszkańców budynku komunalnego w prace przy budowie nowego obiektu dla nich przeznaczonego. Gmina zamierza włączyć mieszkańców zarówno w planowanie ich nowego miejsca zamieszkania jak i otoczenia. Jeżeli będzie to możliwe mieszkańcy zostaną zaangażowani w prace wykończeniowe i porządkowe. Doświadczenia gminy podczas budowy innych obiektów w sołectwach wskazują, że mieszkańcy zaangażowani w proces inwestycyjny dbają i pilnują obiektów powstałych w ich otoczeniu. Działania te będą miały pozytywny wpływ na włączenie społeczne osób korzystających z lokali komunalnych oraz ograniczenie zachowań patologicznych a dalszej perspektywie spadek przestępczości. Zagospodarowanie stawu i terenu wokół stawu i nadanie im funkcji turystycznych doprowadzi do zwiększenia możliwości rozwoju przedsiębiorczości w sferze turystyki. Kosewo może stać się w przyszłości zapleczem rekreacyjno – noclegowym dla turystów odwiedzających pobliską Twierdzę Modlin. Przewiduje się, że wykorzystanie stawu na cele turystyczne w Kosewie przyczyni się do aktywizacji mieszkańców sołectwa i zaowocuje powstaniem nowych podmiotów gospodarczych a tym samym aktywizacji osób bezrobotnych, które w poprzednich latach podnosiły swoje kompetencje zawodowe w Centrum Kształcenia na Odległość na Wsiach w Kosewie. Przedsięwzięcie jest realizowane w całości na terenie Obszaru Rewitalizacji.
Prognozowane rezultaty*	Główne: A. Poprawa warunków życia i rozwoju lokalnej społeczności. B. Poprawa jakości przestrzeni kluczowych dla odnowy struktury społecznej C. Rozwój i wzmocnienie potencjału gospodarczego Szczegółowe: A1. Minimalizacja zjawisk patologicznych oraz problemów społecznych i podniesienie poziomu kultury społecznej A2. Wyhamowanie negatywnych tendencji demograficznych. A4. Doprowadzenie do bardziej równomiernej dystrybucji usług społecznych. A6. Wzrost bezpieczeństwa publicznego. B2. Rozwój i modernizacja infrastruktury mieszkaniowej w tym mieszkalnictwa komunalnego na Obszarach Rewitalizowanych. B4. Wykorzystanie wewnętrznego potencjału przestrzenno – turystycznego obszaru w postaci modernizacji i wprowadzeniu nowych form użytkowania terenów, w tym terenów pofortecznych, leżących w Obszarze Rewitalizacji jako trampolina do rozwoju istniejących i powstania nowych podmiotów gospodarczych C3. Podniesienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców terenów zdegradowanych w celu podniesienia jakości lokalnego rynku pracy

OR.III PODOBSZAR REWITALIZACJI NOWY MODLIN	
Nazwa przedsięwzięcia	Wzmocnienie potencjału i aktywizacja Lokalnego Centrum Integracji Społecznej w OR.III – Nowy Modlin o znaczeniu lokalnym
Numeracja	P.3
Zakres realizowanych zadań	P.3.1 – Wzmocnienie potencjału i aktywizacja LCIS poprzez doposażenie świetlicy wiejskiej w Nowym Modlinie oraz organizację zajęć usprawniających dla osób niepełnosprawnych pozostających bez pracy. P.3.2 – Organizacja kursów obsługi komputera dla dorosłych w świetlicy w Nowym Modlinie P.3.3 – Organizacja warsztatów rękodzielniczych dla dzieci, młodzieży i dorosłych w świetlicy w Nowym Modlinie P.3.4 – Organizacja zajęć ogólnorozwojowych, zabaw i gier dla dzieci i młodzieży w świetlicy w Nowym Modlinie P.3.5 – Termomodernizacja bloków, izolacja dachów, wymiana okien na osiedlu „Nowy Modlin” i osiedlu „POM” P.3.6 – Dostosowanie terenu osiedla „Nowy Modlin” i osiedla „POM” do projektów społecznych, w tym zagospodarowanie zieleni i małą architekturą oraz wyposażeniem P.3.7 – Utworzenie klubu seniora w świetlicy na terenie osiedla w Nowym Modlinie P.3.8 – Stworzenie świetlicy dla dzieci o charakterze placówki wychowawczo-opiekuńczej przy osiedlu w Nowym Modlinie
Podmioty realizujące	jednostki samorządu terytorialnego, społeczność lokalna, organizacje pozarządowe - Stowarzyszenie Miłośników Tradycji i Kultury, lokalni przedsiębiorcy, Spółdzielnia mieszkaniowa „Nowy Modlin”
Krótką charakterystyka	Przedsięwzięcie polega na aktywizowaniu społeczności lokalnej OR.III – Nowy Modlin w oparciu o rozwój i aktywizację społeczno – gospodarczą Lokalnego Centrum Integracji Społecznej, poprzez doposażenie świetlicy oraz modernizacji przestrzeni społecznej wokół świetlicy gdzie zaplanowano działania integrujące społeczność. Zadania realizowane przez organizacje pozarządowe na terenie OR.III doprowadzą do bardziej równomiernej dystrybucji usług społecznych. Działania obejmują swoim zasięgiem zarówno dorosłych jak i dzieci, przeciwdziałając wykluczeniu społecznemu. Wyposażenie świetlicy w sprzęt audiowizualny umożliwi prowadzenie szkoleń nie tylko przez firmy szkoleniowe ale przez tych mieszkańców miejscowości, którzy są chętni podzielić się swoją wiedzą z zakresu przedsiębiorczości oraz pokazać przykłady dobrych praktyk w zakładaniu działalności. Z kolei zajęcia usprawniające dla osób dorosłych pozostających bez pracy, których liczba jest znacznie wyższa niż w innych sołectwach, doprowadzi do polepszenia ich stanu zdrowia, sprawności oraz kondycji co zwiększy możliwości tych osób do podjęcia pracy oraz przyczyni się do wyrównania szans na rynku pracy. Osiedle zostało poddane kompleksowemu działaniu rewitalizacyjnemu obejmującemu zarówno sferę infrastrukturalną (termomodernizacja budynków), przestrzenną (modernizacji przestrzeni wokół bloków i tworzeniu nowej jakości i funkcji) oraz społecznej poprzez m.in, stworzenie świetlicy dla dzieci czy klubu seniora w celu wyhamowanie negatywnych zjawisk społecznych oraz podniesienia poziomu kultury społecznej. Istotnym w procesie rewitalizacji jest fakt próby stworzenia placówki dla dzieci o charakterze opiekuńczo wychowawczym. Dzieci z Nowego Modlina uczęszczają przez długi czas do szkół poza gminą, gdzie poziom nauczania był niższy. W momencie, kiedy gmina przejęła nauczanie wszystkich dzieci z terenu gmin, we własnych placówkach oświatowych, powstał problem wyrównania poziomu nauczania. Placówka typu TPD w Nowym Modlinie przejęła by funkcje wychowawczo - opiekuńcze dzieci po zajęciach szkolnych. Praca z dziećmi, pomoc w odrabianiu lekcji, wsparcie pedagogiczne – psychologiczne, będzie miało pozytywny wpływ na wyrównanie szans wśród tych dzieci oraz odciążą rodziców, którzy będą mieli większe możliwości podjęcia pracy. Pośrednio działania opiekuńczo wychowawcze wpłyną na obniżenie wskaźnika przestępczości, który na tym terenie jest dość wysoki, gdyż dzieci i młodzież będą miały zagospodarowany czas wolny po szkole. Przedsięwzięcie jest realizowane w całości na terenie Obszaru Rewitalizacji
Prognozowane rezultaty*	Główne: A. Poprawa warunków życia i rozwoju lokalnej społeczności. B. Poprawa jakości przestrzeni kluczowych dla odnowy struktury społecznej C. Rozwój i wzmocnienie potencjału gospodarczego Szczegółowe: A1. Minimalizacja zjawisk patologicznych oraz problemów społecznych i podniesienie poziomu kultury społecznej A2. Wyhamowanie negatywnych tendencji demograficznych. A4. Doprowadzenie do bardziej równomiernej dystrybucji usług społecznych A7. Wzrost bezpieczeństwa publicznego. A7. Zmniejszenie zapotrzebowania na korzystanie z pomocy społecznej. B1. Dostosowanie przestrzenne do projektów społecznych oraz poprawa dostępności i bezpieczeństwa gminnych przestrzeni publicznych w Obszarze Rewitalizacji.

	C3. Podniesienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców terenów zdegradowanych w celu podniesienia jakości lokalnego rynku pracy C6. Edukacja zawodowa w celu aktywizacji gospodarczej i tworzenie nowych miejsc pracy. A1. Minimalizacja zjawisk patologicznych oraz problemów społecznych i podniesienie poziomu kultury społecznej A2. Wyhamowanie negatywnych tendencji demograficznych. A4. Doprowadzenie do bardziej równomiernej dystrybucji usług społecznych A7. Wzrost bezpieczeństwa publicznego. B1. Dostosowanie przestrzenne do projektów społecznych oraz poprawa dostępności i bezpieczeństwa gminnych przestrzeni publicznych w Obszarze Rewitalizacji. B2. Rozwój i modernizacja infrastruktury mieszkaniowej w tym mieszkalnictwa komunalnego na Obszarach Rewitalizowanych. C5. Energooszczędność i niskoemisyjność
--	---

OR.III PODOBSZAR REWITALIZACJI NOWY MODLIN	
Nazwa projektu	Przygotowanie terenów inwestycyjnych w Nowym Modlinie w celu nadania im nowych funkcji społecznych i gospodarczych
Numeracja	P.4
Zakres realizowanych zadań	P.4.1 – Przygotowanie terenów inwestycyjnych w Nowym Modlinie w celu nadania im nowych funkcji społecznych i gospodarczych P.4.2 –Przeprowadzenie diagnozy zapotrzebowania przedsiębiorców na pracowników z określonymi umiejętnościami i kwalifikacjami. P.4.3 – Stworzenie platformy spotkań, integracji i wymiany dla lokalnych przedsiębiorców działających na terenie gminy Pomiechówek by aktywnie wspierać rozwoju inicjatyw gospodarczych na obszarach zdegradowanych. P.4.4. Przeprowadzenie serii warsztatów praktycznych i szkoleń z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej –świetlica w Nowym Modlinie
Podmioty realizujące	jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe – Modlińska Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości
Krótką charakterystyka	Projekt polega na kompleksowym przygotowaniu terenów inwestycyjnych, zarówno na potrzeby dużych przedsiębiorstw zamierzających zainwestować na terenach objętych Warmińsko Mazurską Specjalną Strefą Ekonomiczną, jak i mniejszych przedsiębiorców z tereny gminy Pomiechówek a w szczególności sołectwa Nowy Modlin. Dodatkowo na terenie OR Nowy Modlin prowadzone będą działania służące wsparciu potencjalnych i obecnych przedsiębiorców oraz nauki przedsiębiorczości. Jednocześnie przy współpracy z Warmińsko Mazurską Specjalną Strefą Ekonomiczną, do której należy część terenów inwestycyjnych w Nowym Modlinie, zostanie przeprowadzona diagnoza pokazująca jakich pracowników, z jakimi umiejętnościami i kwalifikacjami przedsiębiorcy poszukują. Kompleksowe działania doprowadza ostatecznie do spadku bezrobocia na Obszarach Rewitalizowanych a także przyczynia się do wzrostu przedsiębiorczości. Przedsięwzięcie jest realizowane na terenie Obszaru Rewitalizacji oraz poza Obszarem Rewitalizacji
Prognozowane rezultaty*	Główne: A. Poprawa warunków życia i rozwoju lokalnej społeczności. C. Rozwój i wzmocnienie potencjału gospodarczego Szczegółowe: A7. Zmniejszenie zapotrzebowania na korzystanie z pomocy społecznej. C1. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości, w szczególności w zakresie ekonomii społecznej w Obszarze Rewitalizacji. C2. Integracja przedsiębiorców i wzmocnienie współpracy podmiotów gospodarczych w celu wyprowadzenia z kryzysów Obszaru Rewitalizacji. C3. Podniesienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców terenów zdegradowanych w celu podniesienia jakości lokalnego rynku pracy C4. Poszerzenie oferty inwestycyjnej gminy w Obszarze Zdegradowanym C6. Edukacja zawodowa w celu aktywizacji gospodarczej i tworzenie nowych miejsc pracy.

* Numeracja przy opisanych rezultatach odnosi się do numeru konkretnych celów ujętych w szczegółowych celach Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek.

OR.IV. PODOBSZAR REWITALIZACJI POMIECHOWO	
Nazwa projektu	Wzmocnienie potencjału i aktywizacja Lokalnego Centrum Integracji Społecznej w OR.IV – Pomiechowo o znaczeniu lokalnym
Numeracja	P.5
Zakres realizowanych zadań	P.5.1 – Zagospodarowanie terenu przed Kościołem św. Anny w Pomiechowie wraz z remontem świetlicy wiejskiej, jako przestrzeni publicznej miejsca realizacji projektów społecznych i inicjatyw gospodarczych. P.5.2 – Zagospodarowanie terenu przy ulicy Mazowieckiej w Pomiechowie wraz z zabezpieczeniem powodziowym pobliskich zabudowań jako przestrzeni do rozwoju nowych form działalności gospodarczej P.5.3 – Cykl imprez inscenizacyjnych i promujących lokalne produkty ze szczególnym uwzględnieniem tworzenia lokalnej oferty kulinarnej – plac przed kościołem św. Anny. P.5.4- Cykl szkoleń i warsztatów przybliżających aspekty wpisania produktu lokalnego na listę produktów regionalnych oraz promocje produktu. P.5.5 – Praktyczne warsztaty zakładania działalności gospodarczej w obszarze turystyki, gastronomii oraz produktu lokalnego.
Podmioty realizujące	jednostki samorządu terytorialnego, Rzymskokatolicka Parafia św. Anny w Pomiechowie, parafianie, społeczność lokalna, organizacje pozarządowe - Modlińska Fundacja Ekorozwoju i Przedsiębiorczości, lokalni przedsiębiorcy, rolnicy
Krótką charakterystyka	Projekt polega na zmodernizowaniu przestrzeni zlokalizowanej wokół obiektu sakralnego Kościoła św. Anny w Pomiechowie i placu przedkościelnego, jako przestrzeni publicznej jednoczącej społeczność lokalną zarówno z terenu Pomiechowa, jak wszystkich podobszarów rewitalizacji, a także większości terenów Obszaru Zdegradowanego – kościół ten służy bowiem społeczności zachodniej części gminy Pomiechówek, w której występuje kumulacja problemów społecznych. Projekt polega na stworzeniu placu wydarzeń społecznych, czyli dostosowaniu zagospodarowania terenu do realizacji działań społecznych. Zostanie przygotowana nowa nawierzchnia placu przy kościele wraz z wyznaczeniem miejsc parkingowych oraz odwodnieniem. Teren zostanie oświetlony. Zakres przewiduje również nowe nasadzenia drzew oraz roślin dekoracyjnych. Stworzone zostaną też miejsca wypoczynku z ławkami oraz galeria plenerowa wzdłuż ogrodzenia. Miejsce będzie służyło promocji produktu lokalnego np. podczas dożynek i kiermaszów produktu lokalnego, oraz wydarzeń kulinarnych organizowanych z wykorzystaniem produktów lokalnych Lokalni rolnicy mogą zaoferować swoje produkty a jednocześnie w pobliskiej świetlicy, która zostanie wyremontowana, będą prowadzone szkolenia jak tworzyć produkt lokalny, wpisać go na listę produktów tradycyjnych, promować a także prowadzić działalność gospodarczą związaną z produktem lokalnym i turystyką. Przedsięwzięcie polega na stworzeniu Lokalnego Centrum Integracji Społecznej i wzmocnieniu walorów turystycznych na Obszarze Rewitalizacji, poprzez tworzenie rozwiązań adekwatnych do walorów środowiska przyrodniczego oraz potrzeb usługowych. Zadanie utworzenia plaży oraz terenu rekreacyjnego przy ulicy Mazowieckiej polega na zorganizowaniu plaży wraz z boiskiem do siatkówki plażowej o wymiarach 16,0 x 8,0 m oraz budowie terenu rekreacyjno – sportowego, w tym: placu zabaw dla dzieci i skateparku. W zakresie inwestycji przewidziane jest ustawienie elementów małej architektury jak np. drewnianych pomostów, tablic edukacyjnych, stolików, ławek, koszy na śmieci, grillów i altan. Stworzenia miejsca atrakcyjnego dla turystów, którzy teraz korzystają z dzikich plaż i kąpielisk w Pomiechowie, pozwoli nie tylko na ucywilizowanie miejsc odpoczynku dla przyjezdnych, ale przede wszystkim stworzy możliwości rozwijania i pobudzi do tworzenia nowych działalności gospodarczych związanych z gastronomią, turystyką i rekreacją. Przedsięwzięcie jest realizowane w całości na terenie Obszaru Rewitalizacji.
Prognozowane rezultaty*	Główne: A. Poprawa warunków życia i rozwoju lokalnej społeczności. B. Poprawa jakości przestrzeni kluczowych dla odnowy struktury społecznej C. Rozwój i wzmocnienie potencjału gospodarczego Szczegółowe: A1. Minimalizacja zjawisk patologicznych oraz problemów społecznych i podniesienie poziomu kultury społecznej A5. Wzrost wykorzystania potencjału lokalnych tradycji kulturowych oraz potencjału przyrodniczego i turystycznego jako trampoliny do rozwoju przedsiębiorczości. A6. Lepsze wykorzystanie walorów turystyczno-rekreacyjnych gminy. B1. Dostosowanie przestrzenne do projektów społecznych oraz poprawa dostępności i bezpieczeństwa gminnych przestrzeni publicznych w Obszarze Rewitalizacji. B4. Wykorzystanie wewnętrznego potencjału przestrzenno – turystycznego obszaru w postaci modernizacji i wprowadzeniu nowych form użytkowania terenów, w tym terenów pofortecznych, leżących w Obszarze Rewitalizacji jako trampolina do rozwoju istniejących i powstania nowych podmiotów gospodarczych C1. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości, w szczególności w zakresie ekonomii społecznej w Obszarze Rewitalizacji.

	C3. Podniesienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców terenów zdegradowanych w celu podniesienia jakości lokalnego rynku pracy C6. Edukacja zawodowa w celu aktywizacji gospodarczej i tworzenie nowych miejsc pracy.
--	---

* Numeracja przy opisanych rezultatach odnosi się do numeru konkretnych celów ujętych w szczegółowych celach Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek.

OR.V. PODOBSZAR REWITALIZACJI POMIECHÓWEK	
Nazwa przedsięwzięcia	Wzmocnienie potencjału i aktywizacja Lokalnego Centrum Integracji Społecznej w OR.V – Pomiechówek o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym
Numeracja	P.6
Zakres realizowanych zadań	P.6.1 – Modernizacja i rozbudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury, w tym na potrzeby kina, teatru, sali muzyczno-widowiskowej wraz z zagospodarowaniem terenu P.6.2 – Budowa kładki pieszo-rowerowej lub stworzenie barierki oddzielającej ruch kołowy od ruchu pieszych na moście między Pomiechówkiem a Brodami/ Brodami-Parcele na DK62 P.6.3 – Modernizacja zagospodarowania DK62 i gminnych w celu poprawy bezpieczeństwa i dostosowania do ruchu rowerowego w Pomiechówku P.6.4 – Udostępnianie przestrzeni Gminnego Ośrodka Kultury na działania kulturalne (mieszkańcom, ngo'som itd.) – w tym włączenie grup wykluczonych P.6.5 – Organizacja spotkań Klubu Mam Pomponik, warsztaty dla rodziców w ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury jako pomoc we włączeniu się na rynek pracy. P.6.6 – Organizacja spotkań koordynujących dla organizacji pozarządowych w ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury w celu pokazania dobrych praktyk i zachęty do tworzenia podmiotów trzeciego sektora. P.6.7 – Dokończenie remontu remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Pomiechówku przy ul. Kilińskiego wraz z wyposażeniem w celu umożliwienia rozwoju podmiotowi trzeciego sektora jakim jest OSP Pomiechówek oraz reaktywacji orkiestry strażackiej. P.6.8 – Rewitalizacja fortu III w Pomiechówku wraz z zagospodarowaniem terenu wokół fortu na funkcje muzealne oraz miejsce rozwijania działalności gospodarczej oraz podmiotów trzeciego sektora.
Podmioty realizujące	jednostki samorządu terytorialnego, GOK., Biblioteka, organizacje pozarządowe: Klub Seniora, BORYNA, Stowarzyszenie Miłośników Tradycji i Kultury, Stowarzyszenie Rodzina w Drodze, Fundacja "Wzajemnie Pomocni", społeczność lokalna, OSP Pomiechówek, organizacje pozarządowe m.in. Kreatywna Dolina Wkry, sołtys wsi Błędowo, społeczność lokalna, Towarzystwo Upowszechniania Tradycji i Kultury Staropolskiej
Krótką charakterystyka	Przedsięwzięcie polega na kształtowaniu obszaru centralnego gminy – kulturalnego serca Gminy Pomiechówek i na wzmocnieniu potencjału i aktywizacji Lokalnego Centrum Integracji Społecznej w OR.V – Pomiechówek o znaczeniu ponadlokalnym oddziałującym na pozostałe Obszary Rewitalizacji – w tym poprzez modernizację Gminnego Ośrodka Kultury i rozbudowę ogólnodostępnej oferty kulturalnej, zwłaszcza dla grup zagrożonych wykluczeniem realizowanej również w Bibliotece Gminnej, przyległej do GOK i całkowicie przebudowanej w 2015 roku.. Działanie obejmuje stworzenie lepszych warunków dla działalności grup i organizacji pozarządowych realizowane m.in. poprzez udostępnianie przestrzeni Gminnego Ośrodka Kultury na działania kulturalne (mieszkańcom, ngo'som itd.), prowadzenie szkoleń i wizyt studyjnych w ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury oraz prezentacja dobrych praktyk podmiotów trzeciego sektora. Udostępnianie sal gminnego ośrodka kultury organizacjom pozarządowym, przyczyni się do rozwoju tych organizacji a co za tym idzie do rozwoju społeczno – zawodowego ich członków (do tej pory organizacje te z braku miejsca miały ograniczone możliwości rozwoju). Najważniejszym zadaniem poprawiającym bezpieczeństwo jest budowa kładki pieszo-rowerowej nad rzeką Wkra po północnej stronie mostu drogowego w ciągu drogi krajowej nr DK62. Kładka będzie oparta na istniejących podporach pośrednich mostu oraz na nowo budowanych przyczółkach. Konstrukcja obiektu będzie stalowa wraz balustradami szczelinowymi. W zakres projektu wchodzić będzie również wykonanie dojazdów do kładki. Powstanie dodatkowe przejście dla pieszych na drodze krajowej. Wzdłuż ciągów zlokalizowane zostaną punkty świetlne. Przedsięwzięcie polegające na remoncie i doposażeniu obiektu Ochotniczej Straży Pożarnej ma na celu zapewnienie organizacjom możliwości rozwoju jako podmiotowi trzeciego sektora, w tym oczekiwanej przez mieszkańców reaktywacji orkiestry strażackiej.. Zadanie polega na wykończeniu nadbudowanej części budynku strażnicy OSP w Pomiechówku w zakresie instalacji wewnętrznych, wykończenia ścian i podłóg, wyposażenia łazienek. Na nadbudowanym piętrze znajdzie się duża sala remizy strażackiej wraz z zapleczem socjalnym, klatką schodową oraz toaletami. Duży obszar terenu należący do Fortu III może stać się miejscem publicznym, gdzie na obrzeżach teren zostanie przeznaczony pod projekty społeczne i nowe inicjatywy gospodarcze. Fort III, który stał się niemieckim obozem koncentracyjnym jest zapisem najczarniejszych lat w historii Pomiechówka. Męczennicy Fortu III i przebieg tych trudnych wydarzeń wymagają upamiętnienia poprzez adaptację miejsca na potrzeby muzeum, które stanie się ważnym świadectwem historii. Modernizacji poddane mają zostać również otoczenie fortyfikacji jako przestrzeń publiczna o charakterze miejsca pamięci, cmentarz wkomponowany w otoczenie, jako teren zieleni. Fort III ma znaleźć się na tworzonych w procesie rewitalizacji szlakach historycznych i kulturowych, mają się tu odbywać równie lekcje historii organizowane przez podmioty trzeciego sektora. Przedsięwzięcie jest realizowane w całości na terenie Obszaru Rewitalizacji.

Prognozowane rezultaty*	Główne: A. Poprawa warunków życia i rozwoju lokalnej społeczności. B. Poprawa jakości przestrzeni kluczowych dla odnowy struktury społecznej Szczegółowe: A1. Minimalizacja zjawisk patologicznych oraz problemów społecznych i podniesienie poziomu kultury społecznej A2. Wyhamowanie negatywnych tendencji demograficznych. A3. Stworzenie lepszych warunków dla działalności grup i organizacji pozarządowych A4. Doprowadzenie do bardziej równomiernej dystrybucji usług społecznych. A5. Wzrost wykorzystania potencjału lokalnych tradycji kulturowych oraz potencjału przyrodniczego i turystycznego jako trampoliny do rozwoju przedsiębiorczości A7. Zmniejszenie zapotrzebowania na korzystanie z pomocy społecznej. B1. Dostosowanie przestrzenne do projektów społecznych oraz poprawa dostępności i bezpieczeństwa gminnych przestrzeni publicznych w Obszarze Rewitalizacji. B2. Eliminacja konfliktów przestrzennych poprawiających bezpieczeństwo i komunikację lokalną w Obszarze Rewitalizowanych. B4. Wykorzystanie wewnętrznego potencjału przestrzenno – turystycznego obszaru w postaci modernizacji i wprowadzeniu nowych form użytkowania terenów, w tym terenów pofortecznych, leżących w Obszarze Rewitalizacji jako trampolina do rozwoju istniejących i powstania nowych podmiotów gospodarczych B5. Zmniejszenie uciążliwości przestrzenno – środowiskowych związanych z przebiegiem drogi krajowej 62
-------------------------	---

* Numeracja przy opisanych rezultatach odnosi się do numeru konkretnych celów ujętych w szczegółowych celach Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek.

Nazwa przedsięwzięcia	Wzmocnienie potencjału i aktywizacja centralnej przestrzeni gminnej wsparcia społecznego i dystrybucji usług dla Podobszarów Rewitalizacji
Numeracja	D.7
Zakres realizowanych zadań	D.7.1 – Instalacja i uruchomienie kręgielni oraz sali zabaw dla dzieci przy Centrum Integracji Społecznej jako miejsce potencjalnych staży i praktyk dla osób niepełnosprawnych (budynek w całości przystosowany do osób niepełnosprawnych) D.7.2. Zaadaptowanie pomieszczenia na dworcu PKP na cele społeczno – kulturalne i promocję działań na Obszarach Rewitalizacji, przebudowa ulicy Mostowej (przy dworcu PKP) w Pomiechówku wraz z budową parkingów D.7.3 – Adaptacja/zakup gminnych środków komunikacji do potrzeb osób niepełnosprawnych i w celu przeciwdziałania wykluczenia dostępności mieszkańców z Obszaru Zdegradowanego do usług społecznych D.7.4 – Organizacja spotkań integracyjnych dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi D.7.5 – Rehabilitacja dzieci z dysfunkcjami z obszarów zdegradowanych D.7.6 – Integracja społeczna – organizacja warsztatów integracyjnych dla dzieci chorych i zdrowych D.7.7 – Organizacja serii spotkań, wykładów i warsztatów dla rodziców i dzieci niepełnosprawnych - "Jak żyć we współczesnym świecie?" D.7.8 Budowa Sali sportowej przy szkole Podstawowej w Goławicach jako miejsce rozwijania działalności podmiotów trzeciego sektora, w tym nowoutworzonego klubu sportowego. D.7.9 – Organizacja koła miłośników fotografii na wzór DKF, warsztaty dla amatorów, warsztaty fotografii analogowej (ciemnia fotograficzna) w ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury D.7.10 – Organizacja zajęć rysunku z natury, w tym plenerów malarskich w ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury D.7.11 – Organizacja serii warsztatów edukacyjno-wychowawczych dla rodziców i wychowawców, w tym warsztatów "Szkola dla rodziców i wychowawców wg Joanny Sakowskiej" D. 7.12 – Reaktywacja orkiestry strażackiej przy OSP Pomiechówek
Podmioty realizujące	jednostki samorządu terytorialnego, partnerstwo publiczno-prywatne, organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie Grupa Rodzin z dziećmi Niepełnosprawnymi, BORYNA Stowarzyszenie Miłośników Tradycji i Kultury, Fundacja "Wzajemnie Pomocni", Stowarzyszenie Przyjaciół Wsi Wymysły "Babiniec", Stowarzyszenie Rodzina w Drodze, Kreatywna Dolina Wkry, organizacje pozarządowe w tym Modlińska Fundacja Ekorozwoju i Przedsiębiorczości, Stowarzyszenie "Twórcza Dolina" – inicjator, jednostki samorządu terytorialnego, GOK, społeczność lokalna, lokalni przedsiębiorcy,
Krótką charakterystyka	Powstanie kręgielni sali zabaw dla dzieci w budynku przystosowanym w całości do potrzeb osób niepełnosprawnych, spowoduje wzrost zatrudnienia mieszkańców OR ale także umożliwi staże i praktyki dla osób niepełnosprawnych. Zaadaptowanie pomieszczeń na powstającym dworcu PKP umożliwi na cele społeczno – kulturalne umożliwi promocję wszelkich działań związanych z rewitalizacją OR a także wymianę doświadczeń i uwag. Projekt polega na stworzeniu miejsca spotkań, działań kulturalnych, wymiany myśli w miejscu często odwiedzianym zarówno przez mieszkańców jak i przyjezdnych, dojazd zmodernizowaną koleją elektryczną z Warszawy trwa tylko 45 minut. Miejsce to ma promować działania na Obszarach Rewitalizacji. Przebudowa ulicy Mostowej (przy dworcu PKP) w Pomiechówku wraz z budową parkingów – usprawni i udogodni wykorzystanie połączenia kolejowego dla mieszkańców, którzy do stacji dojeżdżają własnym środkiem transportu. Zadanie polega na przebudowie ulicy Mostowej na długości 282,93 m wraz ze zjazdami na posesje przyległe do drogi. Zostanie wymieniona nawierzchnia, dobudowane ciągi pieszkie i pieszo-rowerowe. Przebudowana zostanie również zatoka autobusowa. Na ulicy zostanie zmieniona organizacja ruchu – część ulicy będzie jednokierunkowa. Powstaną 24 miejsca postojowe dla samochodów osobowych oraz 2 miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych. Przewidziane są również 2 miejsca postojowe dla autobusów. Ulica zostanie oświetlona. Zgłoszone działania miękkie stanowią inicjatywę oddolną (zgłoszoną przez lokalne organizacje pozarządowe) mogące charakter edukacyjny i poprawy świadomości społecznej. Przedsięwzięcia takie jak organizacja koła miłośników fotografii czy profesjonalna nauka rysunku, przyczyni się do rozwoju nowych umiejętności wśród mieszkańców zainteresowanych działalnością gospodarczą w sferze twórczej i artystycznej. Należy nadmienić, że mieszkańcy – artyści mają wiele możliwości sprzedaży swoich prac podczas ArtBazaru i kiermaszy twórczych organizowanych na terenie gminy Pomiechówek. Orkiestra strażacką istniała w gminie w latach 90tych ubiegłego wieku. Jej członkowie uświetniali swoimi występami nie tylko uroczystości na terenie gminy. Byli również zaangażowani do występów w innych miejscowościach. Tym samym, jako część stowarzyszenia OSP, mogli zarabiać pieniądze na swoje utrzymanie tzn. renowację sprzętu, czy zakup strojów. Reaktywacja orkiestry przyczyni się do

	zaangażowania w działania społeczne osób starszych – byłych członków orkiestry, jak i młodzieży, która zyska możliwość alternatywnego spędzania czasu wolnego, szlifowania rozwoju muzycznego co w przyszłości może zaowocować rozwojem kariery w tym kierunku. Działania wpłyną pośrednio na ograniczenie liczby przestępstw, których zanotowano w tej miejscowości wyjątkowo dużo w stosunku do innych sołectw. Ośrodek oświaty w postaci Szkoły Publicznej im. Janusza Kusocińskiego w Goławicach Pierwszych, zlokalizowany poza Obszarem Rewitalizacji, jest miejscem wskazanym przez mieszkańców Goławic Drugich, służącym ich rewitalizacji społecznej. Jest to jedyne miejsce w okolicy, na prowadzenie działalności edukacyjnej dla mieszkańców, brak Sali gimnastycznej (zajęcia wychowania fizycznego odbywają się na korytarzu) uniemożliwiają jakąkolwiek inną aktywność mieszkańców w tym sportową a także blokują powołanie oczekiwanego przez społeczność klubu sportowego jako organizacji trzeciego sektora W ramach działalności stowarzyszenia Rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi zaplanowano szereg projektów miękkich o charakterze integrującym i przeciwdziałającym wykluczeniu społecznemu osób w tym dzieci z niepełnosprawnością. Z pomocy społecznej przyznanej z powodu niepełnosprawności w na terenach OR korzysta 61 % (57) rodzin z wszystkich 90 na terenie całej Gminy. Przedsięwzięcie obejmuje zadania twarde jak zakup środków komunikacji publicznej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz zadania polegające na usprawnieniu funkcjonowania gminy pod względem zapewnienia prawidłowego, normalnego funkcjonowania dla osób z niepełnosprawnościami, w tym także prowadzenie szkoleń, wykładów i integracji z osobami pełnosprawnymi, powinno być prowadzone jak najszerzej. Grono odbiorców powinno być jak najszersze, zwłaszcza, jeżeli chodzi o edukację skierowaną do osób niestykających się na co dzień z niepełnosprawnością po to, aby w efekcie wspomóc funkcjonowanie rodzinom z osobami niepełnosprawnymi. Z tego względu zakres działań postanowiono prowadzić, oprócz właściwych OR, także w szkołach w centrum miejscowości.
Prognozowane rezultaty*	Główne: A. Poprawa warunków życia i rozwoju lokalnej społeczności. B. Poprawa jakości przestrzeni kluczowych dla odnowy struktury społecznej Szczegółowe: B1. Dostosowanie przestrzenne do projektów społecznych oraz poprawa dostępności i bezpieczeństwa gminnych przestrzeni publicznych. B3. Eliminacja konfliktów przestrzennych poprawiających bezpieczeństwo i komunikację lokalną w Obszarze Rewitalizacji. A1. Minimalizacja zjawisk patologicznych oraz problemów społecznych i podniesienie poziomu kultury społecznej A4. Doprowadzenie do bardziej równomiernej dystrybucji usług społecznych. A7. Zmniejszenie zapotrzebowania na korzystanie z pomocy społecznej.

* Numeracja przy opisanych rezultatach odnosi się do numeru konkretnych celów ujętych w szczegółowych celach Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek.

-

8 Mechanizmy zapewnienia komplementarności pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi

Zaplanowane w ramach procesu rewitalizacji przedsięwzięcia i projekty spełniają wymóg komplementarności projektów w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz możliwych źródeł finansowania.

8.1 Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenną zaplanowanych działań zapewniają wzajemne powiązania występujące pomiędzy przedsięwzięciami i projektami rewitalizacyjnymi, które zaplanowane zostały głównie w Obszarze Rewitalizacji, jak i projektami realizowanymi poza nim, ale oddziałującymi bezpośrednio na podobszary rewitalizacji, gdzie nie ma możliwości przestrzennej realizowania projektów. Stworzona sieć powiązań przestrzennych obejmuje sołectwa położone skrajnie na obszarze gminy, tj.:

- OR.I Goławice Drugie – na północy,
- OR.III Nowy Modlin, OR.IV Pomiechowo – na południu,
- OR.II Kosewo – na zachodzie,
- OR.IV Pomiechówek – w obszarze centralnym.

Komplementarność przestrzenną zaplanowanych działań zapewnia również stworzenie strefy centralnej (OR.IV Pomiechowo, OR.V Pomiechówek, część sołectwa Brody), która została nasycona następującymi wartościami:

- przestrzennymi (ukształtowanie obszaru centralnego gminy o charakterze przestrzeni centro-twórczej),
- społecznymi (ukształtowanie Lokalnych Centrów Integracji Społecznej w OR.IV, OR.V; zniesienie barier dla osób niepełnosprawnych; umożliwienie realizacji projektów społecznych stowarzyszeniom i organizacjom pozarządowym),
- kulturalnymi (działalność Biblioteki i Gminnego Ośrodka Kultury, Klubu Seniora oraz innych Organizacji i Stowarzyszeń),
- edukacyjnymi (dodatkowa działalność edukacyjna, szkolenia zawodowe prowadzone w oparciu o istniejące ośrodki oświaty),
- sakralnymi (stworzenie przestrzeni publicznej wokół kościoła św. Anny w Pomiechowie (OR.IV))

Dzięki takiemu rozwiązaniu program rewitalizacji może efektywnie oddziaływać na cały dotknięty kryzysem obszar, a nie działać jedynie punktowo. Wszystkie przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne zarówno podstawowe, jak i dodatkowe dopełniają się przestrzennie prowadząc do efektu synergii przestrzennej.

8.2. Komplementarność problemowa

Przedsięwzięcia i projekty realizowane w PR gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023 roku zostały zaplanowane w taki sposób, aby ich realizacja doprowadziła do kilkutorowego rozwoju poszczególnych LCIS, w aspektach społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, a także środowiskowym oraz technicznym. Tabele zawarte w rozdziałach 7.1 i 7.2 niniejszej dokumentacji przedstawiają szczegółowo pola i charakter planowanych działań, a także przedstawiają główny oraz dodatkowe cele osiągnięte w ramach ich realizacji.

W dokumencie nie da się jednoznacznie wydzielić części poświęconej wyłącznie aspektom społecznym, przestrzennym czy innym – zadania o różnym charakterze ujęte w przedsięwzięciach zazębiają się ze sobą i wzajemnie się uzupełniają. Wszystkie zadania zostały szczegółowo zaplanowane, a przedsięwzięcia mają jasno określone cele i planowane rezultaty. Dla wszystkich przedsięwzięć i projektów określono także parametry do weryfikacji rezultatów – wskaźniki produktu i rezultatu (patrz: rozdział 7.3).

Niniejszy dokument zawiera także odniesienie do dokumentów strategicznych gminy Pomiechówek, powiatu nowodworskiego, województwa mazowieckiego, a także dokumentów poziomu krajowego, a nawet europejskiego, jeżeli chodzi o planowane cele i motywy strategiczne (patrz: rozdział 3)

8.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna zapewniana w PR gminy Pomiechówek polega na efektywnej współpracy instytucji, podmiotów i organizacji – stanowiących grono Interesariuszy Rewitalizacji – oraz wzajemnym uzupełnianiu się i spójności procedur przez niego opisanych. Zapewniona ona zostanie przez system zarządzania programem oparty na pracy Zespołu ds. Rewitalizacji. Będzie on składał się zarówno z kompetentnych pracowników Urzędu Gminy Pomiechówek, jak i Lokalnych Liderów Rewitalizacji. Wywiady i ankiety prowadzone w szerokim zakresie na przestrzeni całego okresu przygotowania dokumentacji PR (patrz: Załącznik 1) pozwalają na potwierdzenie chęci zaangażowania się zarówno lokalnych organizacji, jak i społeczności, w prowadzenie i skuteczną realizację procesu rewitalizacji w gminie. System wdrażania PR zapewnia kontynuację prowadzenia procesu w pełnej jawności, poprzez partycypację interesariuszy procesu rewitalizacji, która została szczegółowo opisana w rozdziale wdrażanie i monitoring. System wdrażania i monitorowania przebiegu procesu został dopasowany do charakteru systemu zarządzania gminy.

8.4. Komplementarność międzyokresowa

Zapewnienie komplementarności międzyokresowej procesu rewitalizacji w gminie Pomiechówek ma na celu racjonalne planowanie działań, w tym możliwość kontynuacji, uzupełnienia i rozwijania przedsięwzięć już zrealizowanych. Działaniami uzupełniającymi lub rozwijającymi mogą być działania o tej samej lub innej naturze względem działań zrealizowanych w ramach działań 2007-2013 (zależnie od charakteru działań). Działania rewitalizacyjne współfinansowane z funduszy europejskich w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013 mogą być kontynuowane poprzez realizację projektów komplementarnych w nowej perspektywie 2014-2020. W Tabeli 31 zestawiono działania o charakterze rewitalizacyjnym zrealizowane w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013 w gminie Pomiechówek.

Lp.	Tytuł projektu	Całkowita wartość projektu [PLN]	Kwota dofinansowania [PLN]	Działanie
1	Budowa Bulwaru nad Wkrą w miejscowościach Brody, Brody- Parcele oraz Czarnowo (obecnie miejscowość Pomiechówek) (2014)	709.464,63	443.281,00	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
2	Przebudowa i wyposażenie gminnego targowiska w miejscowości Brody (obecnie Pomiechówek) (2014)	1.124.564,82	789.041,00	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
3	Aktywnie nad Wkrą – rozwój turystyki w gminie Pomiechówek (2014)	5 927 776,32	499.875,00	6.2 Turystyka
4	Budowa ogólnodostępnych placów zabaw i boisk	1.842.524,01	970.279,00	Program Rozwoju

	w miejscowościach Nowy Modlin, Kikoły, Wymysły, Goławice Drugie, Pomiechówek, Cegielnia - Kosewo, Czarnowo, Goławice Pierwsze i Błędowo (2013)			Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
5	Budowa miejsca zabaw na osiedlu przy ul. Wojska Polskiego w Pomiechówku (2011)	281.621,20	137.610,16	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
6	Budowa miejsca zabaw w Szczypiornie (2011)	69.481,63	30.000,00	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
7	Budowa miejsca zabaw w Kosewie (2011)	58.808,92	3.000,00	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
8	Kompleksowa modernizacja i rozbudowa komunalnej oczyszczalni ścieków w Brodach wraz z rozbudową kanalizacji sanitarnej w Pomiechowie, Pomiechówku, Brodach i Brodach-Parcelach oraz wodociągu w Brodach, gmina Pomiechówek (2010)	12 648 975,08	8.196.874,31	Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013
9	Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego przy ul. Sportowej (2010)	706.104,85	433.990,00	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
10	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Stanisławowo (2010)	553.779,52	160.998,00	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
11	Budowa boiska do gry w piłkę nożną wraz z elementami infrastruktury w Czarnowie (2009)	626.360,33	150.000,00	Fundusz rozwoju Kultury Fizycznej i Sportu
12	Budowa hali sportowej wraz z obiektami towarzyszącymi przy Publicznym Gimnazjum w Pomiechówku (2009)	7.748.453,32	600.000,00	Fundusz rozwoju Kultury Fizycznej i Sportu

Tabela 31. Zestawienie działań o charakterze rewitalizacyjnym zrealizowanych w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013 w gminie Pomiechówek. Źródło: opracowanie własne, dane z www.pomiechówek.pl/inwestycje/inwestycje-w-infrastrukturze/.

8.5. Komplementarność źródeł finansowania

Rewitalizacja w gminie Pomiechówek przebiegać będzie przy udziale zarówno środków budżetu gminy, jak również krajowych środków publicznych, środków UE, a także środków pochodzących od interesariuszy procesu rewitalizacji (między innymi organizacji pozarządowych czy lokalnych przedsiębiorców). Poszczególne podmioty realizujące przedsięwzięcia/ projekty ujęte w PR gminy Pomiechówek będą mogły się ubiegać o zewnętrzne dofinansowania, których źródłem będą między innymi unijne środki EFRR i EFS. Projekty zostały zaplanowane w taki sposób, aby umiejętnie łączyć czy uzupełniać wsparcia ze środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Gmina Pomiechówek dokonała szczegółowej analizy finansowej poszczególnych przedsięwzięć i już na etapie planowania uwzględniła zadania w Wieloletniej Prognozie Finansowej sprawdzając jednocześnie czy nie dokonano przekroczeń wskaźników finansowych obowiązujących jst. Zakres zadań i ich montaż finansowy skonsultowano z Regionalną Izbą Obrachunkową. W ten sposób zaplanowano bezpieczne finansowanie inwestycji do roku 2023.

9 Plan finansowy realizacji Programu Rewitalizacji gminy Pomiechówek

Plan finansowy PR gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023 obejmuje propozycję źródeł finansowania. Propozycja ta została określona na podstawie oceny dostępności i możliwości wykorzystania źródeł oraz charakteru przedsięwzięć składających się na Program. Kolejność realizacji konkretnych przedsięwzięć będzie wynikać także z niezależnych od PR terminów możliwości aplikowania do konkursów w ramach programów operacyjnych i innych konkursów. Realizacja części przedsięwzięć będzie także wynikać z możliwości (lub jej braku) pozyskania środków prywatnych. Uwzględnione w dokumencie przedsięwzięcia prywatne lub innych niż władze gminy instytucji czy podmiotów nie będą miały zapewnionego finansowania z budżetu miasta. Będą one mogły ubiegać się o dofinansowanie ze źródeł zewnętrznych na podstawie ww. wpisu. Przewidziane zostały następujące źródła finansowania przedsięwzięć realizowanych w ramach rewitalizacji gminy Pomiechówek:

- środki krajowe/środki publiczne pochodzące z:
 - Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
 - Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
 - Ministerstwa Sportu i Turystyki
 - Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej
 - Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego
 - Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska
- budżet gminy Pomiechówek (w tym budżety sołeckie):
 - środki pozostające w dyspozycji Urzędu Gminy Pomiechówek – Gmina Pomiechówek oraz funduszy sołeckich
 - środki pozostające w dyspozycji Gminnego ośrodka kultury
 - środki pozostające w dyspozycji Biblioteki Publicznej Gminy Pomiechówek
 - środki pozostające w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
- środki lokalnych organizacji pozarządowych, np. Lokalnej Organizacji Turystycznej Trzech Rzek, Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej i innych;
- fundusze europejskie – np. Regionalny Program Operacyjny WSL 2014-2020 (zgodnie z priorytetami RPO w podziale na dwa fundusze: Europejski Fundusz Społeczny (EFS) i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR));
- środki prywatne, w tym partnerstwa publiczno-prywatne, wkład własny przedsiębiorców w przypadku aplikowania o środki na projekty w ramach PR);
- środki inne (np. środki parafii).

Przedsięwzięcia główne (P.1 – P.6) będą realizowane od momentu początku wdrożenia PR do roku 2020, przy czym jest możliwość przesunięcia realizacji przedsięwzięć do czasu założonej perspektywy czasowej PR w 2023 roku.

Zadania społeczne będą realizowane systematycznie począwszy od roku 2017, zgodnie z terminem wygospodarowania lub przyznania na ich realizację środków (własnych gminy, prywatnych, krajowych lub europejskich).

Ustalono szczegółowo terminy realizacji zadań. Wyniki przedstawiono w Tabeli 32.

L. p.	P/D*	MIEJSCE REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA/ PODOBSZAR REWITALIZACJI/NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA		ZAKRES PRZEDSIĘWZIĘCIA/PROJEKTU - lista zadań rewitalizacyjnych	Termin realizacji	Wartość	Możliwe źródła finansowania
1	P	PODOBSZAR REWITALIZACJI GOŁAWICE DRUGIE OR I. Wzmocnienie potencjału i aktywizacja Lokalnego Centrum Integracji Społecznej dla Podobszaru Rewitalizacji OR.I – Goławice Drugie o znaczeniu lokalnym	P.1.1	Dostosowanie budynku Szkoły Podstawowej w Goławicach Pierwszych wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku do realizacji projektów społecznych	2018	1.100.000 zł.	EFRR 70% Budżet państwa 15% Środki własne 10%
			P.1.2	Praktyczne warsztaty zakładania działalności gospodarczej w obszarze turystyki, gastronomii oraz produktu lokalnego..	2018	30 000 zł.	EFS 85% Środki własne 15%
			P.1.3	Powołanie klubu sportowego w Goławicach Pierwszych jako podmiotu trzeciego sektora	2018	30.000 zł.	Fundusz sołecki 100%
			P.1.4	Organizacja filii biblioteki publicznej w Pomiechówku.	2019	150.000 zł.	Fundusz sołecki 100%
			P.1.5	Zorganizowanie serii zajęć językowych dla mieszkańców gminy, w tym "Wieża Babel, konwersacje w różnych językach dla dzieci i dorosłych"	2018-2020	50.000 zł.	EFS 80% Środki własne 20%
			P.1.7	Organizacja serii działań edukacyjno-treningowych - nowa aktywność turystyczno-sportowa - szkoła w Goławicach Pierwszych	2018-2020	200.000 zł.	EFS 80% Środki własne 20%
			P.1.8	Organizacja serii warsztatów ogólnorozwojowych dla dzieci, w tym warsztatów "Dźwięk i muzyka na językach"	2018-2020	85.000 zł.	EFS 80% Środki własne 20%
2	P	PODOBSZAR REWITALIZACJI KOSEWO OR.II Wzmocnienie potencjału i aktywizacja Lokalnego Centrum Integracji Społecznej w OR.II – Kosewo o znaczeniu lokalnym	P.2.1	Budowa Budynku Komunalnego w Kosewie wraz z zagospodarowaniem otoczenia.	2019	2.500.000 zł.	Środki własne 100%
			P.2.2	Organizacja zajęć tanecznych i sportowych (fitness) dla dzieci, młodzieży i dorosłych w świetlicy w Kosewie, w tym "Fitness dla kobiet"	2018-2020	85.000 zł.	fundusz sołecki 100%
			P.2.3	Organizacja serii warsztatów edukacyjno-wychowawczych dla rodziców i wychowawców, w tym warsztatów "Szkoła dla rodziców i wychowawców wg Joanny Sakowskiej"	2018-2020	40.000 zł.	EFS 80% Środki własne 20%
			P.2.4	Stworzenie serii zajęć językowych dla mieszkańców gminy, w tym "Wieża Babel, konwersacje w różnych językach dla dzieci i dorosłych" w Kosewie	2018-2020	200.000 zł.	EFS 80% Środki własne 20%
			P.2.5	Organizacja sesji wykładowo-warsztatowych psychospołecznych dla rodziców i dzieci, w tym programu "Zapobieganie agresji wśród dzieci i młodzieży" – świetlica w Kosewie	2018-2020	15.250 zł.	EFS 80% Środki własne 20%
			P.2.6	Rewitalizacja stawu i terenu wokół stawu w Kosewie o funkcjach rekreacyjnych dla dzieci i dorosłych z Obszaru Rewitalizacji	2020	1.000.000 zł.	WFOŚiGW 50% Środki własne 50%
3	P	PODOBSZAR REWITALIZACJI NOWY MODLIN OR III Wzmocnienie potencjału i aktywizacja Lokalnego Centrum Integracji Społecznej w OR.III – Nowy Modlin o znaczeniu lokalnym	P.3.1	Wzmocnienie potencjału i aktywizacja LCIS poprzez doposażenie świetlicy wiejskiej w Nowym Modlinie oraz organizację zajęć usprawniających dla osób niepełnosprawnych pozostających bez pracy	2018	75.000 zł.	Fundusz sołecki 50% PFRON 50%
			P.3.2	Organizacja kursów obsługi komputera dla dorosłych w świetlicy w Nowym Modlinie	2018-2020	15.000 zł.	EFS 80% Środki własne 20
			P.3.3	Organizacja warsztatów rękodzielniczych dla dzieci, młodzieży i dorosłych w świetlicy w Nowym Modlinie	2018-2020	15.000 zł.	EFS 80% Środki własne 20
			P.3.4	Organizacja zajęć ogólnorozwojowych, zabaw i gier dla dzieci i młodzieży w świetlicy w Nowym Modlinie	2018-2020	200.000 zł.	EFS 80% Środki własne 20%

			P.3.5	Termomodernizacja bloków, izolacja dachów, wymiana okien na osiedlu „Nowy Modlin” i osiedla „POM”	2020	6.000.000 zł.	fundusz spółdzielni mieszkaniowej 50% WFOŚiGW 50%
			P.3.6	Dostosowanie terenu osiedla „Nowy Modlin” i osiedla „POM” do projektów społecznych, w tym zagospodarowanie zielenią i małą architekturą oraz wyposażeniem.	2020	3.000.000 zł.	Fundusz sołecki 100%
			P.3.7	Utworzenie klubu seniora w świetlicy na terenie osiedla Nowy Modlin	2018	40.000 zł.	EFS 80% Środki własne 100%
			P.3.8	Stworzenie świetlicy dla dzieci o charakterze placówki wychowawczo - opiekuńczej	2019	550.000 zł.	Środki własne 80% Fundusz sołecki 20%
4	p	PODOBSZAR REWITALIZACJI NOWY MODLIN OR.III Przygotowanie terenów inwestycyjnych w Nowym Modlinie w celu nadania im nowych funkcji społecznych i gospodarczych	P.4.1	Przygotowanie terenów inwestycyjnych w Nowym Modlinie w celu nadania im nowych funkcji społecznych i gospodarczych	2017-2018	35.000.000 zł.	EFRR 60% Środki własne 40%
			P.4.2	Przeprowadzenie diagnozy zapotrzebowania przedsiębiorców na pracowników z określonymi umiejętnościami i kwalifikacjami.	2018	20.000 zł.	środki własne 100%
			P.4.3	Stworzenie platformy spotkań, integracji i wymiany dla lokalnych przedsiębiorców działających na terenie gminy Pomiechówek by aktywnie wspierać rozwój inicjatyw gospodarczych na obszarach zdegradowanych	2018-2020	40.000 zł.	EFS 80% Środki własne 20%
			P.4.4	Przeprowadzenie serii warsztatów praktycznych i szkoleń z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej - świetlica w Nowym Modlinie.	2018-2020	40 000 zł	EFS 80% Środki własne 20%
5	P	PODOBSZAR REWITALIZACJI POMIECHOWO OR.IV Wzmocnienie potencjału i aktywizacja Lokalnego Centrum Integracji Społecznej w OR.IV – Pomiechowo o znaczeniu lokalnym	P.5.1	Zagospodarowanie terenu przed Kościołem św. Anny w Pomiechowie wraz z remontem świetlicy wiejskiej jako przestrzeni publicznej miejsca realizacji projektów społecznych i inicjatyw gospodarczych.	2018	700.000 zł.	EFRR, 75% Budżet państwa 15% Środki własne 10%
			P.5.2	Zagospodarowanie terenu przy ulicy Mazowieckiej w Pomiechowie wraz z zabezpieczeniem powodziowym pobliskich zabudowań jako przestrzeni do rozwoju nowych form działalności gospodarczej	2017-2018	3.500.000 zł.	EFRR, 75% Budżet państwa 15% Środki własne 10%
			P.5.3	Cykl imprez inscenizacyjnych i promujących lokalne produkty ze szczególnym uwzględnieniem tworzenia lokalnej oferty kulinarnej.	2018-2020	300.000 zł.	Środki własne 100%
			P.5.4	Cykl szkoleń i warsztatów przybliżających aspekty wpisania produktu lokalnego na listę produktów regionalnych oraz promocje produktu..	2018-2020	20.000 zł.	EFS 80% Środki własne 20%
			P.5.5	Praktyczne warsztaty zakładania działalności gospodarczej w obszarze turystyki, gastronomii oraz produktu lokalnego.	2018-2020	20.000 zł.	EFS 80% Środki własne 20%
6	P	PODOBSZAR REWITALIZACJI POMIECHÓWEK OR.V Wzmocnienie potencjału i aktywizacja Lokalnego Centrum Integracji Społecznej w OR.V – Pomiechówek o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym	P.6.1	Modernizacja i rozbudowa budynku Gminnego Ośrodka Kultury, w tym na potrzeby kina, teatru, sali muzyczno-widowiskowej wraz z zagospodarowaniem terenu	2018	6.000.000 zł.	EFRR, 80% Ministerstwo Kultury 10% Środki własne 10%,
			P.6.2	Budowa kładki pieszo-rowerowej lub stworzenie bariery oddzielającej ruch kołowy od ruchu pieszych na moście między Pomiechówkiem a Brodami/ Brodami-Parcele na DK62	2015-2019	3.000.000 zł.	EFRR 75% Budżet państwa 15% Środki własne 10%

7	D	Wzmocnienie potencjału i aktywizacja centralnej przestrzeni gminnej wsparcia społecznego i dystrybucji usług dla Podobszarów Rewitalizacji	P.6.3	Modernizacja zagospodarowania DK62 i gminnych w celu poprawy bezpieczeństwa i dostosowania do ruchu rowerowego w Pomiechówku	2019	3.000.000 zł.	Środki własne 100%,
			P.6.4	Udostępnianie przestrzeni Gminnego Ośrodka Kultury na działania kulturalne (mieszkańcom, ngo'som itd.) - w tym włączenie grup wykluczonych	2018-2020	25.000 zł.	Środki własne 100%,
			P.6.5	Organizacja spotkań Klubu Mam Pomponik, warsztaty dla rodziców w ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury jako pomoc we włączeniu się na rynek pracy.	2018-2020	25.000 zł.	Ministerstwo Kultury 50% Środki własne 50%,
			P.6.6	Organizacja spotkań koordynujących dla organizacji pozarządowych w ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury w celu prezentacji dobrych praktyk i zachęty do tworzenia podmiotów trzeciego sektora.	2018-2020	25.000 zł.	EFS 80% Środki własne 20%
			P.6.7	Dokończenie remontu remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Pomiechówku przy ul. Kilińskiego wraz z wyposażeniem w celu umożliwienia rozwoju podmiotowi trzeciego sektora jakim jest OSP Pomiechówek oraz reaktywacji orkiestry strażackiej.	2017	400.000 zł.	Ministerstwo Kultury (Infrastruktura domów kultury) 50%, Środki własne 50%
			P.6.8	Rewitalizacja fortu III w Pomiechówku wraz z zagospodarowaniem terenu wokół fortu na funkcje muzealne oraz miejsce rozwijania działalności gospodarczej oraz podmiotów trzeciego sektora.	2020	5.000.000 zł.	POiŚ 85% Środki własne 15%
			D.7.1	Instalacja i uruchomienie kręgielni oraz sali zabaw dla dzieci w Centrum Integracji Społecznej jako miejsce potencjalnych staży i praktyk dla osób niepełnosprawnych.		2.000.000 zł.	EFRR, 75% Budżet państwa 15% Środki własne 10%
			D.7.2	Zaadaptowanie pomieszczenia na dworcu PKP na cele społeczno-kulturalne i promocję działań na Obszarach Rewitalizacji. Przebudowa ulicy Mostowej (przy dworcu PKP) w Pomiechówku wraz z budową parkingów	2018	1.500.000 zł.	Środki PKP 90% Środki własne 10%
			D.7.3	Adaptacja/zakup gminnych środków komunikacji do potrzeb osób niepełnosprawnych i w celu przeciwdziałania wykluczenia dostępności mieszkańców z Obszaru Zdegradowanego do usług społecznych	2017	300.000 zł.	Środki krajowe z przeszłego programu elektromobilności 50% Środki własne 50%,
			D.7.4	Organizacja spotkań integracyjnych dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi	2020	2.000.000 zł.	Środki własne 100%
			D.7.5	Rehabilitacja dzieci z dysfunkcjami z obszarów zdegradowanych	2018-2020	85.000 zł.	PFRON 50% Środki własne 50%
			D.7.6	Integracja społeczna - organizacja warsztatów integracyjnych dla dzieci chorych i zdrowych	2018-2020	30.000 zł.	EFS 80% Środki własne 20%
			D.7.7	Organizacja serii spotkań, wykładów i warsztatów dla rodziców i dzieci niepełnosprawnych - "Jak żyć we współczesnym świecie?"	2018-2020	15.250 zł.	EFS 80% Środki własne 20%
			D.7.8	Budowa Sali sportowej przy Szkole Podstawowej w Goławicach Pierwszych jako miejsce rozwijania działalności podmiotów trzeciego sektora , w tym nowoutworzonego klubu sportowego.	2019	2 200 000,00	Ministerstwo sportu FRKFiS 33% Środki własne 67%
			D.7.9	Organizacja koła miłośników fotografii na wzór DKF, warsztaty dla amatorów, warsztaty fotografii analogowej (ciemnia fotograficzna) w ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury	2018-2020	350.000 zł.	Środki własne 100%,
			D.7.10	Organizacja zajęć rysunku z natury, w tym plenerów malarskich w ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury	2018-2020	25.000 zł.	Środki własne 100%
			D.7.11	Organizacja serii warsztatów edukacyjno-wychowawczych dla rodziców i wychowawców, w tym warsztatów "Szkoła	2018-2020	25.000 zł.	EFS 80% Środki własne 20%

Program Rewitalizacji gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023 roku

				dla rodziców i wychowawców wg Joanny Sakowskiej"			
			D.7.12	Reaktywacja orkiestry strażackiej przy OSP Pomiechówek	2017	120.000 zł.	Ministerstwo Kultury 20% Środki własne 80%

- * Charakter przedsięwzięcia/projektu:
 - Podstawowe (P)
 - Dodatkowe (uzupełniające) (D)

Tabela 32 część 1. Terminy realizacji poszczególnych zadań wszystkich przedsięwzięć planowanych w ramach PR gminy Pomiechówek na lata 2016-2023.
 Część 1. Źródło: opracowanie własne.

10 System wdrażania, monitoringu i nadzoru nad realizacją programu

10.1 System wdrażania

Odpowiedzialność za zarządzanie i prawidłowe wdrażanie PR ponosi Wójt Gminy Pomiechówek oraz jego służby. Nadzorem nad realizacją zapisów PR zajmuje się powołany przez niego **Zespół ds. Rewitalizacji**. W skład Zespołu wchodzi:

- przedstawiciele Urzędu Gminy
- wybrani Lokalni Liderzy Rewitalizacji, wybrani do reprezentowania poszczególnych LCIS – mogą oni być wybrani spośród lokalnych aktywistów, osoby prowadzące organizacje pozarządowe, mieszkańców oraz przedsiębiorców.

Skład części zespołu odpowiedzialnego za koordynowanie realizacji PR złożonej z przedstawicieli Urzędu Gminy Pomiechówek został podzielony na zadania dotyczące przedsięwzięć społecznych, przestrzennych i gospodarczych. Koordynatorem odpowiedzialnym za synergię poszczególnych przedsięwzięć jest zastępca Wójta Gminy (obecnie funkcję tą sprawuje Mariusz Łempicki). Za realizację przedsięwzięć społecznych odpowiedzialny jest Wydział Organizacji Promocji i Kadr oraz specjalista od Oświaty w gminie. Za realizację przedsięwzięć przestrzennych odpowiedzialny jest Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych oraz Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa. Za realizację przedsięwzięć gospodarczych odpowiedzialny jest Wydział Pozyskiwania Środków Zewnętrznych i Rozliczeń. Strukturę i aktualny skład osobowy obrazuje Ilustracja 25.

Wydziały i osoby odpowiedzialne za koordynację i wdrażanie projektów Programu Rewitalizacji

koordynator - Mariusz Łempicki

Przedsięwzięcia Społeczne	Wydział Organizacji Promocji i Kadr / Oświata Bożena Śliwińska Agnieszka Kleniewska
Przedsięwzięcia Przestrzenne	Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych Ewa Drzazgowska Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Agnieszka Szajna
Przedsięwzięcia Gospodarcze	Wydział Pozyskiwania Środków Zewnętrznych i Rozliczeń Monika Piłkowska-Końska Katarzyna Tybuchowska

Ilustracja 2: Struktura i skład osobowy jednostek odpowiedzialnych za realizację PR. Źródło: opracowanie własne.

Zespół ds. Rewitalizacji w gminie Pomiechówek nadzoruje skuteczność i jakość realizacji dokumentu. Do jego kompetencji należy:

- koordynacja wdrażania poszczególnych zadań w całym okresie realizacji PR;
- gromadzenie informacji niezbędnych do monitoringu i ewaluacji celów dokumentu;
- zapraszanie do udziału w pracach Zespołu osób spoza jego składu.

System wdrażania PR jest powiązany ze strukturą organizacyjną Urzędu Gminy i innych jednostek organizacyjnych gminy. Generalna zasada realizacji PR polega na przypisaniu przez Zespół ds. Rewitalizacji merytorycznym wydziałom lub jednostkom organizacyjnym gminy realizacji konkretnych przedsięwzięć. Osobami odpowiedzialnymi za realizację poszczególnych zadań będą naczelnicy wydziału i/lub kierownicy tudzież dyrektorzy jednostek organizacyjnych gminy.

10.2 System monitorowania i oceny skuteczności działań

Celem monitorowania polegającego na regularnym zbieraniu i analizie informacji finansowych oraz rzeczowych dotyczących realizowanych przedsięwzięć jest zapewnienie zgodności realizacji działań rewitalizacyjnych z założeniami przyjętymi w PR. Monitorowanie procesu wdrażania przedsięwzięć ujętych w PR o charakterze rzeczowym i finansowym powierzono Radzie Gminy przy udziale Zespołu ds. Rewitalizacji. Osobami odpowiedzialnymi za realizację poszczególnych zadań będą osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych przedsięwzięć. Osobą odpowiedzialną za stałe monitorowanie realizacji przedsięwzięcia będzie pracownik wyznaczony przez naczelników wydziału i/lub kierowników tudzież dyrektorów jednostek organizacyjnych gminy. Całość procesu nadzorowana będzie przez koordynatora rewitalizacji (obecnie zastępca wójta Mariusz Łempicki). Zespół ds. Rewitalizacji będzie w procesie monitorowania odpowiedzialny za:

- przygotowanie sprawozdania rocznego z realizacji PR,
- przygotowanie corocznej ewaluacji PR w celu stwierdzenia konieczności aktualizacji PR,
- przygotowanie i składanie Radzie Gminy wniosków o dokonanie aktualizacji lub zmianę treści PR.

Zespół ds. Rewitalizacji będzie się zbierał co najmniej raz w roku, w ostatnim kwartale roku oraz w zależności od potrzeb. Posiedzenia Zespołu zwołuje Wójt Gminy. Wnioski z prac Zespołu ds. Rewitalizacji będą przedstawiane i zatwierdzane przez Radę Gminy. Rada Gminy jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza ma za zadanie:

- akceptację sprawozdań z realizacji PR-u przygotowanych przez Zespół ds. Rewitalizacji, zawierających w szczególności stan osiągnięcia założonych wskaźników;
- analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu zgłoszonych zarówno przez Zespół ds. Rewitalizacji, jak i inicjatywę min. 200 mieszkańców (patrz niżej);
- aktualizację Programu Rewitalizacji;
- uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych.

Wniosek o dokonanie aktualizacji lub zmianę treści PR może także zostać przedłożony Radzie Gminy wraz z uzasadnieniem przez mieszkańców gminy lub organizacje społeczne, których statutowym terenem działania jest obszar gminy Pomiechówek, w przypadku złożenia pod ww. wnioskiem co najmniej 200 podpisów mieszkańców gminy.

10.2.1 Lista wskaźników w ramach PR

Realizacja PR gminy będzie mierzona za pomocą wskaźników wykorzystanych w diagnozie. Mierniki rewitalizacji monitorowane będą corocznie przez Zespół ds. Rewitalizacji. Efekt finalny osiągnięty na koniec trwania realizacji PR powinien zostać porównany z planowanym zamierzeniem poprawy ich stanu, przedstawionym w Tabeli 33. Wartości przedstawione w tabeli jako oczekiwany rezultat są wartościami minimalnymi.

Charakter wskaźnika	Lp	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wskaźniki		
				Wartość bazowa w OR (dane z 2015)	Wartość docelowa w OR - oczekiwany rezultat	Procentowa wartość poprawy wskaźnika
Społeczny	1	Niebieskie Karty	liczba rodzin	3	2	33%
	2	Dożywianie	liczba osób	116	106	9%
	3	Przyznana pomoc społeczna z powodu ubóstwa	liczba rodzin	138	128	7%
	4	Przyznana pomoc społeczna z powodu bezrobocia	liczba rodzin	98	88	10%
	5	Przyznana pomoc społeczna z powodu niepełnosprawności	liczba rodzin	66	64	3%
	6	Przestępstwa	Liczba zdarzeń	45	40	11%
	7	Frekwencja wyborcza	%	48	50	4%
	8	Aktywne organizacje pozarządowe	liczba organizacji	5	8	60%
Przestrzenny	9	Obiekty wpisane do rejestru zabytków w złym stanie	liczba obiektów	11	9	18%
	10	Wypadki i kolizje	liczba zdarzeń	57	55	4%
Gospodarczy	11	Aktywne podmioty gospodarcze	liczba podmiotów gospodarczych	154	200	30%

Tabela 33. Lista mierników rewitalizacji gminy Pomiechówek skorelowana z badanymi w diagnozie właściwej wskaźnikami. Stan obecny oraz planowany na poziomie Obszaru Zdegradowanego oraz całej gminy. Źródło: opracowanie własne.

Dla każdego przedsięwzięcia i projektu ujętego w Programie przyjęto wskaźniki osiągnięcia celu. Ich wartości będą podstawą do weryfikacji poszczególnych zadań, a tym samym i realizacji całego Programu. Zespół ds. Rewitalizacji z przeprowadzonej oceny przygotowuje raport wraz z oceną wdrażania Programu. Wskaźniki dzielą się na:

- **wskaźniki Produktu** – wskaźniki wykazujące materialne efekty działań w projekcie, które są określone dokładnymi wartościami liczbowymi,
- **wskaźniki Rezultatu** – bezpośredni wpływ zrealizowanego projektu na otoczenie społeczno-ekonomiczne uzyskany natychmiast po zakończeniu projektu.

Poniżej przedstawiono Tabelę 34. zawierającą listę ww. wskaźników możliwych do monitorowania. Wykorzystanie poszczególnych wskaźników do monitorowania realizacji poszczególnych przedsięwzięć zostało przedstawione w szczegółowych tabelach charakterystyk przedsięwzięć/projektów. Wskaźniki rezultatu 13-20 są wskaźnikami o charakterze ogólnym, nie zostały one szczegółowo przypisane do konkretnych przedsięwzięć.

Ich monitoring będzie realizowany w ramach cyklicznej weryfikacji postępów procesu rewitalizacji, dokonywanej przez Zespół ds. Rewitalizacji (patrz: początek podrozdziału i Tabela 40).

Lp.	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	
1	Długość przebudowanej/ wyremontowanej drogi gminnej	m	
2	Długość wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych chodników	m	
3	Długość wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych ścieżek rowerowych	m	
4	Liczba zmodernizowanych/ wybudowanych obiektów użyteczności publicznej/ obiektów mieszkalnych, w tym komunalnych	szt.	
5	Liczba zmodernizowanych/ wybudowanych obiektów sportowych	szt.	
6	Liczba zmodernizowanych/ wybudowanych obiektów ośrodków kultury, w tym świetlic i klubów wiejskich	szt.	
7	Liczba zmodernizowanych/ wybudowanych obiektów szkolnych	szt.	
8	Powierzchnia odnowionej przestrzeni publicznej	m ²	
9	Liczba wybudowanych/ zmodernizowanych punktów oświetleniowych	szt.	
10	Liczba obiektów zabytkowych objętych pracami remontowymi	szt.	
11	Liczba zrealizowanych/ realizowanych projektów ze sfery kultury	szt.	
12	Liczba zrealizowanych/ realizowanych projektów ze sfery sportu i rekreacji (w tym projektów o charakterze turystyki)	szt.	
13	Liczba zakupionych/adoptowanych środków komunikacji zbiorowej	szt.	
Lp.	Wskaźnik rezultatu	Jednostka miary	Procentowa wartość poprawy wskaźnika
1	Ilość zaoszczędzonej energii pierwotnej w wyniku realizacji projektów	MWh/rok	10%
2	Wzrost liczby osób, które uzyskały kwalifikacje zawodowe w wyniku realizacji zadania/programu	osoba	8%
3	Postęp w eliminacji barier w lokalnych centrach społeczno-twórczych (% wyeliminowanych barier w stosunku do stanu początkowego)	%	5%
4	Wzrost liczby jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 100 osób ludności	szt.	20%
5	Wzrost liczby organizacji trzeciego sektora (fundacje, stowarzyszenia, ochotnicza straż pożarna)	szt.	10%
6	Spadek liczby bezrobotnych zarejestrowanych w gminie	szt.	3%
7	Spadek liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	%	15%
8	Spadek liczby gospodarstw domowych z zarejestrowanymi Niebieskimi Kartami	szt.	10%
9	Spadek liczby gospodarstw domowych korzystających z dożywiania w ludności ogółem	%	15%

Tabela 34. Lista wskaźników produktu oraz rezultatu możliwych do wykorzystania przy monitorowaniu postępu realizacji założeń PR gminy Pomiechówek. Źródło: opracowanie własne.

10.3 Upowszechnienie realizacji i mechanizmy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji

Należy podkreślić, iż **wszystkie projekty społeczne będą realizowane przez zróżnicowane grono interesariuszy rewitalizacji. Spis podmiotów realizujących jest opisany w szczegółowych tabelach przedsięwzięć w rozdziale 7.3.** Są to interesariusze aktywnie włączeni w tworzenie dokumentu PR i mające potencjał realizowania elementów konkretnych przedsięwzięć.

Niemniej jednak w celu szerszego zaangażowania społeczności lokalnej w realizację PR zaplanowane są działania promocyjne na każdym etapie realizacji.

Interesariusze różnych grup społecznych będą także zaangażowani w proces wdrażania rewitalizacji poprzez ich uczestnictwo w pracach Zespołu ds. Rewitalizacji. Zespół ten będzie budowany nie tylko z przedstawicieli samorządu, ale także pozostałych grup Interesariuszy, szczególnie przedstawicieli grup, które zgłosiły swoje projekty do PR (NGO, wolontariuszy, przedstawicieli kościoła i mieszkańców oraz grup nieformalnych). Obowiązywać będzie wielosektorowość – sektor gospodarczy, społeczny, publiczny będzie równomiernie zaangażowany podczas wdrażania i monitorowania PR. Praca Zespołu będzie jawna, a poszczególni jego członkowie będą mogli zapraszać do udziału w obradach wybrane przez siebie osoby. Dostęp do prac Zespołu będzie jawny.

Celem takich działań jest aktywne włączanie w proces rewitalizacji społeczność lokalną do tej pory nieuczestniczącą w tworzeniu PR.

Szeroko zakrojone konsultacje społeczne wywołały już jednak efekt w postaci zwiększenia świadomości społeczności gminy, co do założeń, celów i przewidywanych rezultatów procesu.

W kolejnych krokach, dalsza promocja Programu polegać będzie w szczególności na rozpowszechnianiu jego zapisów wśród lokalnej społeczności. Do tego celu wykorzystane zostaną między innymi funkcjonujące już obecnie instrumenty komunikacji społecznej. Projekt Programu będzie przedmiotem konsultacji społecznych. Na etapie jego opracowania nastąpił szereg szeroko zakrojonych, opisanych i podsumowanych w rozdziale 5 działań umożliwiających włączanie się wszystkich interesariuszy rewitalizacji w proces jego powstawania, skierowane do zróżnicowanych grup społecznych i wiekowych. Program, po zatwierdzeniu przez Radę Gminy Pomiechówek, zostanie zamieszczony na oficjalnej stronie internetowej gminy. Następne zalecane kroki w celu upowszechnienia PR:

- wyciąg z PR powinien zostać zamieszczony w materiałach promocyjnych o Pomiechówku;
- PR powinien być przedstawiany na wszelkich konferencjach i imprezach organizowanych przez gminę, lub w których gmina uczestniczy;
- PR powinien być okresowo aktualizowany i monitorowany.

Dla zapewnienia efektywnej współpracy z partnerami procesu rewitalizacji wykorzystywane będą następujące narzędzia komunikacji:

- strona internetowa Urzędu Gminy wraz z zakładką poświęconą rewitalizacji, pocztą elektroniczną komórki odpowiedzialnej za kontakt z lokalną społecznością w sprawie rewitalizacji, a także systemem powiadomień smsowych skierowanych do mieszkańców gminy;
- lokalne media;
- spotkania Zespołu ds. Rewitalizacji wraz z przedstawicielami kluczowych dla rewitalizacji zdegradowanych obszarów gminy partnerów;
- spotkania Zespołu ds. Rewitalizacji – w razie konieczności – z ekspertami i specjalistami zewnętrznymi;

- spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami, w szczególności z obszarów zdegradowanych, organizowane w miarę postępu prac rewitalizacyjnych.

10.4 Analiza ryzyka

Opracowany dokument PR gminy Pomiechówek na lata 2016-2020 z perspektywą do 2023 stanowi bazę do podjęcia skoordynowanych działań zmierzających do rewitalizacji gminy. Do głównych ryzyka, które mogą wystąpić w ramach realizacji procesu rewitalizacji Pomiechówka zaliczyć można między innymi zmiany legislacyjne pojawiające się w toku realizacji założeń PR, niezależne przesunięcia czasowe lub problemy we współpracy z partnerami społecznymi lub prywatnymi. W Tabeli 35 zestawiono przykładowe, zalecane działania zaradcze.

Lp.	RYZYKO	Działania zaradcze:
1.	zmiany legislacyjne pociągające za sobą konieczność sporządzenia zmian w dokumencie PR;	bieżące monitorowanie i uwzględnianie zmian w przepisów prawa wspólnotowego i krajowego bieżące monitorowanie i uwzględnianie zmian w innych dokumentach strategicznych i programowych, a także przepisów prawa wspólnotowego i polskiego konsultacje z przedstawicielami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego konsultacje z ekspertami zewnętrznymi w sprawie spodziewanych zmian legislacyjnych
2.	przesunięcie czasowe w realizacji poszczególnych przedsięwzięć wynikające z przyczyn zewnętrznych	założenie realistycznego harmonogramu prac i właściwej wielkości zasobów ludzkich dla zapewnienia terminowej i rzetelnej realizacji PR wielokierunkowe pozyskiwanie środków finansowych niezbędnych do realizacji poszczególnych projektów stałe, cykliczne informowanie i konsultowanie ze społecznością planów i prac
3.	utrudniona współpraca z partnerami społecznymi lub prywatnymi.	analiza zaistniałej sytuacji, identyfikacja czynników utrudniających współpracę i ich eliminacja wykorzystanie dostępnych technologii teleinformatycznych w celu zapewnienia odpowiedniej komunikacji (np. system sms'ów do mieszkańców) organizowanie spotkań w celu podjęcia niezbędnych ustaleń dotyczących przedmiotu działań w ramach poszczególnych projektów współpraca ze specjalistami w dziedzinie negocjacji społecznych

Tabela 35. Działania zaradcze. Źródło: opracowanie własne.

Bibliografia:

- Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego, Wersja 1.1; Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Warszawa 2016.
- Kożuch A. 2010. Rewitalizacja a zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. [w:] Zarządzanie publiczne. 1-2(9-10)/2010, Zeszyty Naukowe Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Oleńczak Piotr, 2015: Osiem wieków w dolinie Wkry. Pomiechowo i Pomiechówek zarys dziejów. Egros Agencja Wydawnicza, Warszawa.
- Podręcznik wdrażania Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego; Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa 2004.
- Wilczyński R. (red.) Przestrzeń wiejska. [w:] Sepioł J. (red.) 2014. Raport Przestrzeń Życia Polaków, Warszawa.

